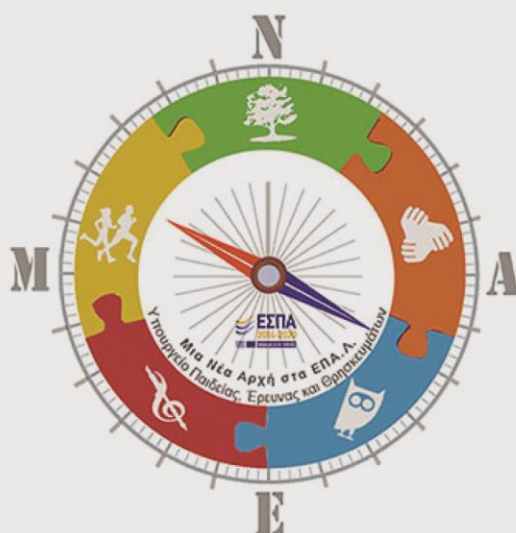

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.

Υλοποίηση της Επιμόρφωσης:

«Αποτίμηση, Δυνατότητες, Προοπτικές»

Σάββατο 30 Νοεμβρίου 2019

10:00 - 17:00

Σιβιτανίδειος Σχολή

(ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 151, ΚΑΛΛΙΘΕΑ)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Χαιρετισμός (κ. Ιωάννης Καπουτσής, Αν. Προϊστάμενος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ΥΠΑΙ.Θ)
2. Χαιρετισμός (κ. Παύλος Χαραμής, πρ. Αντιπρόεδρος Ι.Ε.Π.)
3. Σύντομη Περιγραφή φυσικού αντικείμενου της Πράξης: «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.- Υλοποίηση της Επιμόρφωσης με MIS 5022545 (κ. Βασίλειος Ραυτόπουλος, Υπεύθυνος Πράξης, Αποσπασμένος Εκπαιδευτικός στο Ι.Ε.Π.)

Β΄ ΜΕΡΟΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Β.1: Συνδιδασκαλία στο Μάθημα των Νέων Ελληνικών

B1.1 Εισηγήσεις αποτίμησης συμμετεχόντων εισηγητών και συμμετεχουσών εισηγητριών Φιλολόγων

Εισηγητές:

1. Γεωργία Παπαγεωργοπούλου (σελ.14)
2. Ασπασία Παπαναστασίου (σελ.18)
3. Φωτεινή Μπίστολα (σελ.22)
4. Γεώργιος Τερζής (σελ.24)
5. Μαρία Καλπακτσόγλου (σελ.27)
6. Χαράλαμπος Κωνσταντέλλιας (σελ.28)

B1.2 Σύνοψη προτάσεων από το Εργαστήριο για τη Συνδιδασκαλία στο Μάθημα των Νέων Ελληνικών (κ. Ελευθέριος Βεκρής- Σύμβουλος Α΄ στο Ι.Ε.Π. και Άννα Αφεντουλίδου- Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός στο Ι.Ε.Π.) (σελ.29)

Β.2: Συνδιδασκαλία στο Μάθημα των Μαθηματικών

B2.1 Εισηγήσεις συμμετεχόντων εισηγητών και συμμετεχουσών εισηγητριών Μαθηματικών

1. Αθηνά Παπαδοπούλου (σελ.34)
2. Βασιλική Σωτηροπούλου (σελ.36)
3. Ουρανία Καμάμη (σελ.39)
4. Κωνσταντίνος Σπηλίδης (σελ.44)
5. Διονύσιος Αντίοχος (σελ.45)
6. Μαγδαληνή Κοκκαλιάρη (σελ.46)

B2.2 Σύνοψη προτάσεων από το Εργαστήριο για τη Συνδιδασκαλία στο Μάθημα των Μαθηματικών (Αλκιβιάδης Τζελέπης, Μαθηματικός στο Πρότυπο Λύκειο Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης) (σελ.58)

B.3: Θεσμός Συμβούλου Καθηγητή

B3.1 Εισηγήσεις συμμετεχόντων εισηγητών και εισηγητριών Συμβούλων Καθηγητών Εισηγητές:

1. Έφη Καλαϊτζίδου (σελ.60)
2. Νικόλ Βρυσούλη (σελ.62)
3. Γεωργία Θωμαΐδου (σελ.73)
4. Δέσποινα Αντωνίου, Σωτηρία Ιωαννίδου, Γεώργιος Κελεσόπουλος, Ιωάννης Τρακαντζίδης, Χαράλαμπος Μπέης και Αντώνιος Χαλικόπουλος (σελ.75)
5. Ιάκωβος Ζερλέντης (σελ.83)
6. Μαρία Ζιάκου (σελ.85)
7. Αγγελική Χρόνη και Χρυσή Πολυχρονάκη (σελ.86)
8. Αναστασία Καρακάντζιου (σελ.88)
9. Φώτιος Κουτσούκος (σελ.91)
10. Κωνσταντίνος Σύρος (σελ.93)
11. Αγγελική Μπαζίνα (σελ.96)
12. Αικατερίνη Μπομπολάκη (σελ.97)
13. Κωνσταντίνα Πάσχου (σελ.99)
14. Σπύρος Σιάτρας (σελ.102)
15. Χρυσή Σπυριδάκη (σελ.104)
16. Γεώργιος Τσιμάρας (σελ.108)
17. Κυριακή Τσούλφα (σελ.110)
18. Βασιλική Σαριδάκη (σελ.113)
19. Σεραφείμ Παπατριανταφύλλου (σελ.117)
20. Δέσποινα Χατζηνικολάου (σελ.120)

B3.2: Σύνοψη προτάσεων από το Εργαστήριο των Συμβούλων Καθηγητών (κ. Ευάγγελος Μακροστέργιος Αποσπασμένος Εκπαιδευτικός στο Ι.Ε.Π., Μάριος Ευαγγελινός, Σύμβουλος Α΄ στο Ι.Ε.Π.)

B.4: Θεσμός Ψυχολόγου

B4.1 Εισηγήσεις συμμετεχόντων εισηγητών και συμμετεχουσών εισηγητριών Ψυχολόγων Εισηγητές:

1. Καλλιόπη Ρόικου (σελ.127)
2. Μελοπομένη Ιωαννίδου (σελ.131)

B4.2 Σύνοψη προτάσεων από το Εργαστήριο Ψυχολόγων (κ. Θεοδώρα Αστέρη-Σύμβουλος Α΄ Ι.Ε.Π., Άννα Λαμπίδη- Ψυχολόγος)

Χαιρετισμός του κ. Ιωάννη Καπουτσή, Αν. Προϊστάμενου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ΥΠΑΙ.Θ.

Αγαπητοί εκπρόσωποι του ΙΕΠ, αγαπητοί συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι.

Όταν αναφερόμαστε στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και στην ανάγκη και στόχο αύξησης του μαθητικού δυναμικού που την επιλέγει αλλά και της ελκυστικότητας γενικότερα συνηθίζουμε να μνημονεύουμε κατά προτεραιότητα τον επαγγελματικό ρόλο της και τις ευκαιρίες που προσφέρει η επαγγελματική εκπαίδευση στους αποφοίτους της είτε αυτές συνδέονται με την ευκολότερη και αμεσότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας που εξυπηρετείται και με τον θεσμό της μαθητείας είτε με την πρόσβαση σε περισσότερες ευκαιρίες μάθησης που είναι δυνατή μέσω της εναλλακτικής διαδρομής προς την Γ/θμια εκπαίδευση ή της φοίτησης σε ΙΕΚ.

Ιδιαίτερα σημαντικός και συμπληρωματικός του πρώτου, όμως, είναι και ο κοινωνικός ρόλος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης που σχετίζεται με την καλλιέργεια βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και την κοινωνική ένταξη. Στην ανάδειξη και ενίσχυση του ρόλου αυτού επικεντρώνεται το πρόγραμμα ΜΝΑΕ. Όπως καλά γνωρίζετε το πρόγραμμα ΜΝΑΕ περιλαμβάνει πυλώνες γνωστικής υποστήριξης όπως η ΕΕΔ που στοχεύουν στην αναβάθμιση και ενίσχυση της ποιότητας της παρεχόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και η οποία απευθύνεται κυρίως στους μαθητές της Α΄ Λυκείου, διευκολύνοντας την ομαλή μετάβασή τους από το Γυμνάσιο στα ΕΠΑΛ αλλά και πυλώνες με δέσμες ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων, δημιουργίας δικτύων υποστήριξης και συμπληρωματικών δράσεων. Στην τελευταία κατηγορία ανήκουν οι δράσεις στελέχωσης των ΕΠΑΛ με ψυχολόγους και η ενεργοποίηση του θεσμού του «Συμβούλου Καθηγητή», καθώς και της υλοποίησης σχεδίων δράσης, εξοπλισμού των ΕΠΑΛ με δομές τηλεδιάσκεψης προς εξυπηρέτηση της δικτύωσης των σχολικών μονάδων.

ΦΑΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

Τι καινοτομικό προσφέρει το πρόγραμμα; Κατ' αρχήν ακολουθεί την από κάτω προς τα πάνω προσέγγιση, δίνοντας τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να αξιοποιήσουν εργαλεία ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες του σχολείου. Παράλληλα, υιοθετεί και ενσωματώνει πρακτικές που εφαρμόστηκαν πιλοτικά και αποσπασματικά παλαιότερα όπως ο θεσμός του Συμβούλου Καθηγητή είτε πρακτικές όπως η ΕΕΔ που εφαρμόζεται για πρώτη φορά καθολικά σε μαθήματα γενικής παιδείας. Είναι προφανές ότι τέτοιου είδους παρεμβάσεις κοινωνικού περιεχομένου δεν είναι δυνατόν να έχουν αποτέλεσμα χωρίς την ενεργό συμμετοχή των άμεσα εμπλεκόμενων και δεν θα είχαν επιτυχία αν δεν τις αγκάλιαζαν οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑΛ, που αποτελούν και το βασικότερο συστατικό αυτής της επιτυχίας.

Συμπερασματικά:

Η συντριπτική πλειοψηφία της εκπαιδευτικής κοινότητας υποστήριξε το πρόγραμμα, καταγράφοντας θετικά αποτελέσματα σε όλα τα επίπεδα της σχολικής ζωής:

- Μαθησιακή πρόοδο των μαθητών και βελτίωση του γνωστικού τους επιπέδου (ιδιαίτερα των μαθητών με χαμηλό εκπαιδευτικό υπόβαθρο)
- Βελτίωση του σχολικού κλίματος
- Καλλιέργεια ομαδικού πνεύματος με ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ μαθητών-εκπαιδευτικών και μεταξύ εκπαιδευτικών

- Βελτίωση της αντίληψης για τα ΕΠΑΛ στην τοπική κοινωνία και τη διασύνδεσή του με αυτή.

Σε ποιο σημείο βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή;

Έστω και με καθυστέρηση σε σχέση με το προηγούμενο σχ. έτος, εκδόθηκαν οι Υπουργικές Αποφάσεις για την Οργάνωση, τη λειτουργία και την υλοποίηση της ΕΕΔ για το τρέχον σχολικό έτος καθώς και εκείνες που καθορίζουν την πρόσληψη και την κατανομή 222 ψυχολόγων στις σχολικές μονάδες Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Ήδη, οι Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης έχουν ενημερωθεί για τη διαθεσιμότητα των πιστώσεων ώστε άμεσα να προχωρήσουν σε προσλήψεις αναπληρωτών {Ε23 ψυχολόγων, ενώ εντός της εβδομάδας αναμένεται να εκδοθεί η αντίστοιχη εγκύκλιος με την οποία θα καλούνται να δηλώσουν κενά και να ξεκινήσει και η διαδικασία προσλήψεων αναπληρωτών ΠΕ02 και ΠΕ03. Παράλληλα, προβλέπεται να ενεργοποιηθούν άμεσα και οι Επιτροπές και οι Ομάδες Εμπειρογνομόνων και Συντονιστών Πιλοτικών Σχολείων που συντονίζουν, παρακολουθούν, εποπτεύουν και υποστηρίζουν τις δράσεις του προγράμματος

Προκλήσεις:

Ξεκινάμε από την ίδια αφετηρία; Η καθυστέρηση έναρξης από μόνη της συνιστά μια πρόκληση προκειμένου το πρόγραμμα να υλοποιηθεί με την ίδια επιτυχία που αναγνωρίστηκε στις δύο προηγούμενες φάσεις. Εν τούτοις, στη διάθεσή μας προσφέρονται δύο επιπλέον εργαλεία. Το πρώτο από αυτά αποτελεί η εμπειρία που αποκομίσαμε από τις προηγούμενες φάσεις και την οποία θα πρέπει να αξιοποιήσουμε και να αξιολογήσουμε. Το δεύτερο είναι ενίσχυση των ποιοτικών στοιχείων του προγράμματος, στόχο που εξυπηρετούν οι επιμορφωτικές δράσεις που ξεκινά από σήμερα να υλοποιεί συστηματικά το ΙΕΠ.

Η υλοποίηση του προγράμματος με την επιτυχία Σίγουρα

Τα καλύτερα δεν έρχονται.

Εσείς θα τα φέρετε.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χαιρετισμός του κ. Παύλου Χαραμή, πρ. Αντιπροέδρου του ΙΕΠ

Αγαπητές / αγαπητοί συνάδελφοι,

Είναι ιδιαίτερη χαρά και τιμή η δυνατότητα που μου δίνετε να απευθύνω στο Συνέδριό σας χαιρετισμό. Έχοντας την ευκαιρία όχι απλώς να παρακολουθώ αλλά και να συμβάλλω, στο μέτρο των δυνατοτήτων και των αρμοδιοτήτων μου για όσο διάστημα εργαζόμουν στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, στη διαμόρφωση της πορείας του προγράμματος “Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.” από τα πρώτα του διστακτικά βήματα ως την πλήρη ανάπτυξή του, νιώθω σήμερα ιδιαίτερη ικανοποίηση καθώς διαπιστώνω ότι βρίσκεται στα χέρια έμπειρων και αφοσιωμένων εκπαιδευτικών, που έχουν τη βούληση αλλά και τη γνώση και τη διάθεση να το καταστήσουν μοχλό για την περαιτέρω αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Αναλογιστείτε ότι μόλις πριν λίγα χρόνια, την περίοδο που ξεκινούσε ο σχεδιασμός αυτού του ρηξικέλευθου προγράμματος, η ελληνική εκπαίδευση προσπαθούσε με δυσκολία να ορθοποδήσει από τις επώδυνες συνέπειες της οικονομικής κρίσης και ειδικά η επαγγελματική διάστασή της δεν είχε συνέλθει ακόμα από τα πλήγματα που είχε δεχτεί στις αρχές της δεκαετίας, με αποκορύφωμα την κατάργηση 15 σημαντικών ειδικοτήτων στα ΕΠΑ.Λ. το 2013, τις οποίες παρακολουθούσαν πάνω από 20.000 μαθήτριες και μαθητές, και τη διαθεσιμότητα/απόλυση 2.500 συναδέλφων μας των αντίστοιχων ειδικοτήτων. Πρώτιστο καθήκον, λοιπόν, σε αυτές τις συνθήκες ήταν η επούλωση αυτής της βαθιάς πληγής και η επανολοκλήρωση του συστήματος με την επαναφορά στο σώμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης των ειδικοτήτων που είχαν καταργηθεί και την επαναπρόσληψη των εκπαιδευτικών που βρέθηκαν εκτός εκπαίδευσης. Οι 9 τομείς και οι 35 ειδικότητες που απαρτίζουν τη νέα δομή του Επαγγελματικού Λυκείου σηματοδοτούν πλέον μια διαφορετική βάση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, που αποτελεί και την αφετηρία για τη ριζική αναβάθμισή της. Ο σκοπός αυτής της αναδρομής στο παρελθόν δεν είναι η *ανάμνησις οικείων κακών*, αλλά η αποτίμηση μιας ακραία δραματικής κατάστασης, που έπρεπε να αντιμετωπιστεί πάραυτα με ουσιαστικά και αποτελεσματικά μέτρα.

Κάποια από αυτά τα μέτρα ήταν η δημιουργία της νέας δομής στα Επαγγελματικά Λύκεια, η καθιέρωση ενός λυσιτελούς και κοινωνικά δίκαιου συστήματος μεταλυκειακής μαθητείας, η ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών και των διδακτικών βιβλίων και υλικών – ένα πρόγραμμα που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη -, η ενίσχυση και ο εμπλουτισμός της εργαστηριακής υποδομής των ΕΠΑ.Λ. και ο προσδιορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και το πρόγραμμα “Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.”. Στις παράλληλες θεματικές συναντήσεις αυτού του Συνεδρίου πρόκειται να συζητήσετε διεξοδικά τις επιμέρους πλευρές του προγράμματος, καθεμιά από τις οποίες προσέθεσε και ένα σημαντικό βάρος στη συνολική αξία του. Περιορίζομαι να τονίσω πως κάποια από τα εργαλεία και τις πρακτικές που συμπεριλήφθηκαν στον σχεδιασμό του συνιστούν καινοτόμες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

παρεμβάσεις που ανοίγουν νέες προοπτικές στην ασκούμενη εκπαιδευτική πολιτική. Σε αυτά συγκαταλέγονται ασφαλώς η συνδιδασκαλία για την υποβοήθηση παιδιών που συναντούν ιδιαίτερες δυσκολίες στη γλώσσα ή στα μαθηματικά, ο θεσμός του/της Συμβούλου Εκπαιδευτικού και η υποστήριξη της όλης προσπάθειας με ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (ψυχολόγους). Η πείρα που έχει προκύψει από αυτές τις καινοτομίες μπορεί να τροφοδοτήσει επαρκώς αντίστοιχες καινοτόμες πρακτικές και στις λοιπές βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι βασικό χαρακτηριστικό του προγράμματος υπήρξε η ουσιαστική συμμετοχή στον σχεδιασμό του των εκπαιδευτικών που κλήθηκαν να το πραγματώσουν με αποτέλεσμα να αποτελεί και από αυτή την άποψη πρότυπο προς μίμηση για ανάλογα μελλοντικά εγχειρήματα. Γενικότερα, θα ήθελα να επισημάνω ότι μακράς πνοής και ευρείας κλίμακας παιδαγωγικά εγχειρήματα όπως το “Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.” έχουν ευοίωνες προοπτικές μόνον όταν συναντούν την αποδοχή και τη συναίνεση των εκπαιδευτικών που τα αναλαμβάνουν, απαιτούν όμως επίσης και την κατάλληλη προετοιμασία όλου του εμπλεκόμενου προσωπικού και αυτό σημαίνει καταρχάς καλοσχεδιασμένα επιμορφωτικά προγράμματα. Η συστηματική επιμόρφωση του εμπλεκόμενου εκπαιδευτικού και λοιπού επιστημονικού προσωπικού υπήρξε από την αρχή στο επίκεντρο και αυτού του προγράμματος και το παρόν συνέδριο αποτελεί μια ακόμα επιβεβαίωση αυτής της διαρκούς πρόνοιας.

Πριν αφήσω το βήμα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και από καρδιάς καθένα και καθεμιά από σας που συνέβαλαν, από οποιαδήποτε θέση, στην επιτυχή μέχρι στιγμής έκβαση του προγράμματος και να ευχηθώ να εξασφαλιστεί η απερίσπαστη συνέχειά του και στο μέλλον, μέχρις ότου η αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας καταστεί αναντίρρητη πραγματικότητα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύντομη Περιγραφή του φυσικού αντικειμένου της Πράξης: «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ-Υλοποίηση της Υλοποίηση της Επιμόρφωσης με MIS 5022545 από τον κ. Βασίλειο Ραυτόπουλο, Υπεύθυνο της Πράξης, Αποσπασμένο Εκπαιδευτικός στο Ι.Ε.Π.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι θα ήθελα καταρχάς να σας ευχαριστήσω για την παρουσία σας στο Συνέδριό μας. Παρευρίσκονται και μας τιμούν με τη παρουσία τους η κα Αικατερίνη Ανδριτσάκη, συνεργάτρια για θέματα ΕΠΑΛ του Γραφείου της Γενικής Γραμματείας Α/Βάθμιας, Β/Βάθμιας Εκπαίδευσης και ειδικής Αγωγής εκπροσωπώντας την κα Αναστασία Γκίκα, Γενική Γραμματέα του ΥΠΑΙΘ καθώς και τον κ. Ιωάννη Καπουτσή Αναπληρωτή Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Επίσης μαζί μας είναι και ο πρώην Αντιπρόεδρος του ΙΕΠ κος Παύλος Χαραμής. Τους ευχαριστώ για μια ακόμα φορά για τη στήριξη που έχουν προσφέρει στο πρόγραμμα Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ.

Όπως ενδεχομένως γνωρίζετε η Πράξη «Μία Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ – Υλοποίηση της επιμόρφωσης» (ΜΝΑΕ) με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5022549 υλοποιείται , στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).

Η Πράξη αυτή αποτελεί μέρος μιας δέσμης Παρεμβάσεων στην Α΄ Τάξη Λυκείου των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) οι οποίες συνολικώς αφορούν σε ψυχοκοινωνική και γνωστική υποστήριξη των μαθητών. Ενδεικτικά, προβλέπεται η εφαρμογή της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας (συνδιδασκαλίας του ίδιου αντικειμένου) για τα μαθήματα της Γλώσσας και των Μαθηματικών, η ενεργοποίηση του Συμβούλου-Καθηγητή για τους μαθητές και μαθήτριες προς υποστήριξη της σχολικής τους ένταξης, επίδοσης και δραστηριότητας και η παρουσία Ψυχολόγων στις σχολικές μονάδες.

Με την ένταξη της Πράξης στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» το Φεβρουάριο του 2019, ξεκίνησαν ουσιαστικά οι διαδικασίες προετοιμασίας της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα τον Απρίλιο του 2019 έγινε πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για ένταξη ενδιαφερομένων στο Μητρώο Επιμορφωτών. Μία δεύτερη πρόκληση ένταξης έγινε τον Οκτώβριο του 2019. Το Μητρώο απαρτίζεται από τέσσερα υπομητρώα

Υπομητρώο 1: Εφαρμογή της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας (συνδιδασκαλίας του ίδιου αντικειμένου) για το μάθημα των Νέων Ελληνικών Α΄ τάξης ΕΠΑ.Λ..

Υπομητρώο 2: Εφαρμογή της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας (συνδιδασκαλίας του ίδιου αντικειμένου) για το μάθημα των Μαθηματικών της Α΄ τάξης ΕΠΑ.Λ..

Υπομητρώο 3: Σύμβουλος Καθηγητής/-ήτρια. Ο ρόλος του/της στην υποστήριξη μαθητών και μαθητριών για την καλύτερη ένταξη τους στη σχολική ζωή.

Υπομητρώο 4: Επιμορφωτές Ψυχολόγων. Ο θεσμικός ρόλος των Ψυχολόγων στο πλαίσιο της Δράσης ΜΝΑΕ, η λειτουργία τους στη Σχολική Μονάδα, μεθοδολογίες και συνεργασίες/συνέργειες με τους/τις Συμβούλους Καθηγητές/-ήτριες.

Από το Μητρώο αυτό θα αντλήσουμε τους επιμορφωτές και τις επιμορφώτριες που θα επιμορφώσουν τους/τις εκπαιδευτικούς αφού προηγουμένως παρακολουθήσουν ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα διάρκειας δεκατεσσάρων (14) ωρών.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμματίζεται να γίνει σε επιμορφωτικά κέντρα, τα οποία θα είναι κατά κύριο λόγο στις πρωτεύουσες των νομών και θα περιλαμβάνει, κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, αρχικά μία διήμερη επιμόρφωση 14 ωρών και σε δεύτερο χρόνο μία επαναληπτική επιπλέον 7 ωρών. Η τελευταία αυτή επιμόρφωση έχει περισσότερο διαμορφωτικό χαρακτήρα, τα συμπεράσματα της οποίας θα παρέχουν ανατροφοδότηση για τις επόμενες σχολικές χρονιές.

Στον αρχικό σχεδιασμό προβλέπεται η επιμόρφωση να γίνεται δια ζώσης διότι πιστεύουμε ακράδαντα στην αδιαμεσολάβητη επικοινωνία μεταξύ επιμορφωτή και επιμορφούμενων καθώς και την άμεση συνεργασία μεταξύ επιμορφούμενων. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η δια ζώσης επιμόρφωση καθίσταται δυσχερής (λόγω γεωγραφικών δυσκολιών ή λόγω καιρικών συνθηκών που κάνουν τη μετακίνηση επιμορφωτών ή επιμορφούμενων προβληματική) υπάρχει από πλευράς ΙΕΠ η τεχνική δυνατότητα για εξ αποστάσεως επιμόρφωση. Η χρήση όμως της εξ αποστάσεως τεχνολογίας θα επιτρέψει επιπρόσθετα τη συνέχιση της επικοινωνίας και μετά το επιμορφωτικό διήμερο. Σκοπός μας είναι η επιμόρφωση να μην περιοριστεί στις δύο επιμορφωτικές συναντήσεις, αλλά να είναι μία συνεχής διαδικασία αλληλεπίδρασης μεταξύ των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών. Αυτό είναι σύμφωνο και με τη νοοτροπία της Πράξης για ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευτικών τόσο στην επιμόρφωση όσο και στη συνδιαμόρφωση των διαδικασιών εφαρμογής της ΜΝΑΕ. Μία νοοτροπία που προκρίνει τον από κάτω προς τα πάνω σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων μέσα στα σχολεία.

Τόσο οι επιμορφωτές όσο και οι επιμορφούμενοι θα κληθούν στο τέλος της επιμορφωτικής περιόδου να αξιολογήσουν την επιμορφωτική διαδικασία και να καταθέσουν τις προτάσεις τους για βελτίωση της επιμόρφωσης. Με την ίδια νοοτροπία αναμένονται και προτάσεις για τη διαμόρφωση και βελτίωση του επιμορφωτικού υλικού.

Αναγκαία συνθήκη για την επιτυχή έκβαση όλων των παραπάνω είναι η ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις διαδικασίες. Η παρουσία σας σε αυτό το συνέδριο μας δίνει τη δύναμη να συνεχίσουμε γιατί δείχνει το ενδιαφέρον της εκπαιδευτικής κοινότητας για καινοτόμα προγράμματα.

Τελειώνοντας θα ήθελα να πω λίγα λόγια για τον προγραμματισμό των διαδικασιών. Η επιμόρφωση των επιμορφωτών τοποθετείται περίπου τον Φεβρουάριο του 2020. Στη συνέχεια θα κληθούν οι εκπαιδευτικοί να δηλώσουν την πρόθεσή τους να επιμορφωθούν. Με βάση αυτές τις δηλώσεις θα καταρτισθούν τα Επιμορφωτικά Κέντρα ανά την επικράτεια και θα γίνει

η κατανομή των εκπαιδευτικών σε αυτά. Μέχρι τότε θα έχει ολοκληρωθεί και η πλατφόρμα που θα χρησιμοποιηθεί για την επικοινωνία όλων των εμπλεκομένων.

Η ΜΝΑΕ είναι ένα φιλόδοξο πρόγραμμα το οποίο που θέλουμε να πιστεύουμε ότι θα φέρει έναν άλλο αέρα στη Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση. Πιστεύω ακράδαντα ότι μόνο οφέλη θα δούμε από την εφαρμογή του. Γι' αυτό σας καλώ να το αγκαλιάσετε κριτικά, να το θεωρήσετε δικό σας και να συμβάλλετε στην εφαρμογή και την παραπέρα βελτίωσή του.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

B.1: Συνδιδασκαλία στο Μάθημα των Νέων Ελληνικών

Αποτίμηση εφαρμογής της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας (Ε.Ε.Δ.), προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού

Γεωργία Παπαγεωργοπούλου, 1^ο ΕΠΑ.Λ. Αγ. Παρασκευής

Κατά το έτος 2018-19 συμμετείχα στην υλοποίηση της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας - Συνδιδασκαλία στο μάθημα των Νέων Ελληνικών στο 1ο ΕΠΑ.Λ. Αγ. Παρασκευής. Ως Υπεύθυνη Καθηγήτρια Μαθήματος (Υ.Μ.), στα τμήματα Α1 και Α2, συνεργάστηκα με τη φιλόλογο Στυλιανή Σταθοπούλου (Συνεργάτη Καθηγήτρια Μαθήματος –Σ.Μ.).

Χαρακτηριστικά των Τμημάτων

Α1: 25 μαθητές. Αγόρια 19 / Κορίτσια 6

Αλλοδαποί 6 / 25 (2 με δυσκολίες στον γραπτό λόγο)

Μαθητές με διάγνωση για ειδικές μαθησιακές ανάγκες 8 / 25.

Το επίπεδο του τμήματος χαρακτηριζόταν στην αρχή της σχολικής χρονιάς ως «μέτριας επίδοσης». Ήδη πριν την έναρξη της συνδιδασκαλίας είχε διαμορφωθεί μεγάλη και συνεκτική ομάδα μαθητών οι οποίοι αδιαφορούσαν για τη μαθησιακή διαδικασία (κοιμούνταν, δεν έφερναν βιβλία και τετράδια, παρενοχλούσαν το μάθημα, απουσίαζαν συνεχώς ή επεδίωκαν να φύγουν «για να μιλήσουν με τη διεύθυνση» ή και με ωριαία αποβολή), ενώ παράλληλα ήταν πολύ αρνητικοί προς το σχολείο και την εκπαιδευτική διαδικασία. Το Συμβούλιο Τάξης δεν λειτούργησε. Σε αυτό το τμήμα η πρόκληση ήταν να εφαρμόσουμε τη συνδιδασκαλία με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταφέρουμε να κινητοποιήσουμε τους αδιάφορους μαθητές.

Α2: 23 μαθητές (ήταν 26, 2 εγκατέλειψαν τη φοίτηση, 1 άλλαξε σχολικό περιβάλλον)

Αγόρια 21 / Κορίτσια 2

Αλλοδαποί 4 / 23 (3 με δυσκολίες στον γραπτό λόγο)

Μαθητές με διάγνωση για ειδικές μαθησιακές ανάγκες 9 / 23.

Το επίπεδο του τμήματος χαρακτηριζόταν στην αρχή της σχολικής χρονιάς και πριν την έναρξη της συνδιδασκαλίας ως «αδύναμο»: μαθητές με χαμηλές επιδόσεις, πολλές και σοβαρές μαθησιακές και ψυχοκοινωνικές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά και προβλήματα στην πειθαρχία. Έγινε Συμβούλιο Τάξης, το οποίο λειτούργησε θετικά: κινητοποιήθηκαν ο πρόεδρος και 2 ακόμη μαθητές και φρόντιζαν για την αυτορρύθμιση των συμμαθητών τους. Έτσι, από ένα σημείο και μετά, περισσότεροι συμμετείχαν με προθυμία στη δουλειά της τάξης, συζητούσαν, κρατούσαν σημειώσεις, έκαναν απλές εργασίες στο σπίτι. Εφαρμόστηκαν με θετικά αποτελέσματα πρακτικές όπως η εργασία σε ζευγάρια, η συζήτηση για έργα τέχνης, οι διδακτικές επισκέψεις. Σε αυτό το τμήμα, η πρόκληση ήταν να εφαρμοστεί η συνδιδασκαλία

έτσι ώστε να υποστηριχθούν οι πολλοί μαθητές με σημαντικές δυσκολίες στην κατανόηση κειμένου και στην παραγωγή γραπτού λόγου.

Από τα προτεινόμενα Σενάρια Συνδιδασκαλίας (Βεκρής, Αφεντουλίδου: 2019) κινηθήκαμε κατά κύριο λόγο στην κατηγορία *Οι εκπαιδευτικοί συν-διδάσκουν σε όλη την ομάδα των μαθητών* (Η μία διδάσκει και η άλλη περιφέρεται και υποστηρίζει). Συνήθως η Υπεύθυνη Καθηγήτρια δίδασκε και η Συνεργάτης περιφερόταν και υποστήριζε τους μαθητές. Σε ορισμένες περιπτώσεις η διαδικασία αυτή αναστάτωνε την τάξη αλλά αυτό ενδεχομένως αντισταθμιζόταν από την παροχή πρόσθετης στήριξης και την ενδυνάμωση, κατά κύριο λόγο των μαθητών με δυσκολίες. Σημειώνεται ότι η παρουσία δύο εκπαιδευτικών προσέφερε τη δυνατότητα παροχής εξατομικευμένης στήριξης σε μαθητή ο οποίος δεν ανταποκρινόταν σε ορισμένες θεματικές ενότητες.

Ως προς την πρακτική της συνδιδασκαλίας, η ελλιπής δυνατότητα από κοινού οργάνωσης των μαθημάτων, δεδομένου ότι η Συνεργάτης Καθηγήτρια τοποθετήθηκε μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς, καθώς και η απουσία καθοδήγησης και χρόνου για επαρκή σχεδιασμό της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας, αποτέλεσαν αρνητικά σημεία.

Η εφαρμογή αποτιμήθηκε με εμπειρική παρατήρηση των δύο διδασκουσών και συζήτηση-ανατροφοδότηση με μαθητές, καθώς και αναστοχασμό.

Ως προς τη συνεργασία:

Υπήρχε κλίμα συνεργατικό, βασισμένο στην εμπιστοσύνη, την επικοινωνία και την ευελιξία για αλληλοσυμπλήρωση, με αποτέλεσμα τη θετική ανταπόκριση των μαθητών. Η μορφή της συνεργασίας υπήρξε προϊόν συζήτησης και επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις μαθητών (με δυσκολίες μαθησιακές ή/και ψυχοκοινωνικές). Οι διαφορετικές οπτικές που εκφράστηκαν για ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις εμπλούτισαν τη διδασκαλία και τη στήριξη των μαθητών.

Η κα Σταθοπούλου δυστυχώς ήταν αδύνατον να λάβει μέρος στο Συνέδριο. Ωστόσο θα ήθελε να μεταφερθεί στους συμμετέχοντες η εκτίμησή της για «άριστη συνεργασία» των διδασκουσών, αλλά κυρίως για θετική ανταπόκριση των μαθητών στον θεσμό.

Όμως η συνεργασία βασίστηκε στις προσωπικότητες των συγκεκριμένων διδασκουσών και στην «καλή τους διάθεση» και όχι σε κάποιο επαρκώς καθορισμένο πλαίσιο.

Ως προς την ανταπόκριση των μαθητών:

Η συνδιδασκαλία διευκόλυνε την εκπαιδευτική διαδικασία και τη διαφοροποιημένη στήριξη των μαθητών, ενώ επέτρεψε την εξατομικευμένη ενίσχυση ορισμένων για την αντιμετώπιση δυσκολιών.

Συγκεκριμένα: Βοηθήθηκαν κυρίως μαθητές με δυσκολίες και μαθητές αποδιοργανωμένοι για διάφορους λόγους, προκειμένου να επικεντρώσουν την προσοχή τους σε μαθησιακούς στόχους και να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία. Ενδεχομένως αυτό συνέβη διότι ενισχύθηκαν και κινητοποιήθηκαν μέσω παροχής άμεσης και συγκεκριμένης ανατροφοδότησης σε σημεία στα οποία δυσκολεύονταν.

Όλοι οι μαθητές, με και χωρίς δυσκολίες, αρχικώς ξαφνιάστηκαν και μετά προσπάθησαν να «χειριστούν» την παρουσία δύο εκπαιδευτικών και τους εναλλασσόμενους ρόλους τους. Στη συνέχεια δημιουργήθηκε σταδιακά στα τμήματα κουλτούρα έκφρασης αποριών, οπότε ενισχύθηκε το ενδιαφέρον και η συμμετοχή όλων των μαθητών. Διαπιστώθηκε ότι είχαν περισσότερες ευκαιρίες να εκφράσουν απορίες και να τις συζητήσουν και ένιωθαν άνετα να ζητήσουν εξατομικευμένη υποστήριξη (χωρίς να ακούει όλη η τάξη ή να νιώθουν ότι την καθυστερούν).

Ως προς την αξιολόγηση των μαθητών:

Παρόλο που οι μαθητές αξιολογούνται από τον Υπεύθυνο Καθηγητή (ΥΜ) σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις σχετικές διατάξεις, η αξιοπιστία τής αξιολόγησής τους ενισχύθηκε εξαιτίας της εμπλοκής τού συνδιδάσκοντος. Συγκεκριμένα, τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση των μαθητών (τεστ και διαγωνίσματα, καθώς και γραπτές και προφορικές εργασίες) εκτιμήθηκαν και από τους δύο διδάσκοντες. Διαφορές στις εκτιμήσεις σε ορισμένες περιπτώσεις επιλύθηκαν με συζήτηση.

Από την αξιολόγηση των μαθητών των δύο τμημάτων φάνηκε πως η Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία - Συνδιδασκαλία στο μάθημα των Νέων Ελληνικών διευκολύνει την ανάγνωση, κατανόηση και παραγωγή διάφορων κειμένων, απαντώντας έτσι εν μέρει στους προβληματισμούς της έρευνας «Κατανοώντας το (συγ)κείμενο» για τις δυσκολίες των μαθητών ΕΠΑ.Λ. στην ανάγνωση και κατανόηση κειμένων (ΙΕΠ:2017).

Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει :

- από τη σύγκριση των επιδόσεων των μαθητών σε τεστ που τους χορηγήθηκε πριν ξεκινήσει η συνδιδασκαλία και στις τελικές εξετάσεις, και κυρίως
- από τις παρατηρήσεις των διδασκόντων όσον αφορά στην εμπλοκή και κινητοποίηση των μαθητών στην ανάγνωση και κατανόηση κειμένων. Οι μαθητές φάνηκαν να συμμετέχουν περισσότερο και ανέπτυξαν θετικότερη στάση προς τα κείμενα.

Προτείνεται

Σε διοικητικό-οργανωτικό επίπεδο:

- Οι ρόλοι των συνδιδασκόντων να καθοριστούν επαρκώς θεσμικά, σε επίπεδο εκπαιδευτικών αλλά και σχολικής μονάδας, ώστε η ποιότητα της συνεργασίας να βασίζεται σε κοινό πλαίσιο, καθορισμένο από το ΙΕΠ, και όχι στην ενδεχομένως καλή επικοινωνία και τον χαρακτήρα των εκπαιδευτικών.

- Οι εκπαιδευτικοί της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας να τοποθετούνται πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς, ώστε να διασφαλίζεται η συνεργασία, σε επίπεδο στόχων, ρόλων, διαδικασίας, περιεχομένου, αποτίμησης, κ.λπ.

Σε επίπεδο υποστήριξης της εφαρμογής:

- Ενεργοποίηση Μέντορα (συνεργάτη του ΙΕΠ), ο οποίος θα συντονίζει αριθμό «ζευγών» εκπαιδευτικών, ώστε να υποστηρίζονται ουσιαστικά, σε πραγματικές συνθήκες.
- Παραγωγή έγκυρων και αξιόπιστων εργαλείων αποτίμησης (για τη μέτρηση της κατανόησης και της παραγωγής κειμένων, για την ποιότητα της συνεργασίας, κ.ά.)

Κλείνω με την ευχή να συνεχιστεί το εγχείρημα της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας. Αποτελεί ενδιαφέρουσα πρόκληση για εμάς τους εκπαιδευτικούς, ενώ παράλληλα φαίνεται να αποτελεί μέσο ενδυνάμωσης, μαθησιακής και κοινωνικής, για τους μαθητές των ΕΠΑ.Λ.

Βεκρής Ελευθέριος & Αφεντουλίδου Άννα (2019). Σενάρια (Συν)διδασκαλίας Νέων Ελληνικών ΕΠΑ.Λ. στο πλαίσιο του προγράμματος «Μια νέα αρχή στα ΕΠΑΛ (ΜΝΑΕ)».
https://mnaepal.wordpress.com/2018/12/05/ekpaideutikoyliko_enisxitikh/ (προσπελάστηκε 29-11-2019)

Ι.Ε.Π. (2017) Κατανοώντας το (συγ)κείμενο: Διερεύνηση διδακτικών πρακτικών για μια πολυεπίπεδη και διαφοροποιημένη προσέγγιση της ανάγνωσης στα ΕΠΑ.Λ.
http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2017/2017-07-31_sxedio_parembasis_epal.pdf (προσπελάστηκε 29-11-2019)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Συνδιδασκαλία φιλολόγων στο 1^ο ΕΠΑ.Λ. Αγ. Παρασκευής , κατά το σχ. έτος 2018-2019»

Ασπασία Παπαναστασίου

Δρ Κλασικής Αρχαιολογίας

Στα ΕΠΑ.Λ. η συνδιδασκαλία μάς είναι γνωστή από την πρακτική που ακολουθούν οι συνάδελφοι των τεχνικών ειδικοτήτων, με προσδιορισμένη ιεραρχική οργάνωση. Στα τμήματα, δηλαδή, όπου η δύναμη των μαθητών είναι πάνω από δεκατρείς (13) συνυπάρχουν δύο διδάσκοντες, κυρίως στα εργαστηριακά μαθήματα. Η περιέργεια των φιλολόγων, λοιπόν, ήταν μεγάλη για το πώς θα μπορούσε να λειτουργήσει κάτι ανάλογο και στο μάθημα των Νέων Ελληνικών της Α' Λυκείου.

Τους μαθητές της Α' Λυκείου τους γνωρίσαμε για πρώτη φορά, οπότε η εξοικείωση μαζί τους απαιτούσε κάποιον χρόνο. Κατά το σχ. έτος 2018-2019 συνεργάστηκα με ένα τμήμα της Α', το 3^ο, το οποίο είχε τη φήμη του «καλού» στο σχολείο. Σ' αυτό είχαν εγγραφεί για να φοιτήσουν είκοσι τέσσερις (24) μαθητές. Οι τρεις (3) διέκοψαν τη φοίτηση, λόγω απουσιών, κατά το α' τετράμηνο και οι υπόλοιποι ήταν πέντε (5) κορίτσια και δεκαέξι (16) αγόρια, από τα οποία πέντε (5) με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, γενικευμένες μαθησιακές δυσκολίες, ψυχολογικά προβλήματα) και πέντε (5) αλβανικής καταγωγής που δυσκολεύονταν στα Νέα Ελληνικά, στην γραπτή κυρίως έκφραση. Από νωρίς αντιληφθήκαμε πως οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών του τμήματος είχαν διακυμάνσεις, ενώ ο ρόλος των κοριτσιών ήταν συχνά καταλυτικός.

Η συνάδελφος συνδιδάσκουσα, η κυρία Σ.Σ., η οποία ανέλαβε υπηρεσία τον Οκτώβριο του 2018, παρόλο που είχε ήδη εμπειρία είκοσι πέντε (25) χρόνων στην ιδιωτική Εκπαίδευση, προσλήφθηκε ως αναπληρώτρια. Προερχόταν από ιδιωτικό Σχολείο που έκλεισε το 2015. Είχε κοσμοπολίτικη κουλτούρα και μια ανοιχτωσιά σαν άνθρωπος, ήταν πολύ φιλική και συνεργάσιμη.

Για να προσδιορίσουμε τους ρόλους μας, οι συνδιδάσκουσες μελετήσαμε προσεκτικά το σχετικό ΦΕΚ 3622/ 24-08-2018 για την *Υλοποίηση της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας*, αλλά διαπιστώσαμε άμεσα πως ήταν ασαφές σε αρκετά σημεία. Δεν διευκρίνιζε, για παράδειγμα, τις αρμοδιότητες του συνδιδάσκοντα, του «*Συνεργάτη Καθηγητή*», με αποτέλεσμα η Διεύθυνση του σχολείου μας να τον θεωρεί «βοηθό», ότι δηλαδή επιτελούσε ρόλο επικουρικό. Ως βοηθό, δεν του ανέθετε τη διδασκαλία του μαθήματος σε ημέρα βραχυχρόνιας άδειας του «*Υπεύθυνου καθηγητή του μαθήματος*» και τότε υπήρχε εκκρεμότητα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του τμήματος. Αναρωτιόμασταν για καιρό, πώς ερμηνεύεται η πρόταση του ΦΕΚ, η οποία αφορούσε τον *Συνεργάτη Καθηγητή*: «*Επιτελεί τον ρόλο που του ανατίθεται από τον Σύλλογο Διδασκόντων*». Ποιος ακριβώς ήταν ο ρόλος αυτός;

Απάντηση στο ερώτημά μας, ευτυχώς, δόθηκε τον Φεβρουάριο του 2019, όταν σε μια ενημερωτική συνάντηση στο 2^ο ΕΠΑ.Λ. Χαλανδρίου ο κ. Βεκρής διευκρίνησε ότι οι συνδιδάσκοντες είναι ισότιμοι (Βεκρής, 2019).

Στην τάξη, είχαμε συμφωνήσει να ακολουθούμε ένα μοτίβο διδασκαλίας, το ίδιο κάθε φορά, επειδή πιστεύαμε ότι ήταν λειτουργικό. Η «υπεύθυνη καθηγήτρια» δίδασκε και η συνδιδάσκουσα ή παρατηρούσε ή κυκλοφορούσε στην αίθουσα, ελέγχοντας από κοντά και τη συμπεριφορά των μαθητών (Βεκρής, Αφεντουλίδου, 1-2).

Επίσης, η Ψυχολόγος του σχολείου μας, κυρία με εμπειρία σε ατομικές και ομαδικές συνεδρίες, όταν παρακολούθησε ένα μάθημα διδασκαλίας παρατήρησε ότι αυτοί οι ρόλοι, όπως τους είχαμε κατανείμει, θα μπορούσαν να εναλλάσσονται. Η δύναμη της συνήθειας, όμως, ήταν ισχυρότερη και δεν το επιχειρήσαμε τελικά.

Σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου μας, μία ημέρα της εβδομάδας, την Τετάρτη, είχαμε να διδάξουμε τρεις (3) ώρες Νέα Ελληνικά. Οι δύο ώρες ήταν μαζί και η τρίτη προς το τέλος της ημέρας. Την ημέρα αυτή η οργάνωση της διδασκαλίας μας ήταν πολύ απαιτητική. Είχαμε, βέβαια, πάντα κατά νου την αρχή “*Back to basics*”, «*επιστροφή στα βασικά*» (Παπαναστασίου, 2012) και επιδιώκαμε να πετύχουμε για τον κάθε μαθητή μας «*κάτι να πει, κάτι να διαβάσει και κάτι να γράψει*». Ξεκινούσαμε με την αφόρμηση σε ένα θέμα που επιλέγαμε, συζητούσαμε στη συνέχεια κάποιο κείμενο με τους μαθητές μας και την 3^η διδακτική ώρα τους απασχολούσαμε με την «Παραγωγή λόγου». Τότε, μοιραζόμασταν την ευθύνη των μαθητών μας και τους στηρίζαμε ταχύτερα και αποτελεσματικότερα στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στην εργασία τους.

Η συνάδελφος συνδιδάσκουσα είχε ενστερνιστεί πλήρως τις αρχές της παρέμβασης «*Κατανοώντας το συγ - κείμενο*» (Βεκρής, 2017), στην οποία είχαμε εμπλακεί πιλοτικά κατά το σχ. έτος 2017-2018. Πολύ χρήσιμες, μάλιστα, ήταν και οι συζητήσεις μας για τους μαθητές μας και τους πιθανούς τρόπους στήριξής τους (Χρονοπούλου, 2018). Οι παρατηρήσεις της ήταν καίριες και νιώθαμε ότι λειτουργούσαμε σαν μια ισχυρή συμπαγής ομάδα (Μπαφούνης, 2017). Κάποιες διδακτικές επισκέψεις, μάλιστα, που πραγματοποιήσαμε ως συνοδοί καθηγήτριες από κοινού, μας έφεραν πιο κοντά με τους μαθητές μας.

Η εναλλακτική διδασκαλία, όπως βιώθηκε εμπειρικά στο 1^ο ΕΠΑ.Λ. Αγ. Παρασκευής, κατά το σχ. έτος 2018- 19 είχε αρκετές δυσκολίες. Αφενός, υπήρχαν οπωσδήποτε οι αγκυλώσεις του παρελθόντος και η αντίληψη της Διοίκησης ότι η διδασκαλία των Νέων Ελληνικών είναι υπόθεση προσωπική, του ενός φιλολόγου, οπότε ο ρόλος του συνδιδάσκοντα και μη μόνιμου εκπαιδευτικού του σχολείου είναι αναγκαστικά βοηθητικός. (Κονταξής, 2019). Οι έλεγχοι, βέβαια, των μαθητών έφεραν τα ονόματα και των δύο καθηγητριών. Αφετέρου, ο προσωρινός χαρακτήρας της παρουσίας της συνδιδάσκουσας στο σχολείο μας δεν της επέτρεπε να δεσμευτεί σε σχέσεις και δράσεις που θα είχαν μεγαλύτερη διάρκεια και συνέχεια για την ίδια και τους μαθητές μας.

Οι μαθητές δέχτηκαν τη συνδιδασκαλία θετικά και περίμεναν να δούν δύο διδάσκουσες την ώρα των Νέων Ελληνικών. Αν, για παράδειγμα, κάποτε η συνάδελφος καθυστερούσε, ρωτούσαν «*Θα έχουμε Ιστορία, σήμερα;*» (Το μάθημα της μίας καθηγήτριας).

Πιστεύω, γενικά, πως το μοίρασμα των ρόλων - αν και όχι τόσο της ευθύνης - μάς έδωσε χαρά και δημιούργησε και στις δυο μας διάθεση δημιουργικότητας κι ευχαρίστησης για το

έργο μας. Άλλωστε, σε πρόσφατη επικοινωνία μας με τη συνάδελφο, καταλήξαμε και οι δύο πως «Περάσαμε πολύ καλά μαζί!»! Ελπίζω πως θα υπάρξει μέριμνα, ώστε η παρέμβαση να συνεχιστεί κι όχι μόνο στην Α΄ Λυκείου, αλλά και στις μεγαλύτερες τάξεις.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Δικτυογραφία

Ε. Βεκρής & Α. Αφεντουλίδου. *Σενάρια (συν) διδασκαλίας Νέων Ελληνικών ΕΠΑ.Λ. στο πλαίσιο του προγράμματος «Μια νέα αρχή στα ΕΠΑ.Λ. (ΜΝΑΕ)»*, 1-10. Ανακτήθηκε στις 15/12/2019 από <http://iep.edu.gr/el/humanities-yliko/yliko-gia-mnae>

Ε. Βεκρής κ.α. (2017). *Κατανοώντας το (συγ)κείμενο Διερεύνηση διδακτικών πρακτικών για μια πολυεπίπεδη και διαφοροποιημένη προσέγγιση της ανάγνωσης στα ΕΠΑ.Λ. Σχέδιο ερευνητικής παρέμβασης.* Ανακτήθηκε στις 15/12/2019 από http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2017/2017-07-31_sxedio_parembasis_epal.pdf

Ε. Βεκρής (2019). *Διαφοροποιημένη διδασκαλία – Εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία στο πλαίσιο της δράσης «Μια νέα αρχή στα ΕΠΑ.Λ.»*. Ανακτήθηκε στις 15/12/2019 από https://drive.google.com/drive/folders/1U1dOWC_8CMjBsNEMq7lgMs5V1YQNAJ8

Α. Κονταξής (2019). *Μια νέα αρχή στα ΕΠΑ.Λ. (ΜΝΑΕ) για μαθητές, εκπαιδευτικούς και ... διοίκηση.* Ανακτήθηκε στις 15/12/2019 από <https://mnaepal.wordpress.com/2019/05/21/%ce%bc%ce%b9%ce%b1-%ce%bd%ce%ad%ce%b1-%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%ae-%cf%83%cf%84%ce%b1-%ce%b5%cf%80%ce%b1%ce%bb-%ce%bc%ce%bd%ce%b1%ce%b5-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%ce%bc%ce%b1%ce%b8%ce%b7%cf%84%ce%ad%cf%82/>

Γ. Μπαφούνης (2017). *Συνδιδασκαλία, μια άλλη μορφή αμηχανίας.* Ανακτήθηκε στις 15/12/2019 από https://drive.google.com/drive/folders/1U1dOWC_8CMjBsNEMq7lgMs5V1YQNAJ8

Α. Χρονοπούλου (2018). *Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία.* Ανακτήθηκε στις 15/12/2019 από <https://drive.google.com/file/d/1coaBuKMixpr7t2S6WT16NI77-kHaGZg7/view>

Βιβλιογραφία

Α. Παπαναστασίου (2012). *Διδάσκοντας το υποστηρικτικό μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Λυκείου των ΕΠΑ.Λ. με τη χρήση ΤΠΕ. Μια πρώτη αποτίμηση της νέας πραγματικότητας. Πρακτικά Συνεδρίου: Η Εκπαίδευση στην Εποχή των Τ.Π.Ε., τ. 9, 194-200*

Οι συνδιδάσκουσες σε διδακτική επίσκεψη στο Ιστορικό Εθνικό Μουσείο

ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑ.Λ. (ΜΝΑΕ) 2018-2019**Συνέδριο στην Σιβιτανίδειο Σχολή Τεχνών κι Επαγγελματιών****στις 30 Νοεμβρίου 2019**

(Εισήγηση της διδάσκουσας Φωτεινής Μπιστόλα, ΠΕ02)

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2018-2019 το μάθημα των ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ της πρώτης τάξης ΕΠΑΛ λειτούργησε στο πλαίσιο της δράσης «Μια Νέα Αρχή Στα ΕΠΑ.Λ.» (ΜΝΑΕ). Στο 1^ο ΕΠΑΛ Ζωγράφου, όπου υπηρετώ, δίδαξα το μάθημα των Νέων Ελληνικών στο 2^ο τμήμα της α' τάξης.

Αναφορικά με το 2^ο τμήμα, συνολικά οι μαθητές ήταν είκοσι (20). Από αυτούς, εννέα (09) ήταν ελληνικής καταγωγής, εννέα (09) αλβανικής, μια μαθήτρια (01) ινδικής καταγωγής και μια (01) ρωσικής. Ως προς το μαθησιακό τους επίπεδο, στην πλειονότητά τους αντιμετώπιζαν προβλήματα και δυσχέρειες αλλά με διεγνωσμένη μαθησιακή δυσκολία ήταν τέσσερις (04). Γενικώς, ήταν όλοι γνώστες της ελληνικής γλώσσας. Μία μαθήτρια μεγαλύτερης ηλικίας αναγκάστηκε να διακόψει την φοίτησή της, λόγω οικογενειακών προβλημάτων. Οι υπόλοιποι ολοκλήρωσαν επιτυχώς τα μαθήματα της α' τάξης και προήχθησαν στην β' Λυκείου.

Στην αρχή του σχολικού έτους και μέχρι περίπου τα μέσα Οκτωβρίου δεν είχε σταλεί δεύτερος συνδιδάσκων, οπότε και οι μαθητές ξεκίνησαν τα μαθήματά τους με μία διδάσκουσα, την υποφαινόμενη, πράγμα σύνηθες σε αυτούς από τα προηγούμενα μαθητικά τους χρόνια. Η άφιξη της δεύτερης διδάσκουσας στην αρχή τους προκάλεσε κάποιες απορίες. Στην συνέχεια, όμως, η διδάσκουσα έγινε εύκολα αποδεκτή από αυτούς, αφού η παρουσία της τους ωφέλησε και λειτούργησε θετικά γι' αυτούς.

Συγκεκριμένα, στο σχολείο μας ως συνδιδάσκουσα ορίστηκε η κ. Γεωργία Καφφέ και στα δύο τμήματα της α' τάξης.

Με την συνάδελφο βρήκαμε κοινό βηματισμό από την αρχή και η συνεργασία μας ήταν εποικοδομητική, γεγονός που τα παιδιά βίωναν θετικά: η διδασκαλία του μαθήματος γινόταν με αρμονικό και επωφελή για τους μαθητές τρόπο. Μολονότι ακολουθήσαμε ως επί το πλείστον τη δασκαλοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας, σε πολλές περιπτώσεις επικεντρωθήκαμε και σε μαθητοκεντρικές μεθόδους, όταν αυτό ήταν εφικτό. Σε αυτή την κατεύθυνση ήταν καθοριστική η παρουσία της 2^{ης} διδάσκουσας.

Συγκεκριμένα, είχα αναλάβει το κομμάτι της παρουσίασης του μαθήματος, ενώ η κ. Καφφέ σημείωνε στον πίνακα τα πιο σημαντικά από όσα ακούγονταν, τις λύσεις των ασκήσεων και τις παρατηρήσεις/σχόλια των μαθητών. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις προκειμένου οι μαθητές να δουν την δημιουργία ενός κειμένου συντάσσαμε τα ζητούμενα κείμενα στο πλαίσιο της παραγωγής λόγου, προτρέποντας τους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στην διαδικασία.

Παράλληλα, μπορούσαμε εύκολα να ελέγχουμε τους μαθητές, να διορθώνουμε τις εργασίες τους σε σύντομο χρόνο και να τους βοηθάμε κατά την διάρκεια του μαθήματος ή να παρακολουθούμε την πορεία της προόδου τους, στις περιπτώσεις ατομικών ή ομαδικών εργασιών.

Τα κριτήρια αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν προέκυπταν κατόπιν συνεργασίας ενώ η διόρθωση των γραπτών δοκιμίων γινόταν από κοινού. Η βαθμολόγηση των μαθητών για τα δύο τετράμηνα προέκυψε κι αυτή κατόπιν συνεργασίας μας.

Η επίδοση των μαθητών ήταν ικανοποιητική, κάτι το οποίο προέκυψε, θα έλεγα, ευκολότερα πέρυσι σε σύγκριση με προηγούμενες σχολικές χρονιές, κατά τις οποίες ο διδάσκων ήταν ένας για κάθε τμήμα. Οι μαθητές δεν κουράζονταν τόσο εύκολα και έδειχναν ενδιαφέρον για το μάθημα. Σε πολλές περιπτώσεις συμμετείχαν ενεργά.

Σε ό,τι αφορά στην συμπεριφορά των μαθητών θα μπορούσε να τονισθεί ότι γενικώς όλα εξελίχθηκαν καλά, χωρίς εξάρσεις ή εντάσεις.

Οι μαθητές αυτοί φοιτούν τώρα στην Β΄ Λυκείου. Όταν τους ζητήθηκε να καταθέσουν τις απόψεις τους για την δράση αυτή, εκφράστηκαν με θετικό τρόπο. Μάλιστα, κάποιιοι απορούν γιατί αυτό δεν συνεχίζεται και φέτος στην Β΄ τάξη. Αυτό είναι μια εύλογη απορία, αφού η Β΄ Λυκείου του ΕΠΑΛ είναι μια τάξη κατά την οποία τα παιδιά απομακρυνόμενα από τα μαθήματα γενικής παιδείας, στρέφουν το ενδιαφέρον τους στα μαθήματα της ειδικότητά τους, γεγονός που έχει αρνητικό αντίκτυπο στη σχολική επίδοσή τους σε μαθήματα όπως τα Νέα Ελληνικά, τα μαθηματικά κ.λπ. Επομένως, το πρόγραμμα ΜΝΑΕ θα ήταν πλήρως επωφελές για τους μαθητές, αν υφίστατο και κατά την διάρκεια και της Β΄ και Γ΄ τάξεως του ΕΠΑΛ, δεδομένου του ότι οι μαθητές χρειάζονται στήριξη και κατά τα δύο αυτά σχολικά έτη στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.

Μετά την ολοκλήρωση της περσινής σχολικής χρονιάς ό,τι αποκομίσαμε μας καλεί να αναλογιστούμε τα καλά αυτής της προσπάθειας αλλά και να επιδιώξουμε ενδεχομένως και κάτι περαιτέρω. Συγκεκριμένα, για εμάς, στο 1^ο ΕΠΑΛ Ζωγράφου η δράση λειτούργησε άψογα και επ΄ ωφέλεια των μαθητών, ακριβώς επειδή η συνεργασία μας ήταν επιτυχής. Καλό θα ήταν, όμως, να ορίζονται έγκαιρα οι συνδιδάσκοντες, έτσι ώστε να μπορούν να οργανώσουν αρχικά ένα σχέδιο δράσης επί θεωρητικής βάσεως, οπότε ακολούθως να είναι σε θέση να λειτουργήσουν αποτελεσματικά συνεργαζόμενοι και με τους μαθητές. Επίσης, καλό θα ήταν από την αρχή να είναι πιο ξεκάθαρες οι κατευθυντήριες γραμμές και οι στόχοι του προγράμματος, προς αποφυγήν παρεξηγήσεων, κάτι που ευτυχώς εμείς δεν χρειάστηκε να αντιμετωπίσουμε. Ακόμη, χρήσιμο θα ήταν να υπάρξει μια τράπεζα θεμάτων, κειμένων, οπτικοακουστικού υλικού κ.λπ. έτσι ώστε να μπορούμε να αλιεύουμε χρήσιμα στοιχεία για την διεξαγωγή του μαθήματος. Εξάλλου, όπως είναι ήδη γνωστό, οι μαθητές όντας εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες θα ωφελούνταν, αν μέρος της διδασκαλίας στηριζόταν περισσότερο στις νέες τεχνολογίες.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΝΑΕ
ΕΙΣΗΓΗΣΗ 1^{ου} ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΠΑΛ ΤΑΥΡΟΥ

Κατόπιν της πρόσκλησης εκ μέρους του ΙΕΠ για τη συμμετοχή μας στην εκπαιδευτική ημερίδα με θέμα την εφαρμογή της συνδιδασκαλίας των Νέων Ελληνικών στην Α΄ Τάξη των ΕΠΑΛ, που πραγματοποιήθηκε στις 30/11/2019 στη Σιβιτανίδειο Σχολή με στόχο την εκτίμηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής της νέας διδακτικής τακτικής, και σε συνέχεια της ανατροφοδότησης που προέκυψε για τη συνέχιση και βελτίωση των νέων προγραμμάτων σπουδών, καλούμαστε να καταθέσουμε και γραπτά τις προτάσεις μας – εξάλλου *scripta manent*.

Το πρόγραμμα συνδιδασκαλίας εφαρμόστηκε τη σχολική περίοδο 2018-2019 από τους καθηγητές Τερζή Γιώργο και Παπαμανωλάκη Άρη, και λόγω της αργοπορημένης τοποθέτησης του δεύτερου, μόνο κατά το δεύτερο τετράμηνο. Αυτονόητα τα προβλήματα που προέκυψαν από το ζήτημα αυτό, σε μια διδακτική μέθοδο που απαιτεί προεργασία σε επίπεδο γνωριμίας με το μαθητικό δυναμικό αλλά και μεταξύ των καθηγητών καθώς και κοινό σχεδιασμό από την αρχή της χρονιάς. Σημασία όμως έχει ότι, δεδομένων των συνθηκών, οι αντιδράσεις των μαθητών ήταν θετικές, αφού η νέα μέθοδος λειτούργησε ως στοιχείο έκπληξης και αναζωπύρωσης του ενδιαφέροντός τους εν μέσω της χρονιάς. Εκ των πραγμάτων, το κύριο σύστημα συνδιδασκαλίας που προέκυψε είναι η ταυτόχρονη διδασκαλία εκ μέρους και των δύο φιλολόγων εν είδει διαλόγου μεταξύ τους και κυρίως με τους μαθητές, μοντέλο που βασίζεται στην ομαδική διδασκαλία (βλ. Α. Χρονοπούλου, Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία, σελ. 44. Επιμορφωτικό Υλικό στην ιστοσελίδα mnae.epal.wordpress.com). Επίσης, και όπου προέκυπτε ανάγκη, υπήρχε και η διδασκαλία με ταυτόχρονη υποστήριξη μαθητών για την κάλυψη αδυναμιών παρακολούθησης και συμμετοχής στο μάθημα (βλ. Χρονοπούλου, οπ.π., σελ. 31) ενώ έγιναν απόπειρες και χωρισμού της τάξης σε δύο παράλληλες ομάδες, που επεξεργάστηκαν κοινό θέμα από διαφορετικές οπτικές με την ξεχωριστή καθοδήγηση των καθηγητών, και στο τέλος καλούνταν να συζητήσουν την προσέγγισή τους, ακόμη και εν είδει αγώνα λόγου και επιχειρηματολογίας (βλ. Χρονοπούλου, οπ.π., σελ. 41). Μέσω των ποικίλων μεθόδων συνδιδασκαλίας, οι μαθητές συμμετείχαν όλοι, αναλόγως των δυνατοτήτων τους, καλύπτονταν απορίες και γνωστικά κενά, ενώ στόχοι βάσει του αναλυτικού προγράμματος προσεγγίζονταν βιωματικά και άρα πιο αποτελεσματικά, όπως π.χ. η κατανόηση μέσω πειθούς ή τρόπων ανάπτυξης ιδεών, η προβολή αλλά και αναγνώριση της πρόθεσης των ομιλητών ή συγγραφέων αλλά και η αξία του συγκεκριμένου και ευρύτερα του επικοινωνιακού περιβάλλοντος.

Αυτό που προκύπτει από την εφαρμογή του μοντέλου συνδιδασκαλίας είναι η ανάγκη συγγραφής νέων βιβλίων αλλά κυρίως η αναθεώρηση του στερεοτυπικού ρόλου του δασκάλου μέσα σε μια τάξη.

Το βιβλίο πρέπει να λειτουργεί μόνο ως φορέας υλικού που θα λειτουργήσει ως αφορμή για την ανάπτυξη δια ζώσης της θεωρίας που τίθεται ως στόχος του αναλυτικού προγράμματος, χωρίς να πρέπει να αναλύει θεωρητικά τους κανόνες ή να καλεί τους μαθητές να απαντούν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Για αυτό θα ήταν γόνιμο να βασίζεται σε θεματικούς κύκλους, που άπτονται των επίκαιρων ενδιαφερόντων των μαθητών και τους αφήνουν το περιθώριο να εμπλουτίζουν και οι ίδιοι με δικό τους υλικό τα κεφάλαια. Η δημιουργία μιας τράπεζας θεμάτων με κείμενα που ενδείκνυνται και για αυτό προτείνεται να εξυπηρετούν συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους θα βοηθούσε, π.χ. για έναν θεματικό κύκλο όπως η διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς, κείμενα και υλικό που προσφέρονται για την

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

αναγνώριση τρόπων πειθούς, άλλα που βασίζονται σε τεχνικές ανάπτυξης, μερικά που καλείται ο μαθητής να αναγνωρίσει τη δύναμη και δυναμική του λεξιλογίου, την ισχύ των επιχειρημάτων σε επίπεδο συλλογισμού αλλά και ορθότητάς τους, κοκ. Για κάτι τέτοιο, τα θέματα πρέπει να εμπλουτιστούν και με οπτικοακουστικό υλικό, προφορικές ομιλίες ή απαγγελίες, βιντεοσκοπημένες θεατρικές παραστάσεις, ακόμη και με καθημερινό υλικό, όπως διαφωνίες ή ακόμη και διενέξεις μαθητών.

Ο δάσκαλος πλέον δεν είναι ο φορέας της γνώσης όπως αυτή αποθησαυρίζεται στατικά σε ένα βιβλίο, δεν είναι η αυθεντία που ξέρει κάτι που ο μαθητής δεν το γνωρίζει, και άρα πρέπει να του το διδάξει. Είναι ο διαχειριστής των ερεθισμάτων των μαθητών, ο καθοδηγητής τους στην ανάπτυξη των ήδη περισσότερων από όσες νομίζουμε, γνώσεων που οι μαθητές έχουν και στην ορθή πλέον αξιοποίησή τους. Αυτό δεν αναιρεί ασφαλώς το ρόλο του καθηγητή, που καλείται να σχεδιάσει, να οργανώσει και να συντονίσει, να προστατεύσει και να προάγει τους όρους ανάπτυξης στην τάξη ενός τέτοιου μοντέλου εκπαίδευσης και ταυτόχρονα να επιτύχει και να ελέγξει την υλοποίηση των γνωστικών στόχων όπως αυτοί τίθενται από το αναλυτικό πρόγραμμα. Αυτό δεν μπορεί να το κάνει μόνος του ο μαθητής, μπορεί μόνο ο καθηγητής μαζί με τον μαθητή. Το μοντέλο συνδιδασκαλίας του ΜΝΑΕ αυτό προτείνει και προάγει εξ ορισμού, αφού από την αρχή αναιρεί την αυθεντία του καθηγητή διά της αποκλειστικής παρουσίας του στην τάξη και εισάγει διά ζώσης τη συνύπαρξη-συνεργασία, τη θέση-αντίθεση-σύνθεση, την επικοινωνία-πειθώ, το να ακούμε και να μιλάμε, να γράφουμε και να συγγράφουμε, και τελικά να διορθώνουμε ο ένας τον άλλο, σε κλίμα εκτίμησης της διαφορετικότητας και αναγωγής της γνώσης σε επίπεδο ανώτερο από την τυπική απάντηση σε ερωτήσεις διαγωνισμάτων και την ακόμη πιο τυπική βαθμολόγησή τους.

Το μοντέλο συνδιδασκαλίας είναι στο σωστό δρόμο στήριξης του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο να γίνει και πάλι ελκυστικό για το μαθητή, να αποτελεί χαρά και πρόκληση να πηγαίνει στο σχολείο και όχι να μετράει πόσες απουσίες έχει περιθώριο να κάνει για να απέχει από αυτό. Όμως, απαιτείται για την επιτυχία του μοντέλου η αλλαγή του τρόπου αξιολόγησης, ειδικά σε επίπεδο πανελληνίων εξετάσεων. Πρέπει οι στόχοι που θέτει πλέον το σύστημα συνδιδασκαλίας να μπορούν να αξιολογηθούν αν πραγματοποιήθηκαν μέσω δυναμικών μεθόδων όπως η παρουσίαση συλλογικών εργασιών, μέσα από τις οποίες μπορούν και ατομικά να εκτιμηθούν οι γνώσεις και οι ικανότητες που απέκτησαν οι μαθητές και έτσι να βαθμολογηθούν και να κριθούν και για την πρόσβασή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, χωρίς να αποκλείεται η γραπτή εξέταση με άλλη όμως μορφή. Αν η συνδιδασκαλία δεν συνδεθεί άμεσα με έναν νέο τρόπο αξιολόγησης, απεγκλωβισμένο από τον παραδοσιακό των γραπτών εξετάσεων, τότε από μόνη της θα αποτύχει αφού θα απαξιωθεί στα μάτια των μαθητών ως ανώφελη για την επίτευξη ενός βασικού τους στόχου, της εισαγωγής τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ και το ίδιο το νέο σύστημα συνδιδασκαλίας πρέπει να ξεφύγει από τη λογική επίτευξης αυτού του στόχου, κάτι που θα το περιορίσει και θα το αποδυναμώσει. Είναι όμως μια παγίδα υπαρκτή εφόσον δεν αλλάξει το εξεταστικό σύστημα.

Το πρόγραμμα ΜΝΑΕ θέτει όλα αυτά και πολλά ακόμη ζητήματα διδακτικής και παιδαγωγικής επί τάπητος. Η πραγματοποίηση της ημερίδας και η συνακόλουθη δημοσίευση των πρακτικών εκφράζει τις ανησυχίες των καθηγητών και μέσω αυτών των ίδιων των μαθητών για ένα εκπαιδευτικό σύστημα που πρέπει να αλλάξει.

Με εκτίμηση, Γιώργος Τερζής, Φιλολόγος 1^{ου} Εσπερινού ΕΠΑΛ Ταύρου

ΜΝΑΕ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΚΑΛΠΑΚΤΣΟΓΛΟΥ ΜΑΡΙΑ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΠΕ02 ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

11 Δεκέμβριος 2019 10:32

Η εμπειρία μου στη ΜΝΑΕ αλλά και στα ΕΠΑΛ γενικότερα την περυσινή χρονιά είχε ποικίλες εκφάνσεις:

- Προσλήφθηκα για το έργο αυτό σε δυο σχολεία και έχω δυο διαφορετικές εμπειρίες.

Αρχικά ξεκίνησα κάπως παράδοξα, καθώς στο πρώτο σχολείο (1ο ΕΠΑΛ Θεσ/νίκης) κλήθηκα να υποστηρίξω μια κύρια διδασκαλία που δεν υπήρχε! Δεν υπήρχε ο βασικός φιλόλογος επομένως αμέσως άλλαξε ο ρόλος μου και εκτελούσα χρέη βασικής φιλόλογου. Ενάμιση μήνα αργότερα κλήθηκα ν αλλάξω εκ νέου, καθώς η νέα φιλόλογός ανέλαβε υπηρεσία και πήρα το ρόλο της ενισχυτικής με όσες δυσκολίες μπορείτε να φανταστείτε και για μένα και για τη νέα συνάδελφο αλλά κυρίως για τη σύγχυση των παιδιών.

Ωστόσο με τη συναδελφο είχαμε άριστη συνεργασία και κινηθήκαμε σε ένα πλαίσιο από κοινού προετοιμασίας για το επόμενο μάθημα, εναλλαγή στην παράδοση και εξήγηση του μαθήματος, βοήθεια πιο εξατομικευμένα στους πιο αδυνάμους μαθητές, και από κοινού συνεννόηση για την απόδοση βαθμολογίας των μαθητών.

Το αποτέλεσμα στην τάξη ήταν πολύ καλό, τα παιδιά συνήθισαν και ζητούσαν και τις δυο μας, πολλά έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον για το μάθημα που αρχικά απαξίωναν, και επιτεύχθηκε καλό κλίμα μέσα στην τάξη καθώς η διαχείριση της τάξης ήταν ευκολότερη.

- Στη δεύτερη περίπτωση (15ο ΕΠΑΛ Θεσ/νίκης), η βασική φιλόλογος υπήρχε ήδη από την αρχή της χρονιάς, και ο ρόλος μου ήταν περισσότερο "παθητικός". Οι πρωτοβουλίες ήταν όλες της συναδέλφου ενώ κατά κάποιο τρόπο εγώ έπρεπε να υπακούω στις υποδείξεις της, να διαβάζω όταν πονούσε ο λαϊμός της, να πηγαίνω σε μαθητές κοντά που μου υποδείκνυε και να φαίνεται ξεκάθαρα ο "δεύτερος" ρόλος μου, πράγμα που γινόταν αντιληπτό και από τους μαθητές οι οποίοι είχαν ως αποτέλεσμα να μη με υπολογίζουν όταν βρισκόμουν μονή στην τάξη σε απουσία της πρώτης. Δηλώσεις τύπου "εσείς δε μας βάζετε βαθμό", "εσείς δεν υπογράφετε στο απουσιολόγιο - δε μας βάζετε απουσίες", "εσείς γιατί ήρθατε αφού δε μιλάτε καθόλου", ήταν αρκετές για να υποβαθμιστεί ο ρόλος μου στην τάξη.

Στα συν θα προσθέσω μόνο την λειτουργία μου και ως σύμβουλου καθηγητή , που είχε ως αποτέλεσμα τη σαφή βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα σε μαθητή -καθηγητή, πράγμα που είχε αποτέλεσμα και στην συμπεριφορά τους μέσα στην τάξη.

Με εκτίμηση Καλπακτσογλου Μαρία

Χαράλαμπος Κωνσταντέλλιας

Συντονιστής Ε.Ε.

ΠΕ 02 Φιλολόγων

1^ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Νοτίου Αιγαίου

Ηλεκτρονική Δ/νση: charkon@gmail.com

Τηλέφωνο: 6973499109

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρέμβαση στο Συνέδριο «Υλοποίηση της επιμόρφωσης "Αποτίμηση, Δυνατότητες, Αξιολόγηση"»

Ως Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου, από την επικοινωνία που είχα με τους εκπαιδευτικούς που υλοποίησαν το μέρος του προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» που έχει σχέση με την εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία (συνδιδασκαλία) των Νέων Ελληνικών, μπορώ να μεταφέρω τα εξής:

1. Γενικά υπήρξαν πολύ θετικά σχόλια ως προς τη χρησιμότητα του προγράμματος από όλους τους εκπαιδευτικούς.
2. Θετική ανταπόκριση υπήρξε και από τους μαθητές/τις μαθήτριες.
3. Αν και δεν υπήρξαν στατιστικά στοιχεία ως προς την επίδοση των μαθητών/μαθητριών πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος, η εκτίμηση των εκπαιδευτικών ήταν ότι οι μαθητές/μαθήτριες ωφελήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και σε πολλές περιπτώσεις άλλαξε η εικόνα της τάξης προς το καλύτερο.
4. Προβλήματα υπήρξαν σε κάποιες περιπτώσεις ανάμεσα στους συνδιδάσκοντες/στις συνδιδάσκουσες λόγω των μη διακριτών ρόλων τους, καθώς οι σχετικές αποφάσεις και εγκύκλιοι αφήνουν θολά σημεία ως προς τον ρόλο τους και τις αρμοδιότητές τους. Συγκεκριμένα, αν και στις σχετικές συναντήσεις επισημαίνεται η ισοτιμία των δύο συνδιδασκόντων, αυτή δεν αποτυπώνεται στις σχετικές αποφάσεις και εγκυκλίους. Η παρερμηνεία και η εσφαλμένη, ως εκ τούτου, εφαρμογή της συνδιδασκαλίας οδήγησε, σε μια περίπτωση σε πρόβλημα για το οποίο χρειάστηκε η παρέμβαση του Συντονιστή Ε.Ε., ώστε να εφαρμοστεί σωστά η σχετική υπουργική απόφαση.
5. Σημαντικό κενό στην επιτυχεστέρα εφαρμογή του προγράμματος προκαλεί η απουσία επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, οι οποίοι στην πράξη κλήθηκαν να αυτοσχεδιάσουν, στις περισσότερες περιπτώσεις με επιτυχία, αλλά σίγουρα η επιτυχία θα ήταν μεγαλύτερη και τα προβλήματα λιγότερα, αν είχε προηγηθεί σχετική επιμόρφωση.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

Συντονισμός: Ε. Βεκρής, Γ.Χρονοπούλου

Φιλόλογοι: 12

Κλίμα: διαλογικής συζήτησης, διαδραστικού ενδιαφέροντος και συμμετοχής

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γενικά

Αφού έγιναν εισηγήσεις από τους Συντονιστές που αναφέρονταν στη θεωρία και την πράξη της συνδιδασκαλίας, ως μία γέφυρα με ό, τι έχει προηγηθεί. Δηλαδή περίπου τα κάτωθι:

«Η συνδιδασκαλία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι γνωστή από προγράμματα ειδικής αγωγής, όπου ένας/μία εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής παρέχει παράλληλη στήριξη σε ένα μαθητή ή μία μαθήτρια σε μια γενική τάξη κατά την ώρα του μαθήματος · είναι γνωστή, επίσης, από προγράμματα παιδαγωγικής κατάρτισης εκπαιδευτικών σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο, όπου ένας/μία έμπειρος εκπαιδευτικός σε ρόλο μέντορα καθοδηγεί και εποπτεύει ομάδα φοιτητών και φοιτητριών κατά την πρακτική διδακτική τους άσκηση.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ΜΝΑΕ, για πρώτη φορά στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, προβλέπεται συνδιδασκαλία σε γενική τάξη: δύο εκπαιδευτικοί συνεργάζονται, προκειμένου να διδάξουν μία διαφορετική, ανάμεικτη ομάδα μαθητών και μαθητριών, στον ίδιο φυσικό χώρο. Οι συνδιδάσκοντες/ουσες σχεδιάζουν από κοινού τη διδασκαλία, καθοδηγούν και αξιολογούν όλους τους μαθητές και μαθήτριες και τροποποιούν, όπου κρίνεται αναγκαίο, το αναλυτικό πρόγραμμα, προκειμένου να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες μαθητών και μαθητριών στα μαθήματα των Νέων Ελληνικών και Μαθηματικών Α΄ τάξης ΕΠΑΛ.» κ.λπ.

Ακολούθησαν τοποθετήσεις καθώς και η κατάθεση της εμπειρίας των συμμετεχόντων/ουσών και έγινε συζήτηση.

Ειδικότερα

Οι **τοποθετήσεις** και η εμπειρία που κατατέθηκε από την διαδικασία της συνδιδασκαλίας είχαν περίπου ως εξής:

Οι εκπαιδευτικοί, αρκετές φορές δεν στάθηκε δυνατόν να συνεργαστούν όπως θα έπρεπε και εργάστηκαν ο/η καθένας και καθεμία όπως αντιλαμβάνονταν τους ρόλους τους εξέφρασαν απόψεις όπως:

«Ήταν ένας τρόπος, μια ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα τους μαθητές και τις μαθήτριές μας, να κατανοήσουμε τα ενδιαφέροντα και τις σκέψεις τους και να επινοήσουμε νέους τρόπους προσέγγισής τους. Η διαρκής συνεργασία μέσω των παράλληλων η ενισχυτικών τρόπων προσέγγισης, τους βοήθησε, παρ' όλους τους δισταγμούς τους, (π.χ. για τα συνήθη λάθη, όπως τις αντικαταστάσεις ή παραλείψεις γραμμάτων, λέξεων και σειρών) να νιώθουν λιγότερες αναστολές στο να ζητούν βοήθεια και άρα να γίνονται πιο συμμετοχικοί. Οι παράλληλες δραστηριότητες με εστιασμένη βοήθεια περιόριζαν το άγχος και τη διάσπαση προσοχής τους, ενώ η δυνατότητα που δινόταν στους μαθητές και τις μαθήτριές μας να εκφράζουν αυθόρμητα τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους έμοιαζε να τους χαροποιεί.»

«Το μεγάλο κέρδος από την προσπάθεια αυτή είναι πως οι μαθητές/τριες, στην πλειονότητά τους τουλάχιστον, δεν φοβούνται πια να εκτεθούν και δεν διστάζουν να ζητούν βοήθεια καθώς και να προβαίνουν σε ερωτήσεις αλλά και να λένε τη γνώμη τους όταν η ομάδα είναι μικρότερη ή η επαφή με τον διδάσκοντα κάπως πιο προσωποκεντρική.»

«Η συνδιδασκαλία έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές και τις μαθήτριες να αξιοποιήσουν μια διαφορετική προσέγγιση, η οποία ευνόησε και ευνοήθηκε εν τέλει από την βιωματική και διαδραστική μάθηση που με τους δύο διδάσκοντες έγινε περισσότερο εφικτή. Σημαντικό ήταν ότι όλοι και όλες συνεργάστηκαν με περισσό ενδιαφέρον... Ως εκπαιδευτικός θεωρώ ότι απέκτησα μια νέα εμπειρία που θα ήθελα να αξιοποιήσω και στη συνέχεια.»

«Οι μαθητές κατά τη διάρκεια της χρονιάς, έχοντας κατά νου τη διαρκή παρουσία δύο εκπαιδευτικών οργάνωσαν και την δουλειά τους έτσι ώστε να είναι δεκτικοί σ' αυτήν την προοπτική, κάτι που επέδρασε πάνω τους εν γένει θετικά. Εξάλλου ήταν φανερό ότι υπήρχε στην αρχή αμηχανία αλλά αργότερα έντονο ενδιαφέρον από την πλευρά των μαθητών και μαθητριών να συμμετάσχουν, υπήρχε ενεργός και πρόθυμη συμμετοχή κατά τη διάρκειά της, διατυπώθηκε η επιθυμία να γίνει σταθερή και συνεχής πρακτική.»

«Οι μορφές συνδιδασκαλίας προσαρμόστηκαν στο Πρόγραμμα σπουδών και κύριο χαρακτηριστικό τους αποτέλεσε ότι διαφοροποιούνταν από τις συνήθεις εκπαιδευτικές πρακτικές.»

«Διαπιστώθηκε ότι όταν η συνδιδασκαλία επεκτείνονταν και σε άλλες πρακτικές εκτός των παραδοσιακών όπως η χρήση παιχνιδιών, οπτικοακουστικών μέσων (εικόνα, βίντεο, μουσική) ενεργοποιεί το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών και μαθητριών, ιδίως στην αφόρμηση, κάνει πιο κατανοητές τις πληροφορίες και αιφνιδιάζει ευχάριστα. Έτσι παρατηρήθηκε και η ανάληψη ενεργού ρόλου ακόμα και από μαθητές και μαθήτριες που παραδοσιακά δεν συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος που μπόρεσε να λειτουργήσει καλύτερα έφερε πιο κοντά ορισμένους μαθητές και μαθήτριες, βελτίωσε την επικοινωνία τους και τους έκανε να αισθανθούν ικανοποίηση που συνέβαλαν, έστω και αν συμμετείχαν μόνο με τη συμπλήρωση κάποιων από τις ερωτήσεις των φύλλων εργασίας». Τέλος, ενδιαφέρουσα υπήρξε η παρατήρηση ότι ενώ κάποιοι μαθητές, «εξέπληξαν ευχάριστα» [τις/τους εκπαιδευτικούς που δεν το περίμεναν] «με την απόδοση και την συμμετοχή τους.»

«Παρατηρήθηκε ότι θα ήταν προτιμότερο να είχαν ξεκινήσει από την αρχή του σχολικού έτους, για να έχουν διάρκεια και καλύτερη απορρόφηση. Επίσης οι εκπαιδευτικοί παρατήρησαν ότι «Δεν υπήρχε επάρκεια στήριξης (επιμορφωτικής, τεχνικής ή άλλης). Δεν ελήφθη υπόψη ο παράγοντας των απομακρυσμένων σχολείων, που δυσχεραίνει την πρόσβαση στις επιμορφωτικές διαδικασίες.»

«Εκείνο που μας δυσκόλεψε ήταν η αρχική αμήχανη αντίδραση κάποιων, αλλά μας

ικανοποίησε αργότερα ότι εντάχθηκαν σχετικά γρήγορα, προσαρμόστηκαν και η ανταπόκριση ήταν καλύτερη από ό, τι συνήθως κριτήρια αξιολόγησης, επίσης η αλλαγή των στάσεών τους απέναντι στις συνήθεις διαδικασίες κ.λπ.»

«Υπήρχαν διαφορετικού βαθμού δυσκολίες: άλλοι άργησαν να αναλάβουν υπηρεσία, κάποιιοι είχαν άλλο ρυθμό και βηματισμό που δεν ταίριαζε, διαπιστώθηκαν σχέσεις εξουσίας κ.λπ.»

Σχετικά με τους στόχους που τέθηκαν από τους διδάσκοντες που εφάρμοσαν τη συνδιδασκαλία:

Οι εκπαιδευτικοί εστίασαν στους «αδύνατους/ες» μαθητές/τριες, προσπάθησαν να υποστηρίξουν τους μαθητές/τριες που είχαν προβλήματα στην κατανόηση και παραγωγή λόγου. Το σύννηθες σχήμα που χρησιμοποιούσαν ήταν ο ένας να διδάσκει και ο άλλος να υποστηρίζει. Επίσης να βοηθήσουν μαθητές/τριες «αποδιοργανωμένους/ες» που δεν μπορούσαν να προσαρμοστούν στις λειτουργίες της τάξης, είναι δυσκολίες συγκέντρωσης κ.λπ. Επίσης να εφαρμόσουν την πρακτική: την ώρα που δημιουργείται ένα πρόβλημα ή μια απορία, να επιλύεται αμέσως. Και τέλος να αναπτυχθεί μια «κουλτούρα» επίλυσης αποριών, ώστε οι μαθητές/τριες να μη διστάζουν, να μη ντρέπονται να εκφράζουν απορίες.

Σχετικά με τη **συνεργασία** και τα είδη συνδιδασκαλίας:

Το σχήμα που κυρίως υιοθετήθηκε ήταν ο ένας να διδάσκει και ο άλλος να βοηθά. Πολλές φορές εμφανίστηκαν δυσκολίες που είχαν να κάνουν με την καθυστέρηση τοποθέτησης του δεύτερου διδάσκοντα, της σχέσης του με τον πρώτο κ.λπ. Υπήρξε σε αρκετές περιπτώσεις καλό συνεργατικό κλίμα ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς αλλά αυτό οφείλονταν στην προσωπικότητά τους και όχι στη συνεργατική κουλτούρα στο θεσμικό πλαίσιο της συνδιδασκαλίας ή στην επιμόρφωση τη σχετική με τους τρόπους συνδιδασκαλίας. Παρατηρήθηκαν δυσκολίες για τη διακριτότητα των ρόλων των δύο εκπαιδευτικών και τον τρόπο της διαχείρισης αυτών των ρόλων. Μέσα από την πρακτική εμπειρία έμαθαν σε αρκετές περιπτώσεις οι συνάδελφοι να συνεργάζονται.

Προτάσεις

Τα κρίσιμα σημεία στα οποία εστίασαν όλοι/όλες αναφορικά με τις προτάσεις τις σχετικές με τη σχεδιαζόμενη επιμόρφωση ήταν:

Να προβλεφθούν διαδικασίες καλύτερης διοργάνωσης, διοίκησης, έγκαιρης ενημέρωσης. Να υπάρχει το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, ώστε να μη βασίζεται τόσο σε πρακτικές αυτοσχεδιασμού, αλλά να αξιοποιηθούν και εμπειρίες από άλλους χώρους π.χ. από τον χώρο των συμπεριληπτικών πρακτικών.

Στην επιμόρφωση να ληφθούν υπόψη και τα σημεία εκείνα που θα προάγουν τη ψυχοσυναισθηματική και μαθησιακή/διδασκτική καταλληλότητα και να μη δοθεί βάρος μόνο

στην απαρίθμηση ενδεχόμενων πρακτικών συνδιδασκαλίας. Να υπάρξει ενεργοποίηση όλων και να προβληθούν κοινωνικές πρακτικές μάθησης, να δοθούν προτάσεις για εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας αλλά και εναλλακτικούς στόχους διδασκαλίας. Σκοπός θα πρέπει να αποτελέσει η ενεργοποίηση και η βελτίωση όλων.

Θεσμικά να καθοριστεί το πλαίσιο της συνεργασίας και συνδιδασκαλίας και ταυτοχρόνως να γίνεται η τοποθέτηση των συναδέλφων εγκαίρως, πριν την έναρξη της χρονιάς, να υπάρχει ισοτιμία και στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των συνδιδασκόντων/ουσών. Μπορεί να γίνει η υποστήριξη της εφαρμογής με ενεργοποίηση και θεσμών ή ρόλων όπως του μέντορα. Να διαμορφωθούν εργαλεία αποτίμησης της συνδιδασκαλίας όχι μόνο με την εμπειρική παρατήρηση αλλά και με πιο «έγκυρα». Να διαμορφωθεί διοικητική ρύθμιση για τη σχέση των δύο διδασκόντων, να υπάρχει ο κατάλληλος χρόνος προετοιμασίας και γνωριμίας ανάμεσα στους/στις συναδέλφους (και τρόποι πώς να πετύχουμε την επιθυμητή «χημεία» ανάμεσά τους ακόμη και όταν δεν υπάρχει).

Να υπάρχουν Οδηγοί μαθημάτων, σχέδια μαθήματος, βάσεις δεδομένων, ο σχεδιασμός των μαθημάτων να γίνεται βιωματικά αλλά να υπάρχουν και ως παρουσιάσεις, να υπάρχουν παραδείγματα συνδιδασκαλίας, εκπαιδευτικό υλικό (π.χ. ποια κείμενα προσφέρονται για την καλύτερη εφαρμογή όλων των τρόπων συνδιδασκαλίας). Τα βοηθητικά μοντέλα να έχουν τις απαραίτητες επεξηγήσεις, να σχετίζονται με τις αρχές της καλής συνεργασίας, να γίνεται ανατροφοδότηση με την αποτίμηση των αποτελεσμάτων, να γίνουν τροποποιήσεις ή σχετικές προτάσεις για τη διεύρυνση του Αναλυτικού Προγράμματος για τυχόν αλλαγές στην Ύλη των μαθημάτων ή και για συνδιδασκαλία με άλλα μαθήματα.

Ενδεικτική πρόταση Επιμόρφωσης

1^η ημέρα

Βιωματικά: τρόποι συνδιδάσκειν- ο τρόπος του συνεργάζεσθαι.

2^η ημέρα

Διαφοροποίηση-τρόπος συμπερίληψης

Σύμφωνα με το προφίλ των τμημάτων (π.χ. μελέτες περιπτώσεων)

Τρόποι: ενεργοποίηση όλων των μαθητών/τριών, ψυχογνωστικά και εκπαιδευτικά υλικά.

Παρατήρηση: περιοχές και εργαλεία παρατήρησης(μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εργαλεία αποτίμησης αποτελεσμάτων από την περιγραφική αξιολόγηση).

Να δημιουργηθεί ένα Αποθετήριο/Αρχείο με υλικά, προτάσεις, αποτελέσματα κ.λπ.

B.2: Συνδιδασκαλία στο Μάθημα των Μαθηματικών

Αποτίμηση της συνδιδασκαλίας στο πλαίσιο της δράσης ΜΝΑΕ, στο μάθημα των Μαθηματικών, για το σχολικό έτος 2018 -2019

Αθηνά Παπαδοπούλου

Πλεονεκτήματα στην πρακτική της συνδιδασκαλίας

- α) Επιτεύχθηκε η *ενεργός συμμετοχή* των περισσότερων μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- β) *Ενισχύθηκαν* οι μαθητές που διαφοροποιούνταν ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο ή τις εκπαιδευτικές ανάγκες,
- γ) κατέστη πιο εύκολη η διαδικασία της *διαμορφωτικής αξιολόγησης*, καθώς επίσης και η *διαχείριση της τάξης*.

Η συνδιδασκαλία στην πράξη

Ευνοήθηκαν οι **ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες**:

- ❖ *Μεικτές ομάδες μαθητών* (3-4 μαθητές /ομάδα), με αυτούς που είχαν καλύτερες επιδόσεις να βοηθούν αυτούς με χαμηλότερες επιδόσεις.
- ❖ **Σκοπός:**
Η *εμπλοκή όλων των μαθητών* στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- ❖ **Μέσα:**
Φύλλα εργασίας, σχεδιασμένα από τους συνδιδάσκοντες, σε συγκεκριμένες ενότητες και σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Η συνδιδασκαλία στην πράξη

- ❖ *Εναλλαγή των ρόλων* των συνδιδασκόντων κατά την παράδοση του μαθήματος και τον έλεγχο (για ανατροφοδότηση) των μαθητών (επίλυση αποριών, έλεγχος εργασιών που είχαν οι μαθητές για το σπίτι κ.ά.).
- ❖ Στις ομαδικές δραστηριότητες, οι συνδιδάσκοντες, είχαν ρόλο *συμμετοχικού παρατηρητή – καθοδηγητή* (στόχος που επιτεύχθηκε μετά από κάποιο διάστημα...).
- ❖ Η περισσότερη εργασία γινόταν στην *τάξη*.
- ❖ Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης είχαν *θετικό πρόσημο* για τους μαθητές.

Μειονεκτήματα στην πρακτική της συνδιδασκαλίας

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

α) δεν ήταν ξεκάθαρος ο ρόλος του «δεύτερου» καθηγητή. Οι μαθητές θεώρησαν αυτόν ως «βοηθό» καθηγητή, και όχι ως βασικό μέλος και μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

β) απουσία σαφών οδηγιών ή/και επιμόρφωσης για τους διδακτικούς στόχους της δράσης, στην αρχή της δράσης, υπήρξε σύγχυση ως προς το αν ο ρόλος του είναι να ενισχύει όλους τους μαθητές ή μόνο τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες.

Δυσκολίες/ εμπόδια

Αμηχανία (στην αρχή του προγράμματος), ως προς τους ρόλους, τους όρους, τους τρόπους και τους στόχους της συνδιδασκαλίας στην πράξη.

Η *έλλειψη οδηγιών* και σχετικής επιμόρφωσης παρεμπόδισε την λειτουργία του προγράμματος από την αρχή και **καθυστέρησε** την εφαρμογή της δράσης.

Προτάσεις

Είναι βέβαιο πως απαιτείται περαιτέρω **επιμόρφωση** (σε τακτά χρονικά διαστήματα) των εκπαιδευτικών που συνεργάζονται στο πλαίσιο της δράσης, έτσι ώστε:

- α) να γίνουν ξεκάθαροι οι **ρόλοι** τους, τόσο στους ίδιους όσο και στους μαθητές,
- β) να διευρυνθούν οι **δυνατότητες συνεργασίας** των συνδιδασκόντων
- γ) να ενισχυθεί η **ομαδοσυνεργατική** διδασκαλία (**αλληλοβοηθητική**), η **εμπλοκή** των μαθητών και η **ολιστική μάθηση (κοινωνική, μαθησιακή και συναισθηματική εκπαίδευση)**.

Επιλογικά

Το Πρόγραμμα ΜΝΑΕ μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει για όλους τους εμπλεκόμενους, μαθητές και συνδιδάσκοντες εκπαιδευτικούς.

Οι δυσκολίες και τα εμπόδια κατά τη συνδιδασκαλία, παρόλο που μπορεί να υπάρχουν εξαιτίας των διαφορετικών διδακτικών στυλ των εκπαιδευτικών, είναι δυνατό να ξεπεραστούν, εφόσον υπάρξει προσεκτικός σχεδιασμός του προγράμματος, θέληση για καλή συνεργασία (και με τους ψυχολόγους του προγράμματος) και αξιοποίηση των διαθέσιμων διδακτικών εργαλείων.

Ευχαριστώ πολύ!

Υλοποίηση της επιμόρφωσης "Αποτίμηση, Δυνατότητες, Αξιολόγηση"

Σιβιτανίδειος Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών
Σάββατο 30 Νοεμβρίου 2019
(Στο πλαίσιο της Πράξης "Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ")

Βασιλική Σωτηροπούλου
Μαθηματικός, Υποδιευθύντρια 1ου ΕΠΑ.Λ. Άργους
τηλ: 6985563793 – e-mail: sotvicky@gmail.com

ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ**Αποτίμηση εφαρμογής της Ε. Ε. Δ. κατά το σχολικό έτος 2018-2019**

Στην περίπτωση της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας στα Μαθηματικά, διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές είχαν ουσιαστική υποστήριξη με αποτέλεσμα την ενίσχυσή τους ως προς το γνωστικό αντικείμενο. Η συνεργασία των δύο μαθηματικών εντός τάξης ήταν άριστη με εναλλαγή ρόλων εισηγητή – διευκολυντή. Ο σχεδιασμός της διδακτικής μεθοδολογίας ήταν πάντα προσαρμοσμένος στις ανάγκες των μαθητών και στις απαιτήσεις κάθε γνωστικού αντικειμένου/κεφαλαίου της διδακτέας ύλης. Όλα τα παραπάνω έφεραν το τελικό θετικό αποτέλεσμα της αλλαγής στάσης πολλών μαθητών/τριών απέναντι στα μαθηματικά, με υψηλότερες προφορικές ή/και γραπτές επιδόσεις.

Μαθητές και μαθήτριες που βοηθήθηκαν περισσότερο

Στο σχολείο μας, κατά το σχολικό έτος 2018-2019 φοίτησαν στην Α΄ τάξη 100 μαθητές και μαθήτριες εκ των οποίων περίπου το 30% είναι παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες κάποιες από τις οποίες αρκετά σύνθετες. Η ενισχυτική εναλλακτική διδασκαλία τους έδωσε τη δυνατότητα να βγουν από τον φόβο της αποτυχίας, από το σκοτάδι της άγνοιας και τελικά να καταφέρουν να επιτύχουν θετικό πρόσημο στις επιδόσεις τους. Η ενεργοποίηση όλων αυτών των παιδιών είχε και ένα ακόμα θετικό αποτέλεσμα, αυτό της ψυχολογικής ενίσχυσης και της ανάτασης του αισθήματος της αυτοεκτίμησης. Είναι αυτά τα παιδιά που ένιωσαν μέλη της ομάδας της τάξης, ένιωσαν πιο άνετα.

Όσο για τα παιδιά που είχαν ήδη θετική στάση απέναντι στα μαθηματικά, δίχως γνωστικά κενά, και αυτά είχαν να κερδίσουν από την συνεργασία των δυο μαθηματικών στην τάξη. Τους δόθηκε η δυνατότητα να εξασκηθούν περισσότερο και επισταμένα με κατάλληλα δομημένα φύλλα εργασίας και να λύσουν τυχόν απορίες τους βελτιώνοντας έτσι τις επιδόσεις τους. Δεν

ένιωσαν πως κάποιοι τους “κρατάνε πίσω” αφού ο διδακτικός χρόνος μπορούσε να οργανωθεί έτσι ώστε να είναι προς όφελος όλων. Κάθε παιδί είχε την δυνατότητα να έχει κοντά του μία από τις δύο εκπαιδευτικούς τάξης.

Προβλήματα που αντιμετωπίσαμε - Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού

Ανασταλτικό παράγοντα κάθε θετικού αποτελέσματος που παρατηρήσαμε αποτελεί η αποσπασματική εφαρμογή του θεσμού. Προτείνουμε την επέκταση της εφαρμογής του και στη Β΄ τάξη ΕΠΑ.Λ. καθώς το μάθημα των μαθηματικών περιορίστηκε στις τρεις ώρες/εβδομάδα και δεν επαρκεί να καλύψει την απαραίτητη για την συνέχιση των σπουδών ύλη.

Η χρονική καθυστέρηση εφαρμογής του θεσμού της Ε.Ε.Δ. κατά το διδακτικό έτος, είναι επίσης, αρνητικό στοιχείο. Για την ομαλή πορεία και εφαρμογή της διδακτικής πράξης, σκόπιμο και ωφέλιμο για τους μαθητές μας είναι να εφαρμόζεται η Ε.Ε.Δ. από την έναρξη των μαθημάτων κάθε διδακτικού έτους.

Οι μαθηματικοί που συνεργάστηκαν στο πρόγραμμα της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας προτείνουν την βελτίωση του θεσμού με την καθιέρωση και της εξατομικευμένης διδασκαλίας (στην ίδια ή/και σε χωριστές τάξεις) όπου και όταν κριθεί αυτό απαραίτητο, με στόχο την ακόμα μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη πραγμάτωση κάλυψης γνωστικών κενών, ιδιαίτερα στην περίπτωση μαθητών/τριών με μαθησιακές δυσκολίες. Για την περισσότερο εύστοχη εφαρμογή της Ε.Ε.Δ. καλό θα ήταν να υπάρχει ένα εγχειρίδιο (π.χ. βιβλίο καθηγητή προσαρμοσμένο στην Ε.Ε.Δ.) με ενδεικτικές διδακτικές προσεγγίσεις-παραδείγματα πάνω στην διδακτέα ύλη.

Καθώς η σχολική αποτυχία συχνά οδηγεί τον/την μαθητή/τρια στην αδιαφορία και τελικά στην εγκατάλειψη του γνωστικού αντικείμενου των μαθηματικών, θεωρούμε πως ένα περιβάλλον ενισχυμένων προσωπικών κινήτρων θα βελτιώνει πολύ την κατάσταση αυτή.

Η επιμόρφωση των συναδέλφων εκπαιδευτικών κρίνεται απαραίτητη, καθώς διαπιστώσαμε πως υπάρχουν δυσκολίες στην συνύπαρξη δύο εκπαιδευτικών στην τάξη, με διακριτούς ρόλους αλλά και υπαρκτή τη δυνατότητα της εναλλαγής ρόλων όπου και όποτε κρίνεται απαραίτητο. Ο σχεδιασμός και η έγκαιρη οργάνωση του μαθήματος είναι επίσης μια απαιτητική διαδικασία και καθόλου αυτονόητη η δυνατότητα εφαρμογής της από τους συνδιδάσκοντες. Η διαχείριση της τάξης απαιτεί ιδιαίτερη ικανότητα αφού το δασκαλοκεντρικό μοντέλο εγκαταλείπεται και ο μαθητής ή η ομάδα μαθητών παίρνει δυναμικό ρόλο στο νέο αυτό μοντέλο διδακτικής.

Πρέπει να εκπαιδευτούμε, τελικά, στην συνεργασία και στην εφαρμογή νέων εναλλακτικών και διαφοροποιημένων μεθόδων διδακτικής με κίνητρο το βέλτιστο αποτέλεσμα για τους/τις μαθητές /τριες μας.

Γνωρίσαμε το αποτυχημένο παράδειγμα της συνδιδασκαλίας στο μάθημα των Νέων Ελληνικών στο σχολείο μας, το οποίο κατέδειξε με τον πιο άσχημο και δύσκολο τρόπο, πως μια στρεβλωμένη εφαρμογή του θεσμού μπορεί να φέρει καταστροφικά αποτελέσματα και άρνηση απέναντι στον θεσμό από ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα (εκπαιδευτικούς – γονείς/κηδεμόνες – παιδιά).

Η εικόνα των δύο εκπαιδευτικών στην τάξη, το πώς δρουν, πώς συνεργάζονται, πόσο υποστηρικτικά συμπληρώνει ο ένας τον άλλον, και πάντα προς όφελος των μαθητών/μαθητριών τους, είναι το πρώτο και βασικό μάθημα προς τους μαθητές μας.

Προσδοκούμε στην εφαρμογή της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας στα Μαθηματικά ενταγμένη στο πρόγραμμα σπουδών του Επαγγελματικού Λυκείου με στόχο την αναβάθμιση του. Πιστεύουμε πως καλό θα ήταν να γενικευτεί η εφαρμογή του θεσμού στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς θα συμβάλλει στην κατάκτηση και στην εμπέδωση μιας ολοκληρωμένης μαθηματικής γνώσης, αλλά και στην δυναμική αντιμετώπιση της μαθηματικοφοβίας.

**Εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία
2018-2019**

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

1 ΕΠΑ.Λ Ζωγράφου
Ουρανία Καμάμη ΠΕ03
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Συμμετέχοντες: 16 μαθητές

- Αγόρια: 11
- Κορίτσια: 5

[Erwtimatologio.docx](#)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Πώς σας φάνηκε η συνδιδασκαλία στα μαθηματικά στην Α΄ Λυκείου;

- Ήταν καλή και χρήσιμη (Στέφανος)
- Καλή
- Τέλεια
- Μου φάνηκε ευχάριστη (Νίκος Σ.)
- Πολύ καλά (Μάριος)
- Πολύ ωραία (Σέρτζιο)
- Καλή εμπειρία (Νίκος Γ.)
- Ήταν υπέροχη, και κατά βάθος μου άρεσε επειδή μπορεί ο ένας καθηγητής να είναι στο πίνακα και ο άλλος καθηγητής να βοηθάει τα παιδιά (Ιωάννα)
- Ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία στο πλαίσιο του μαθήματος. Ήταν ευχάριστη και βοηθητική ως προς το αντικείμενο των μαθηματικών (Γιάννης Κ.)
- Μου φάνηκε διαφορετική διότι στην τάξη υπήρχαν δύο καθηγήτριες και με αυτό τον τρόπο και γινόταν καλύτερο μάθημα και είχαμε περισσότερη βοήθεια (Αννα)
- Η συνδιδασκαλία στα μαθηματικά στην Α΄ Λυκείου, ήταν αρκετά καλή και θεωρώ μας βοηθούσε πάρα πολύ σε όλα τα παιδιά (Ευτυχία)

Πώς σας φάνηκε η συνδιδασκαλία στα μαθηματικά στην Α΄ Λυκείου;

- Κατά την γνώμη μου η συνδιδασκαλία στα μαθηματικά της Α΄ Λυκείου δεν ήταν απαραίτητη, διότι η ύλη της δεν ήταν τόσο δύσκολη και πιστεύω θα τα έβγαζε πέρα και ένας δάσκαλος (Γιασμίνα)
- Όχι και τόσο καλή, αλλά το μόνο καλό ήταν ότι προσπαθούσαν και οι δυο να σε κάνουν να μάθεις ακόμα και ας μην ήθελες (Άγγελος Γ.)
- Όταν είχα 2 συνδιδασκαλία στα μαθηματικά δεν ήταν πάρα πολύ καλά γιατί δεν καταλαβαίνω πάρα πολύ καλά (Ζάχρα)

Σε τι σας βοήθησε την ώρα του μαθήματος;

- 1) Αρχικά στο να υπάρχει ηρεμία στην τάξη, δηλαδή όχι φασαρία

- 2) Δεύτερο όταν ο ένας καθηγητής εξηγούσε στον πίνακα, ο άλλος καθηγητής εξηγούσε κάποια απορία ενός μαθητή χωρίς τη διακοπή του μαθήματος (Νίκος Σ., μ.ο 17)
- Το μάθημα ήταν πιο οργανωμένο και υπήρχε μια έξτρα βοήθεια (Κωνσταντίνος, μ.ο 17)
  - Καλύτερη συνεργασία με τους καθηγητές (Στέφανος, μ.ο 15)
  - Να προσέχουμε λίγο περισσότερο και να τα καταλαβαίνουμε καλύτερα (Έμο, μ.ο 16)
  - Να καταλαβαίνω καλύτερα το μάθημα (Άγγελος Ν., μ.ο 12)
  - Μας τα εξηγούσε πιο αναλυτικά (Μάριος, μ.ο 10)
  - Να μαθαίνω καλύτερα τα μαθηματικά (Νίκος Γ., μ.ο 16)
  - Στις ασκήσεις και μας τα εξηγούσαν όλα (Σέρτζιο, μ.ο 11)
  - Στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος και στην επίλυση των αποριών (Γιάννης Κ., μ.ο 12)
  - Στις ασκήσεις, δηλαδή άμα κάποιο παιδί δεν καταλάβαινε το εξηγούσε πάλι. Επίσης μπορεί να παρακολουθεί τα παιδιά και να μην γίνεται φασαρία στην ώρα του μαθήματος (Ιωάννα, μ.ο 12)
  - Οι δυο καθηγήτριες στην τάξη μας βοήθησαν στο να καταλαβαίνουμε καλύτερα διότι ήταν δυο και με αυτόν τον τρόπο βοηθούσαν όλους τους μαθητές (Άννα, μ.ο 15)
  - Να είμαστε συγκεντρωμένοι στο μάθημα και μας βοήθησε να συνεργαστούμε στη τάξη (Ευτυχία, μ.ο17)

Σε τι σας βοήθησε την ώρα του μαθήματος;

- Η συνδιδασκάλουσα βοηθούσε τα παιδιά που δεν τα καταλάβαιναν και έτσι μπορούσε να κυλίσει το μάθημα πιο γρήγορα διότι υπήρχαν δυο που να βοηθούν και όχι μόνο μια (Γιασμίνα, μ.ο 18)
- Στο να μάθεις (Άγγελος Γ., μ.ο 10)
- Χ (Ζάχρα)

Τι πρόβλημα υπήρχε όταν βρίσκονταν ταυτόχρονα δυο μαθηματικοί μέσα στη τάξη;

- Κανένα
- Δεν υπήρχε
- Κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα
- Δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα
- Άμα ο άλλος έκανε φασαρία, η άλλη που ήταν πίσω τον έπιανε, δηλαδή το έλεγε στην άλλη καθηγήτρια (Άγγελος Γ.)
- Δεν θεωρώ ότι υπήρχε κάποιο πρόβλημα αλλά μπορεί σε μας τους μαθητές να μην μας βολεύει και τόσο (Ιωάννα, μ.ο 12)
- Όταν έχουμε 2 μαθηματικοί μέσα στη τάξη δεν μπορώ να καταλαβαίνω πάρα πολύ καλά (Ζάχρα)

Τι πρόβλημα υπήρχε όταν βρίσκονταν ταυτόχρονα δυο μαθηματικοί μέσα στη τάξη;

-Δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα όσο αφορά το μάθημα που μας δίδαξε. **Μπορεί να υπήρχε κάποιο πρόβλημα ανάμεσα στις δυο εκπαιδευτικούς που δεν φαινόταν κάτι τέτοιο** (Γιασμίνα, μ.ο 18)

Θα θέλατε και φέτος να είχατε δυο μαθηματικούς μέσα στη τάξη; Δικαιολογήστε την απάντησή σας

-Θα ήθελα πολύ και φέτος να έχω δυο καθηγητές/τριες διότι θα μου ήταν πιο εύκολο στο να κατανοήσω το μάθημα, αλλά και να μην υπάρχει φασαρία (Νίκος Σ., μ.ο 17)

-Ναι, γιατί με βοηθούσε αρκετά (Κωνσταντίνος, μ.ο 17)

-Ναι, επειδή θα μας βοηθούσε στα μαθήματα (Στέφανος, μ.ο 15)

-Δεν έχω θέμα, καλά ήταν (Έμο, μ.ο 16)

-Ναι γιατί όχι

-Πιστεύω πως θα είναι μια καλή κίνηση άμα δεν μπορεί η καθηγήτρια μόνη της (Ιωάννα, μ.ο 12)

-Ναι, θα θέλαμε δυο μαθηματικούς στην τάξη διότι θα έχουμε περισσότερη βοήθεια γιατί ένας καθηγητής δεν μπορεί να εξηγήει στον κάθε μαθητή κάτι που δεν έχει καταλάβει, ενώ εάν υπάρχουν δυο καθηγητές το μάθημα γίνεται πιο εύκολο (Άννα, μ.ο 15)

- Ναι γιατί και από τους δυο καθηγητές, ο καθένας έχει κάτι διαφορετικό να σου προσφέρει (Νίκος Γ., μ.ο 16)

-Θα ήθελα διότι με αυτόν τον τρόπο βοηθιέμαι στο μάθημα και έχω την αίσθηση ότι μπορώ να παρακολουθήσω καλύτερα (Γιάννης Κ., μ.ο 12)

-Μπα **όχι** καλά είμαστε και με μια (Άγγελος, μ.ο 10)

-**Όχι**, γιατί με έναν μαθηματικό πιστεύω πως είμαστε μια χαρά όλη η τάξη (Ευτυχία, μ.ο 17)

-Κατά την γνώμη μου, η ύλη της φετινής χρονιάς χρειάζεται ακόμη έναν εκπαιδευτικό για να μπορεί να εξηγήσει σε εμάς αν τυχόν δεν τα καταλαβαίνουμε (Γιασμίνα, μ.ο 18)

- **Όχι**, δεν θέλω διότι με μια μαθηματικός είναι καλύτερα και καταλαβαίνω πολύ καλά (Ζάχρα)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ως προς το μαθητή:

- περισσότερος χρόνος στον κάθε μαθητή κατά την επίλυση μιας άσκησης
- εμπλοκή στη διαδικασία μάθησης
- καλύτερη διαχείριση της σχολικής τάξης

Προβλήματα: Η ύπαρξη δυο καθηγητών σε μια τάξη χωρίς προκαθορισμένο πλαίσιο και ρόλους προκαλεί σύγχυση και στους μαθητές και στους καθηγητές.

Η καλή ή μη συνεργασία των συνδιδασκόντων είναι άμεσα αντιληπτή από τους/τις μαθητές/τριες και τους επηρεάζει ανάλογα.

Εισήγηση - παρέμβαση στο συνέδριο της 30/11/2019 για τα ΕΠΑΛ.

Στο ΕΠΑΛ του Ασπροπύργου κατά το σχολικό έτος 2018-2019 λειτούργησαν τέσσερα τμήματα στην Α΄ Λυκείου με τρεις μόνιμους εκπαιδευτικούς μαθηματικών. Προσωπικά είχα το τμήμα Α₃. Στο πλαίσιο της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας για τα μαθηματικά ενσωματώθηκε λίγο αργότερα στην ομάδα μας μία αναπληρώτρια συνάδελφος .

Παρακάτω θα μιλήσω για το πως είδα εγώ το όλο εγχείρημα, πιστεύω όμως ότι και οι απόψεις των υπόλοιπων συναδέλφων δεν θα απείχαν ιδιαίτερα από τις δικές μου.

Αρχικά προσπαθήσαμε να ξεπεράσουμε το μούδιασμα που υπήρχε από την έλλειψη κάποιας ενημέρωσης για τον τρόπο με τον οποίο θα λειτουργούσαμε μέσα στην τάξη .

Για εμάς τους μαθηματικούς αυτή ήταν μία μάλλον πρωτόγνωρη κατάσταση αφού συνήθως είμαστε μόνοι κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Αυτό μας πήρε μερικά μαθήματα κατά τη διάρκεια των οποίων έκανα εγώ βασικά το μάθημα, δίνοντας βέβαια τη δυνατότητα στη συνάδελφο για την οποιαδήποτε παρέμβαση, ενώ αφιερώναμε αρκετό χρόνο ώστε τα παιδιά να κάνουν παραδείγματα στο τετράδιο τους, με μας να προσπαθούμε να δώσουμε βοήθεια από παιδί σε παιδί.

Στη συνέχεια ακολούθησε και μία κεντρική ενημέρωση από το Ι.Ε.Π. που ξεκαθάρισε κάποια πράγματα, ενώ η συνέχεια της συνεργασίας και της καθημερινής επαφής με τη συνάδελφο βοήθησαν ώστε να βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό ο τρόπος λειτουργίας μας μέσα στην τάξη.

Βασικό σημείο ήταν η απόκτηση μιας μορφής “οικειότητας” μεταξύ μας, η οποία μας επέτρεψε να κάνουμε το μάθημα από κοινού και να μπορούμε να επεμβαίνουμε ένας τον άλλον όταν κρίναμε ότι χρειάζεται, χωρίς όμως να δημιουργείται κάποιο πρόβλημα ανάμεσά μας.

Με αυτό τον τρόπο η εναλλαγή των ρόλων κατά τη διάρκεια του μαθήματος ήρθε από μόνη της και η συνεργασία για την προετοιμασία του μαθήματος εμφανίστηκε ως μέρος της καθημερινής μας συναναστροφής.

Συμπερασματικά λοιπόν θα μπορούσαμε για τη συνδιδασκαλία να πούμε τα εξής:

Πλεονεκτήματα:

1. Σχεδόν καμία χαμένη ώρα.
2. Πολύ καλύτερη διαχείριση της τάξης.
3. Καλύτερη αξιολόγηση της πορείας των μαθητών.
4. Αυτοβελτίωση των καθηγητών που συμμετέχουν, αφού δημιουργείται μία εσωτερική ανάγκη για λογοδοσία απέναντι στον συνάδελφο που βρίσκεται μέσα στην τάξη.
5. Ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας ανάμεσα μας με τα όσα αυτή συνεπάγεται για την προετοιμασία και την εκτέλεση του μαθήματος .

- Μειονεκτήματα :
1. Αργοπορία στην εκτέλεση της ύλης.
  2. Πιθανή κόπωση του αναπληρωτή καθηγητή αφού ασχολείται συνέχεια με το ίδιο αντικείμενο και έχει να συνεργαστεί όχι με έναν αλλά με περισσότερους καθηγητές.
  3. Διαφορετικός κάθε φορά αναπληρωτής καθηγητής με αποτέλεσμα κάθε χρόνο καινούργιο ξεκίνημα.

Μαθητές που κερδίζουν - χάνουν:

1. Μαθητές που θέλουν και μπορούν:

Βοηθούνται πολύ ευκολότερα αφού πλέον μπορεί κάποιος να ασχοληθεί περισσότερο με τις ανάγκες τους.

2. Μαθητές που θέλουν αλλά αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες:

Αυτοί πλέον απολαμβάνουν τη μεγαλύτερη βοήθεια που γίνεται αφού έχουν συνεχώς κάποιον να τους καθοδηγεί.

3. Μαθητές που δεν θέλουν:

Πλέον δεν μπορούν να ξεφύγουν και έτσι συμμετέχουν στη μαθητική-σχολική διαδικασία.

Σίγουρα τίποτα δεν είναι εύκολο και ιδανικό, αν όμως στην όλη προσπάθεια υπάρξει δυνατή κεντρική καθοδήγηση και καλή θέληση των εκπαιδευτικών να γίνει ένα σημαντικό βήμα για τη βελτίωση της διδασκαλίας των μαθηματικών στα ΕΠΑ.Λ.

ΣΠΗΛΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Η πιο σημαντική διαπίστωση γι' αυτό το πρόγραμμα έχει να κάνει με το γεγονός ότι μειώνεται η αναλογία μαθητών ανά καθηγητή μέσα στην τάξη. Με τη συνδιδασκαλία υπάρχουν δύο ακόμα μάτια, δύο ακόμα αυτιά και - το κυριότερο - ένα ακόμα μυαλό μέσα στην τάξη. Έτσι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν και μια άλλη μέθοδο ή άποψη. Ειδικά όταν ο ένας εκπαιδευτικός συμπληρώνει τον άλλο, γιατί είναι φυσικό ο εκπαιδευτικός μόνος του να ξεχάσει κάτι ή και να κάνει κάποιο λάθος υπό την πίεση του χρόνου, του άγχους να «βγει» η ύλη. Φυσικά αυτό προϋποθέτει να υπάρχει καλή «χημεία» μεταξύ των δύο συνδιδασκόντων, στοιχείο που είναι πολύ σημαντικό. Πολύ σπουδαίο είναι ακόμα το γεγονός ότι ενώ ο ένας βρίσκεται στον πίνακα, ο άλλος μπορεί να βρίσκεται κοντά σε κάποιο μαθητή και να του λύνει κάποια απορία άμεσα και πάνω στη ροή του μαθήματος.

Οι δύο συνδιδάσκοντες μπορούν να καθορίσουν μεταξύ τους ποιους θα είναι οι ρόλοι τους μέσα στην τάξη. Μπορούν να είναι προκαθορισμένοι ή και να εναλλάσσονται. Είναι πολλοί οι συνδυασμοί που μπορούν να υλοποιηθούν και δεν είναι δυνατό να αναφερθούν όλοι σε αυτό το κείμενο.

Η αξιολόγηση των μαθητών μπορεί να γίνει πιο αντικειμενική διότι υπάρχουν δύο αξιολογητές για κάθε μαθητή.

Μέσα από αυτό το πρόγραμμα, εγώ προσωπικά, δε βλέπω κάποιο μειονέκτημα. Οι μαθητές μόνο όφελος μπορεί να έχουν. Αρκεί να υπάρχει σωστή επικοινωνία και συνεννόηση μεταξύ των συνδιδασκόντων κάτι που δεν είναι δύσκολο να επιτευχθεί. Στην αντίθετη περίπτωση, τότε και μόνο τότε, ίσως η συνδιδασκαλία γίνεται προβληματική.

Η πιο σημαντική διαπίστωση γι' αυτό το πρόγραμμα έχει να κάνει με το γεγονός ότι μειώνεται η αναλογία μαθητών ανά καθηγητή μέσα στην τάξη. Με τη συνδιδασκαλία υπάρχουν δύο ακόμα μάτια, δύο ακόμα αυτιά και - το κυριότερο - ένα ακόμα μυαλό μέσα στην τάξη. Έτσι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν και μια άλλη μέθοδο ή άποψη. Ειδικά όταν ο ένας εκπαιδευτικός συμπληρώνει τον άλλο, γιατί είναι φυσικό ο εκπαιδευτικός μόνος του να ξεχάσει κάτι ή και να κάνει κάποιο λάθος υπό την πίεση του χρόνου, του άγχους να «βγει» η ύλη. Φυσικά αυτό προϋποθέτει να υπάρχει καλή «χημεία» μεταξύ των δύο συνδιδασκόντων, στοιχείο που είναι πολύ σημαντικό. Πολύ σπουδαίο είναι ακόμα το γεγονός ότι ενώ ο ένας βρίσκεται στον πίνακα, ο άλλος μπορεί να βρίσκεται κοντά σε κάποιο μαθητή και να του λύνει κάποια απορία άμεσα και πάνω στη ροή του μαθήματος.

Οι δύο συνδιδάσκοντες μπορούν να καθορίσουν μεταξύ τους ποιους θα είναι οι ρόλοι τους μέσα στην τάξη. Μπορούν να είναι προκαθορισμένοι ή και να εναλλάσσονται. Είναι πολλοί οι συνδυασμοί που μπορούν να υλοποιηθούν και δεν είναι δυνατό να αναφερθούν όλοι σε αυτό το κείμενο.

Η αξιολόγηση των μαθητών μπορεί να γίνει πιο αντικειμενική διότι υπάρχουν δύο αξιολογητές για κάθε μαθητή.

Μέσα από αυτό το πρόγραμμα, εγώ προσωπικά, δε βλέπω κάποιο μειονέκτημα. Οι μαθητές μόνο όφελος μπορεί να έχουν. Αρκεί να υπάρχει σωστή επικοινωνία και συνεννόηση μεταξύ των συνδιδασκόντων κάτι που δεν είναι δύσκολο να επιτευχθεί. Στην αντίθετη περίπτωση, τότε και μόνο τότε, ίσως η συνδιδασκαλία γίνεται προβληματική.

Διονύσιος Αντίοχος

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**Η ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ - ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ Μ.Ν.Α.Ε.: ΑΝΟΙΞΗ Ή ΑΛΚΥΟΝΙΔΕΣ ΜΕΡΕΣ;**

Μαγδαληνή Κοκκαλιάρη Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Μαθηματικών
Υπεύθυνη για το πρόγραμμα Μ.Ν.Α.Ε. στο 3ο Π.Ε.Κ.Ε.Σ. Αττικής Μ.Σc. στα
Μαθηματικά, Ε.Α.Π. Μ.Α. στη Διδακτική των Μαθηματικών, Ι.Ο.Ε., UCL

την Πτολεμαία Κλεοπάτρα θέλω στο στρώμα μου και βρέχει
από το 'Σχέδιο για άλλοθι' Έκτωρ Κακναβάτος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία που ακολουθεί αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια αποτίμησης και απόπειρας καταγραφής κάποιων συμπερασμάτων από την εμπειρία των εκπαιδευτικών σε Επαγγελματικά Λύκεια της Αττικής, μετά από ένα χρόνο από τη καθολική εφαρμογή της συνδιδασκαλίας, στο μάθημα των Μαθηματικών της Α Λυκείου, στο πλαίσιο του προγράμματος 'Μια Νέα Αρχή για τα ΕΠΑ.Λ.' που αφορούσε τις μαθήτριες και τους μαθητές της Α Λυκείου. Τα στοιχεία έχουν αντληθεί από συζητήσεις με τις/τους εκπαιδευτικούς, είτε κατ'ιδίαν, είτε σε επιμορφώσεις, είτε από αποκρίσεις τους σε ερωτηματολόγιο ως ανατροφοδότηση. Μόνη επιδίωξη η -έστω και ελάχιστη- συμβολή στην πληρέστερη αξιοποίηση μιας a priori θετικής παρέμβασης της Πολιτείας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση, με στόχο να αποτελέσει το παράδειγμα για τη βελτίωση της παρεχόμενης Μαθηματικής Εκπαίδευσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Χρόνια τώρα οι παροικούντες στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) γνωρίζουν τα συσσωρευμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι διδάσκουν ή μαθητεύουν στους περισσότερους τομείς της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Η πολιτεία προσπάθησε να αντιμετωπίσει τα όλο και αυξανόμενα προβλήματα με την Πράξη «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.-Υποστήριξη Σχολικών Μονάδων ΕΠΑ.Λ.» που ενέταξε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα άρχισε να εφαρμόζεται κατά το σχολικό έτος 2017-18 σε πιλοτική φάση σε εννέα (9) ΕΠΑ.Λ. και από το σχολικό έτος 2018 - 2019 στο σύνολο των ΕΠΑ.Λ. τη χώρας. Συγκεκριμένα στο πλαίσιο της Πράξης Μ.Ν.Α.Ε. υλοποιούνται οι ακόλουθες δράσεις:

1. Πρόγραμμα Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας (ΕΕΔ) στα μαθήματα «Νέα Ελληνικά» και «Μαθηματικά»
4. Παρέμβαση ψυχοκοινωνικής στήριξης των μαθητών των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.)
3. Ο θεσμός του Συμβούλου-Καθηγητή
4. Δημιουργία «Σχεδίων Δράσεων» από τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.)
5. Ο εξοπλισμός των ΕΠΑ.Λ. με υποδομές τηλεδιάσκεψης, ώστε να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

διευκολυνθεί Η Δικτύωση των σχολείων μέσα από πλατφόρμες

επικοινωνίας και τέλος,

6. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, την οποία ανέλαβε να υλοποιήσει το

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ως τελικός διακιούχος της Πράξης «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. - Υλοποίηση της Επιμόρφωσης» και αφορά όσους εκπαιδευτικούς εμπλέκονται στις εξής δράσεις:

Ενισχυτικής Διδασκαλίας,	α. της Εναλλακτικής
του/της Συμβούλου Καθηγητή/-ήτριας, για τους μαθητές και μαθήτριες, προς υποστήριξη της σχολικής τους ένταξης, επίδοσης και δραστηριότητας, και	β. του θεσμού
γ. του έργου των Ψυχολόγων, που τοποθετούνται στο πλαίσιο της δράσης ΜΝΑΕ σε ΕΠΑ.Λ., για την υποστήριξη μαθητών/μαθητριών, εκπαιδευτικών και Συμβούλων Καθηγητών/τριών, αλλά και, εν γένει, του συνόλου της σχολικής κοινότητας των ΕΠΑ.Λ.	

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Μ.Ν.Α.Ε. ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

Το εναρκτήριο λάκτισμα της καθολικής εφαρμογής δόθηκε από το Υπουργείο Παιδείας με τη διοργάνωση ενημερωτικής συνάντησης³ με τις Διευθύντριες και τους Διευθυντές των τετρακοσίων ΕΠΑ.Λ. της χώρας, στην οποία προσήλθαν αυτοβούλως και αρκετά μέλη, κυρίως ειδικοτήτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, του νεόδμητου θεσμού των Π.Ε.Κ.Ε.Σ., Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου, η διάδοχη μορφή του μέχρι τότε Σχολικού Συμβούλου. Στο πλαίσιο της υποστήριξης των σχολείων ορίστηκαν υπεύθυνοι Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου για το πρόγραμμα στα 24 ΠΕΚΕΣ της χώρας, κατά κύριο λόγο επαγγελματικών ειδικοτήτων.

Κατά τη συγκεκριμένη ενημερωτική συνάντηση μεταφέρθηκε ένα κλίμα ενθουσιασμού από τα πιλοτικά σχολεία και τη Συντονιστική Επιτροπή. Από τα υπόλοιπα σχολεία, τόσο από τους Διευθυντές και τις Διευθύντριες, όσο και από παρευρισκόμενους εκπαιδευτικούς, υπερίσχυσε η άποψη ότι τα πράγματα είχαν ξεκινήσει αντίστροφα. Χωρίς καμιά προηγούμενη σχετική επιμόρφωση, έπρεπε:

- να ανταποκριθούν στις ασφυκτικές προθεσμίες της αίτησης για τα σχέδια δράσης,
- να αξιοποιηθούν οι ψυχολόγοι που ήδη είχαν καταφθάσει, κατά κύριο λόγο, χωρίς προηγούμενη εμπειρία, ούτε δική τους, ούτε των Διευθυντών και Διευθυντριών,
- να πειστούν οι εκπαιδευτικοί να αναλάβουν ρόλο Συμβούλου Καθηγητή, χωρίς να γνωρίζουν το ακριβές πλαίσιο,
- να αρχίσει η Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία (ΕΕΔ)-Συνδιδασκαλία με όσους αναπληρωτές είχαν ήδη διατεθεί στα σχολεία, παρά το ότι δεν τους είχε ακόμα διατεθεί καθηγητής που θα δίδασκε τα Μαθηματικά ως Υπεύθυνος Καθηγητής Μαθήματος.

Από την πλευρά των εκπαιδευτικών που θα δίδασκαν Μαθηματικά (και αντίστοιχα Νέα Ελληνικά) στην Α Λυκείου, η συνδιδασκαλία αντιμετωπίστηκε με μεγάλη σκεπτικότητα. Χωρίς να προηγηθεί οποιαδήποτε επιμόρφωσή τους, αισθάνθηκαν αιφνιδιασμένοι και πως για

πολλοστή φορά φορτώνονται υπερβολική δουλειά για αμφιβόλων αποτελεσμάτων λύσεις. Η δομημένη επιμόρφωση από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής δεν διαφαινόταν να ξεκινάει σύντομα -δεν έχει ξεκινήσει έως σήμερα- με αποτέλεσμα τα Π.Ε.Κ.Ε.Σ. να αναλάβουν το επιμορφωτικό έργο των εκπαιδευτικών, σε συνεργασία με όποια μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής Έργου, της Ομάδας Εμπειρογνομώνων και Συντονιστών από τα σχολεία που συμμετείχαν στην πιλοτική φάση και της ομάδας εποπτείας ψυχολόγων, μπορούσαν να βοηθήσουν.

Η αρχική υλοποίηση της ΕΕΔ

Μέχρι τότε η συνδιδασκαλία στα σχολεία της Ελλάδας ήταν γνωστή από τη παράλληλη στήριξη σε μαθητές και μαθήτριες με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και ιδιαίτερα στα ΕΠΑ.Λ., από τα εργαστηριακά μαθήματα. Στην περίπτωση, όμως, της ΕΕΔ διαφαινόταν ότι έπρεπε να υλοποιηθεί με διαφορετικό τρόπο. Σε κοινή επιμόρφωση⁴ για τους φιλολόγους και τους Μαθηματικούς, που συνδιοργανώθηκε από τους Σ.Ε.Ε. των αντίστοιχων κλάδων του 3ου ΠΕΚΕΣ Αττικής, παρουσιάστηκε το νομικό πλαίσιο² (ΦΕΚ 3622/24-08-2018) και η εμπειρία των πιλοτικών σχολείων από τους εισηγητές (Χρονοπούλου, Στράντζαλος, Κουλίνου και Παναγιώτου 6/12/2018). Κατόπιν οι εκπαιδευτικοί είχαν την ευκαιρία να συμμετέχουν ανά κλάδο σε βιωματικό εργαστήριο, κατά το οποίο εξέφρασαν έντονες ανησυχίες (οι ενστάσεις τους παρατίθενται παρακάτω σε εισαγωγικά, με έντονους χαρακτήρες) ως προς το σχεδιασμό που προέβλεπε:

- **Ως σκοπό της ΕΕΔ:** τη βελτίωση των μαθησιακών επιδόσεων των μαθητών, τη παιδαγωγική υποστήριξη τους με συνδιδασκαλία κατά τις ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων των σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, **'χωρίς, όμως, την απαραίτητη αλλαγή το ωρολογίου προγράμματος (ΩΠ)'**.
  - **Ως στοχοθεσία:** την ενίσχυση του (γλωσσικού και) αριθμητικού γραμματισμού τους κατά το πνεύμα και το περιεχόμενο των προβλεπομένων, **'χωρίς κάποια αλλαγή των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (ΑΠΣ), προσαρμοσμένη στις 'ανάγκες' των μαθητών/μαθητριών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης'**,
  - **Ως Φορείς της Υλοποίησης της ΕΕΔ-Συνδιδασκαλίας:** τη **Διδακτική Ομάδα**, αποτελούμενη από τον **Υπεύθυνο Καθηγητή Μαθήματος (ΥΜ)** και το **Συνεργάτη Καθηγητή Μαθήματος (ΣΜ)**, με κύριο αντικείμενο της συνεργασίας τους:
- ✓ το σχεδιασμό και την υλοποίηση της συνδιδασκαλίας στα αντίστοιχα μαθήματα, τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των μαθητών και μαθητριών προς επίτευξη των στόχων της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας (ΕΕΔ) και
  - ✓ τη διαμόρφωση του βέλτιστου κλίματος μάθησης και λειτουργίας των μαθητών/τριών στη σχολική κοινότητα, σύμφωνα με τους στόχους της πράξης «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. - Υποστήριξη Σχολικών Μονάδων ΕΠΑ.Λ.».

'Κανείς, όμως, από τη Διδακτική Ομάδα δεν είχε ανάλογες εμπειρίες, ούτε ευρεία επιμόρφωση, ώστε να αισθάνεται ικανός να πάρει το βάρος της υλοποίησης των παραπάνω, πόσο μάλλον που η συνεργασία των εκπαιδευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση δεν είναι κοινός τόπος'. 'Από την άλλη', επεσήμαναν οι εκπαιδευτικοί, 'οι υποχρεώσεις τους',

όπως αναλύονται παρακάτω, **'είναι επικαλυπτόμενες, με κίνδυνο να υπάρχουν παρερμηνείες, προβληματισμοί και ενδεχόμενες συγκρούσεις'**.

Αναλυτικότερα ο νόμος προέβλεπε:

4. Ως Υπεύθυνος Καθηγητής Μαθήματος (ΥΜ) ορίζεται ο εκπαιδευτικός της σχολικής μονάδας στον οποίο ο Σύλλογος αναθέτει τη διδασκαλία του μαθήματος και ως **Συνεργάτης Καθηγητής Μαθήματος (ΣΜ)** ο εκπαιδευτικός που προσλαμβάνεται ή τοποθετείται για τις ανάγκες της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας του προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» και ορίζεται με απόφαση Συλλόγου Διδασκόντων.

Οι υποχρεώσεις των δύο εκπαιδευτικών ορίζονται για **τον μεν ΥΜ**, πέραν των προβλεπόμενων στα πλαίσια των καθηκόντων του ως εκπαιδευτικού υπεύθυνου του μαθήματος ότι οφείλει να συνεργάζεται ως μέλος της Διδακτικής Ομάδας με τον Συνεργάτη Καθηγητή Μαθήματος (ΣΜ), για **τον δε ΣΜ** να:

- Επιτελεί το έργο της Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας (ΕΕΔ) που του ανατίθεται από τον Σύλλογο Διδασκόντων (ΣΔ).

- Συνεργάζεται, ως μέλος της Διδακτικής Ομάδας από κοινού με τον Υπεύθυνο Καθηγητή Μαθήματος (ΥΜ).

- Συμμετέχει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της συνδιδασκαλίας με σκοπό την εκμετάλλευση του μέγιστου των δυνατοτήτων που παρέχει η μορφή αυτή της διδασκαλίας, συμμετέχει ενεργά στις σχετικές επιμορφωτικές συναντήσεις, σε δειγματικές διδασκαλίες κ.λπ. και σε όλες τις προβλεπόμενες και σχετικές με το αντικείμενο του δράσεις της πράξης «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.».

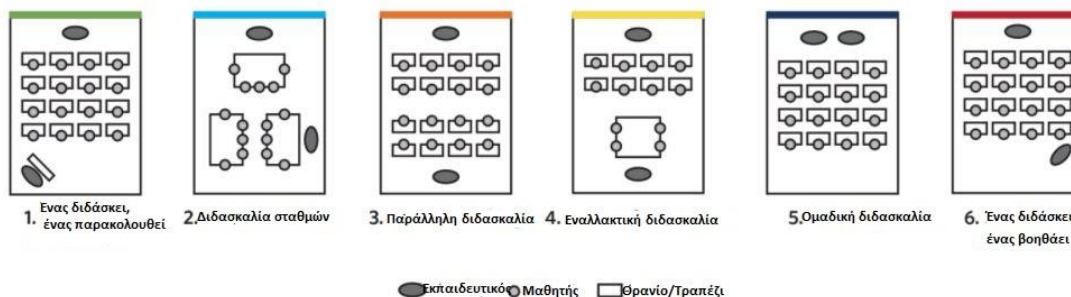
- Συμμετέχει στην περιγραφή των επιδόσεων των μαθητών και στην ανατροφοδότηση των μαθητών και γονέων/κηδεμόνων.

- Αναλαμβάνει τη διεκπεραίωση των ανατιθέμενων στο πλαίσιο της πράξης «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.» εργασιών (συμπλήρωση εγγράφων, σύνταξη σύντομων εκθέσεων κ.λπ.).

- Συμμετέχει στο Σύλλογο Διδασκόντων (ΣΔ) και τις Παιδαγωγικές Συνεδριάσεις του και στα συμβούλια τάξης.

'Δεν υπάρχει σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων των δύο εκπαιδευτικών με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση' αντέτειναν οι εκπαιδευτικοί. Μερικά από τα ερωτήματα που τους απασχολούσαν ήταν: **'Τι πρέπει να γίνεται όταν ο ΥΜ απουσιάζει; Γίνεται το μάθημα, αφού ο ΣΜ δεν είναι ενταταλμένος να παίρνει απουσίες; Πώς θα ξεπεραστεί το πρόβλημα που δημιουργείται όταν οι δύο εκπαιδευτικοί δε συμφωνούν ως προς τα περιβάλλοντα μάθησης που θέλουν να δημιουργήσουν ή έχουν διαφορετική παιδαγωγική προσέγγιση ή άλλες προτεραιότητες για το γνωστικό αντικείμενο; Όταν διαφοροποιούνται δηλαδή στη προσωπική τους θεωρία; Ιδιαίτερα το γεγονός ότι ο ΣΜ θα φύγει μετά τη λήξη του διδακτικού έτους, ενώ ο ΥΜ θα παραμείνει και τα επόμενα έτη να διδάξει τους ίδιους μαθητές, δεν είναι εύλογο να χαράσσονται διαφορετικές στρατηγικές; Πώς μοιράζονται τους ρόλους σύμφωνα με τα προτεινόμενα μοντέλα συνδιδασκαλίας; (κατά Cook & Friend, 2010⁵):**

Μοντέλα συνδιδασκαλίας

1. Ένας διδάσκει, ένας παρακολουθεί
2. Διδασκαλία σε σταθμούς
3. Παράλληλη διδασκαλία
4. Εναλλακτική διδασκαλία
5. Ομαδική Διδασκαλία
6. Ένας διδάσκει, ένας βοηθάει

Εν τέλει, μήπως απλώς επιλέγεται διαφορετική ονομασία (ΥΜ και ΣΜ) δύο εκπαιδευτικών, που έχουν τα ίδια προσόντα, πλην της μονιμότητας και ενδεχομένως της εμπειρίας, τουλάχιστον στη διδασκαλία σε Επαγγελματικό Λύκειο, χωρίς να καθορίζονται με ακρίβεια οι διαφοροποιήσεις στους ρόλους, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων; Υπήρχε το διπλό μήνυμα ότι ο ΥΜ είναι εντεταλμένος με τις καθιερωμένες υποχρεώσεις, ενώ ο ΣΜ διαφαίνεται να έχει το ρόλο του βοηθού, παρά το ότι οι αρμοδιότητες ήταν παρόμοιες και για τους δύο.

Η πρώτη σύγχυση εμφανίστηκε από την αρχή. Πολλοί Διευθυντές, αλλά και κάποιοι εκπαιδευτικοί, θεώρησαν ότι η σχετική επιμόρφωση, που απευθυνόταν και στους δύο εκπαιδευτικούς, αφορά μόνο τους ΣΜ με αποτέλεσμα να προσέλθουν περίπου είκοσι, κατά κύριο λόγο, αναπληρωτές.

Μετά τον πρώτο χρόνο υλοποίησης

Κατά τη διάρκεια της χρονιάς υπήρξαν συναντήσεις με εκπαιδευτικούς που μετέφεραν τις εμπειρίες τους. Οι αρχικές ανησυχίες κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους αμβλύνονταν σιγά-σιγά. Οι εκπαιδευτικοί ανακάλυπταν τρόπους επικοινωνίας και συνεργατικότητας, παρόλο που σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρονταν παράπονα ασυνεννοησίας και μη εκπληρούμενων προσδοκιών από το συνάδελφό τους. Οι εντυπώσεις είχαν αρχίσει να περιγράφονται από απλώς θετικές έως θετικότερες, όπως ακριβώς είχε εκφραστεί ότι συνέβη στα πιλοτικά σχολεία. Σε σχετική καταγραφή-αποτύπωση που ζητήθηκε από τους Διευθυντές των ΕΠΑ.Λ. για την υλοποίηση των πυλώνων του Μ.Ν.Α.Ε. αναφέρθηκε ότι στο σύνολο σχεδόν των σχολείων (πλην ενός) υλοποιήθηκε επαρκώς η Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία στα Μαθηματικά. Παρά τον αρχικό σχεδιασμό, δεν κατέστη δυνατή η συνάντηση με τους εκπαιδευτικούς που υλοποίησαν την ΕΕΔ μετά το τέλος των μαθημάτων λόγω αυξημένων

υποχρεώσεων όλων των πλευρών, με αποτέλεσμα να χαθεί η αποτύπωση της πολύτιμης εμπειρίας, κυρίως των ΣΜ.

Με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς και την αποστολή των πρώτων Υπουργικών Αποφάσεων για τη συνέχιση του Μ.Ν.Α.Ε. ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς που δίδαξαν Μαθηματικά στην Α Λυκείου των ΕΠΑ.Λ., αρμοδιότητας του 3ου Π.Ε.Κ.Ε.Σ. με μορφή ερωτηματολογίου (Παράρτημα⁶), να εκφράσουν τις απόψεις τους με βάση την εμπειρία που είχαν ήδη αποκτήσει κατά το διδακτικό έτος 2018-19. Σε περιορισμένο χρόνο και πριν διατεθούν αναπληρωτές συγκετρώθηκαν οι απαντήσεις που δεν ήταν πολυάριθμες. Για τη συγκεκριμένη εργασία ζητήθηκε η γνώμη και συναδέλφων από άλλα ΠΕΚΕΣ.

Στη συνέχεια επιχειρείται μια στοιχειώδης κωδικοποίηση, βασισμένη σε όσα ελέχθησαν από τους εκπαιδευτικούς τόσο σε συναντήσεις και συζητήσεις κατ' ιδίαν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, όσο και ως απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο. Παρά το γεγονός ότι αυτά τα συμπεράσματα δεν μπορούν να θεωρηθούν αποτέλεσμα μιας ολοκληρωμένης έγκυρης επιστημονικής έρευνας, κρίθηκε καλό να παρουσιαστούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών και μάλιστα συχνά με πιστή μεταφορά της φωνής τους, για τους εξής λόγους: Πρώτον, επειδή η συμμετοχή στο 'πράττειν' και ο απόηχος που αφήνει μετά από λίγο καιρό, θεωρείται ο καλύτερος σύμβουλος για την επεξεργασία και την κατάθεση προτάσεων προς τη κατεύθυνση μιας πιο επιτυχημένης συνέχειας. Δεύτερον, επειδή κρίνεται ότι η επανάληψη παρόμοιων -συχνά με τις ίδιες λέξεις- απόψεων, διατυπωμένων από εκπαιδευτικούς, των πιλοτικών σχολείων, αλλά και των υπόλοιπων, σχολείων με διαφορετική κουλτούρα ή προσομοιάζουσα, που ανήκουν σε περιοχές με τα ίδια ή και με άλλα χαρακτηριστικά, σε διαφορετικούς χρόνους ή στον ίδιο, σηματοδοτεί μια εγκυρότητα, αξιοποιήσιμη για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Με τη φωνή των εκπαιδευτικών

Μοντέλα συνδιδασκαλίας που ακολουθήθηκαν

Αρχίζοντας την παρουσίαση των δεδομένων που συγκετρώθηκαν θεωρήθηκε σημαντικό, για πολλούς λόγους που δεν κρίνεται απαραίτητο να αναπτυχθούν στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, να ξεκινήσουμε από το ποια μοντέλα συνδιδασκαλίας προτίμησαν να υλοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί.

Το δημοφιλέστερο φαίνεται να ήταν το 6 - Ένας διδάσκει-ένας βοηθάει, που δηλώθηκε από όλους. Μετά ακολουθούν το 5 - Ομαδική Διδασκαλία (και οι δύο διδάσκουν ταυτόχρονα και συμπληρωματικά όλη την τάξη) κατά 80%, το 1 - Ένας διδάσκει-ένας παρακολουθεί κατά 60% και τέλος το 40% δήλωσε το 4 - Εναλλασσόμενη -Εναλλακτική (Ο ένας διδάσκει σε μια μεγάλη ομάδα και ο άλλος σε μικρότερη). Από κανέναν δεν δηλώθηκαν τα 2 - Διδασκαλία σε σταθμούς (διδάσκουν και οι δύο μαζί σε ομάδες ομοιογενείς) και 3 - Παράλληλη (και οι δύο διδάσκουν σε δύο ετερογενείς, αλλά με τον ίδιο αριθμό μαθητών ομάδες).

Στη συνέχεια καταγράφηκαν ποια, κατά την άποψή τους, είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή από την ΕΕΔ. Σε όλα τα παρακάτω γίνεται μια προσπάθεια ταξινόμησης, αλλά και διατήρησης των δικών τους εκφράσεων. Πιο συγκεκριμένα:

Για τον εκπαιδευτικό

Τα **πλεονεκτήματα** που αναφέρθηκαν ήταν:

1. η **καλύτερη διαχείριση της σχολικής τάξης**, 'βοήθεια κατά τη διαχείριση της σχολικής τάξης', 'καλύτερη διαχείριση της σχολικής τάξης', 'δεν γινόταν φασαρία'
  2. η **μείωση της κόπωσης** ' Το μάθημα γίνεται πιο ξεκούραστα', 'η ύπαρξη του δεύτερου καθηγητή συνέβαλε στη μείωση του αισθήματος κόπωσης σε πολύ δύσκολα τμήματα', 'μοιραζόμαστε τις δουλειές και στηρίζουμε και συμπληρώνουμε η μία την άλλη'
  3. η **δυνατότητα εξατομικευμένης διδασκαλίας** 'μπορούσαμε να ασχοληθούμε περισσότερο με όποιο μαθητή χρειαζόταν ξεχωριστή βοήθεια'
  4. η **συχνότερη ανατροφοδότηση του μαθητή** 'έχουμε τη δυνατότητα να διορθώνουμε καθημερινά τις ασκήσεις των μαθητών',
  5. Η **προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη σε ζητήματα παιδαγωγικής, διδακτικής και γνώσης του αντικειμένου** : 'η συνδιδασκαλία και η αλληλοσυμπλήρωση συμβάλλει στην αυτογνωσία και αναστοχασμό του εκπαιδευτικού, καθώς παρακολουθεί ζωντανά πώς ο τρόπος υποβολής κάποιων ερωτήσεων ή εξέτασης ενός θέματος, που είναι δύσκολο για κάποιους μαθητές, μπορεί να αλλάξει', 'υπάρχει αλληλεπίδραση σε πρακτικές και μεθόδους διδασκαλίας'.
  6. Η **πεποίθηση ότι παρέχεται υψηλότερου επιπέδου και πληρέστερη εκπαίδευση** 'Εμπλουτισμός του γνωστικού αντικειμένου από τον δεύτερο εκπαιδευτικό', 'Κέρδος χρόνου για περισσότερη εξάσκηση των μαθητών', 'ομαλότερη διεξαγωγή της μαθησιακής διαδικασίας', 'Διευκρίνιση δύσκολων σημείων της ύλης από τον δεύτερο συνάδελφο, ταυτόχρονη παρουσίαση διαφορετικής οπτικής για ένα θέμα, εμπλουτισμός των γνώσεών τους και ατομική βοήθεια', 'Πρώτη φορά είχαν την ευκαιρία να λαμβάνουν (οι μαθητές) με άνεση χρόνο ατομική βοήθεια, όταν τη χρειαζόνταν. Τέλος εμπλούτιζαν την οπτική τους ακούγοντας τον δεύτερο καθηγητή, ο οποίος συμμετείχε ενεργά σε όλες τις διαλογικές συζητήσεις και στο σύνολο της μαθησιακής διαδικασίας'.
  7. η **εργασιακή ικανοποίηση και αίσθημα ασφάλειας από τη συνεργασία** 'Μοιραζόμαστε γνώσεις και εμπειρίες', 'Ο ένας καθηγητής συμπληρώνει τον άλλο'
  8. η **ικανοποίηση από την αυξημένη συμμετοχή των μαθητών** 'Οι μαθητές σχεδόν στο σύνολό τους, αυτοί που πριν δεν έκαναν τίποτα εκτός από φασαρία, απασχολούνταν με το μάθημα, αφού υπήρχε η δυνατότητα ο δεύτερος καθηγητής να προσεγγίζει και να ενθαρρύνει όποιον είχε τη διάθεση να αποστασιοποιηθεί. Μεγάλη ικανοποίηση'
- Μειονεκτήματα** δεν αναφέρθηκαν τόσο διεξοδικά, ούτε σε τέτοια συχνότητα. Κάποιοι αποφαινόνται ότι 'Δεν κρίνονται άξια αναφοράς', άλλοι απορρίπτουν ότι υπήρξαν 'εγώ προσωπικά δεν διαπίστωνα κανένα', ενώ κάποιοι υπερθεματίζουν ως προς τα οφέλη 'Προσωπικά μόνο πλεονεκτήματα και προσωπική βελτίωση αποκόμισα από τον θεσμό της εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας'. Οι λίγοι που εντοπίζουν τα αποδίδουν:

1. **στη διαφορετική ιδιοσυγκρασία των εκπαιδευτικών και στην έλλειψη ευελιξίας** 'Ο συντονισμός μεταξύ των συναδέλφων κάποιες φορές οι διαφορές στην ιδιοσυγκρασία μας χρειάζονται αυξημένες δεξιότητες ευελιξίας', 'Όταν ο συνάδελφος αρνείται να συμμετέχει και απλώς παρακολουθεί δεν είναι και τόσο ευχάριστο'.
2. **στις διαφορετικές τους απόψεις** 'Αν δεν υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ των δύο εκπαιδευτικών, δημιουργείται πρόβλημα στην τάξη με αποτέλεσμα τη σύγχυση των μαθητών στο γνωστικό επίπεδο', 'Υπάρχει δυσκολία στην συνύπαρξη των δυο εκπαιδευτικών λόγω διαφορετικής προσέγγισης του γνωστικού αντικειμένου και διαφορετικής αντιμετώπισης των μαθητών του τμήματος ειδικά στην αντιμετώπιση κρίσεων λόγω της κακής συμπεριφοράς κάποιων μαθητών'.
3. **στην έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας** 'Αρχική, αλλά παροδική έλλειψη συντονισμού' 'Όταν ο συνάδελφος αρνείται να συμμετέχει και απλώς παρακολουθεί δεν είναι και τόσο ευχάριστο'.
4. **σε έλλειψη πρωτοβουλίας** 'Προτιμούσε να κάθεται στην άκρη και να μη κάνει τίποτα, αν δεν του το έλεγα'.

Για το μαθητή

Τα πλεονεκτήματα που ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί για τις μαθήτριες και τους μαθητές της Α Λυκείου των ΕΠΑ.Λ. που διδάχθηκαν τα Μαθηματικά σε ΕΕΔ ήταν:

1. **Καλύτερες συνθήκες για μάθηση και διδασκαλία**, αφού 'τους δίνεται η δυνατότητα για περισσότερη συγκέντρωση, κατανόηση, διευκρινίσεις και εργασίες μέσα στην τάξη, ώστε να λύνονται τυχόν απορίες'
2. **Αποτελεσματικότερη μάθηση** ως προς 'την καλύτερη κατανόηση' των εννοιών 'και εμπέδωση θεωρίας', αλλά και της προτεινόμενης 'μεθοδολογίας' για τη 'λύση των ασκήσεων'.
3. **Εμπλουτισμός διδακτικών εμπειριών**: 'με τη διαθεσιμότητα διαφορετικών θεωριών μάθησης από δύο εκπαιδευτικούς', 'επαφή με διαφορετικές προσεγγίσεις διδασκαλίας', 'ταυτόχρονη παρουσίαση διαφορετικής οπτικής για ένα θέμα, αμεσότερη επίλυση αποριών και ταχύτερη εμπέδωση γνώσεων'. 'Πολλές φορές τους βοηθάει και ο διαφορετικός τρόπος διδασκαλίας από τους δύο καθηγητές', 'εμπλούτιζαν την οπτική τους ακούγοντας τον δεύτερο καθηγητή, ο οποίος συμμετείχε ενεργά σε όλες τις συζητήσεις και στο σύνολο της μαθησιακής διαδικασίας'.
4. **Δυνατότητα εξατομικευμένης διδασκαλίας** 'που εφαρμόζεται, όταν χρειάζεται'. Περισσότερος αξιοποιήσιμος χρόνος 'διευκρίνιση δύσκολων σημείων της ύλης από τον δεύτερο συνάδελφο, εμπλουτισμός των γνώσεών τους και ατομική βοήθεια μέσα στην τάξη'. 'Πρώτη φορά είχαν την ευκαιρία να λαμβάνουν με άνεση χρόνο ατομική βοήθεια, όταν τη χρειάζονταν'.
5. **Εξοικονόμηση χρόνου** με την έννοια ότι 'ικανοποιούνται γρηγορότερα και ευκολότερα οι κλήσεις των μαθητών για διευκρινήσεις', όπως και ότι 'Εργάζονται όλοι εντατικότερα, επιλύουν καλύτερα απορίες και συμμετέχουν πιο ενεργά στην διαδικασία' με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται 'Γρηγορότερη προσληψη των διδακτικών στόχων της ενότητας'.

6. Περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες για όλους όπως διαπιστώνεται και από τις παραπάνω αναφορές, προσθέτοντας και μια πιο εξειδικευμένη 'και γίνεται πρακτικά δυνατή η προφορική εξέταση των φυσικώς αδυνάτων'.

Μειονεκτήματα για τους μαθητές και τις μαθήτριες δε φαίνεται να διαπιστώνονται. Στο αντίστοιχο ερώτημα αρχικά αντιδρούν με απαντήσεις της μορφής 'Νομίζω ότι δεν υπήρξε κάποιο μειονέκτημα για τους μαθητές, γιατί η συνεργασία μου με τον συνάδελφο ήταν εξαιρετική και όλοι, μαθητές και καθηγητές, μαθαίναμε ο ένας από τον άλλον' ή κατηγορηματικότερα 'Κανένα' ή να καταλήγουν 'Γενικά πάντως οι μαθητές έχουν δεχτεί θετικά τη συνδιδασκαλία'. Αξίζει, όμως να σημειωθεί ότι κάποιοι σπεύδουν να προσθέσουν ότι 'Υπάρχει αρχικά, αλλά παροδική, μη εξοικείωση των μαθητών με το να έχουν ένα εκπαιδευτικό στη πλάτη τους', όπως και ότι 'Ίσως κάποιοι μαθητές νιώθουν πίεση από την παρουσία δύο καθηγητών.' ή ακόμα 'Ίσως κάποιοι περιστασιακά αισθάνονται πίεση, γιατί δεν μπορούν να χαζέψουν'. Ενδιαφέρουσα είναι και η καταγραφή ότι 'Ίσως να τους μπερδεύει η διαφορετική αντιμετώπιση από τους δυο εκπαιδευτικούς όσον αφορά την επίλυση ασκήσεων και την συμπεριφορά τους', όπως και η επιφύλαξη ότι 'χρειάζεται περαιτέρω εξοικείωση για να μπορέσει να αποδώσει πληρέστερα το νέο σύστημα'.

Οι προτάσεις των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και βελτιώσεις

Στο αντίστοιχο ερώτημα οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών συνοψίζονται στα εξής:

- 1. Έναρξη της ΕΕΔ από την αρχή του σχολικού έτους**, με την έγκαιρη διάθεση δεύτερου εκπαιδευτικού και επιμόρφωση πριν την έναρξη και των δύο, αιτήματα που είναι ρητώς διατυπωμένα.
- 2. Έγκαιρη και πλήρης επιμόρφωση** είναι ένα αίτημα όλων για 'ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών', αλλά και 'προτάσεις για μεθόδους συνδιδασκαλίας'. Επιθυμούν επιμορφώσεις, με στόχο 'τον εμπλουτισμό στις μεθόδους διδασκαλίας' και 'τα μοντέλα υλοποίησης, εφόσον υπάρχουν'. Επίσης, ζητούν επιμορφωτικά σεμινάρια και 'σαφείς οδηγίες υλοποίησης του προγράμματος ώστε να μην υπάρχουν παρανοήσεις και να είναι πιο ξεκάθαροι οι ρόλοι των δυο εκπαιδευτικών'. Προτείνουν, μάλιστα, και συγκεκριμένη μορφή, όπως 'παρακολούθηση βίντεο από υποδειγματικές διδασκαλίες μαθήματος της ειδικότητας μας'.
- 3. Δυνατότητα ανατροφοδότησης από την εφαρμογή σε άλλα σχολεία** επιθυμούν κατά την επιμόρφωση οι εκπαιδευτικοί για 'ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών μεταξύ των συναδέλφων'.
- 4. Διεύρυνση στις υπόλοιπες τάξεις των ΕΠΑ.Λ.** ζητώντας ευθαρσώς 'επέκταση του προγράμματος ενισχυτικής αν όχι και στις δύο άλλες τάξεις, τουλάχιστον στην επόμενη'.

Συνεργασίες και συμπεράσματα

Η Ενισχυτική Εναλλακτική Διδασκαλία-Συνδιδασκαλία απαιτεί από τους δύο εκπαιδευτικούς, ειδικά στις συγκεκριμένες ειδικότητες, όπως αναφέρεται σε όλα τα παραπάνω, να αναζητήσουν τρόπους γόνιμης συνεργασίας, ζητούμενο για το σχολείο ειδικότερα και την ελληνική κοινωνία γενικότερα. Αυτό το πνεύμα διαπνέει και όλο το πλαίσιο του προγράμματος Μ.Ν.Α.Ε. Προβλέπει κάθετες και οριζόντιες μορφές συνεργασίας της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Τομέα Παιδείας του Υ.ΠΑΙ.Θ., της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων και της Συντονιστικής Επιτροπής για το Μ.Ν.Α.Ε., των Περιφερειακών Διευθυντών Εκπαίδευσης, του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, των Συντονιστών Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων, Μαθηματικών και Επαγγελματικών Ειδικοτήτων, των σχολικών μονάδων, των εκπαιδευτικών. Παρά τις προαναφερθείσες δυσκολίες, το πρόγραμμα Μ.Ν.Α.Ε. άρχισε να επιφέρει καρπούς προς αυτή τη κατεύθυνση και όχι μόνον. Ξεκίνησαν όλοι οι παραπάνω, να συνεργάζονται με ενθουσιασμό μεταφέροντας εμπειρίες διαφορετικών τύπων συνέργειας προς γενικότερη αξιοποίηση και νοιώθοντας πως κάτι καινούριο γεννιέται στα ΕΠΑ.Λ. Άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα αποτελέσματα και τα μέχρι πρότινος 'υποβαθμισμένα' σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης παρουσίασαν αύξηση στον αριθμό των μαθητών τους. Ο δε απόηχος των όσων τεκμαίρονται προξενεί αισθήματα 'ζήλειας' και, ενίοτε, διαμαρτυρίας στα Γυμνάσια και τα Λύκεια, που ζητούν με τη σειρά τους την υλοποίηση ενός αντίστοιχου υποστηρικτικού προγράμματος. Παρά τις αντιξοότητες και το συναίσθημα πικρίας (ότι αφέθηκαν μόνοι), οι εκπαιδευτικοί άρχισαν να βρίσκουν λύσεις και να μεταφέρουν αισιόδοξα μηνύματα, ευελπιστώντας ότι στο άμεσο μέλλον θα επέλθει βελτίωση στο μαθησιακό επίπεδο των μαθητών διαφόρων διαστάσεων. 'Βλέποντας τους εκπαιδευτικούς τους να συνεργάζονται, ξεπερνώντας τις δυσκολίες και να διδάσκουν από κοινού μαθήματα κάτι που μέχρι τώρα ήταν αδιανόητο, θεωρώ ότι είναι το μεγαλύτερο όφελος για τους μαθητές και τις μαθήτριες. Θα αναζητήσουν και θα υιοθετήσουν, ειδικά αν τους ενθαρρύνει και το σχολείο, στάσεις και επιθυμίες για συνεργασία, ζητούμενο για όλη την ελληνική κοινωνία. Δεν υπήρχε τίποτα πιο δύσκολο έως αυτή τη στιγμή από το να τους ζητούσες να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά. Η μόνη συνεργασία που υπήρχε με δική τους θέληση για το μάθημα ήταν κατά τη διάρκεια των διαγωνισμάτων, αντιγράφοντας. Τώρα αποκτούν θετικότερες εμπειρίες ομαδικότητας.'

Θα είχε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον να αναζητηθεί στο μέλλον η επίδραση της ΕΕΔ στην αλλαγή των στάσεων, των πεποιθήσεων και των επιδόσεων των μαθητριών και των μαθητών των ΕΠΑ.Λ. στα Μαθηματικά, αλλά και σε ευρύτερα πεδία. Παρά τις φωνές απογοήτευσης και δήλωσης παραίτησης οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν Μαθηματικά στην Ελλάδα και οι συνάδελφοί τους των άλλων ειδικοτήτων, δεν παραιτούνται, ούτε παύουν να ονειρεύονται. Τα σχέδια για άλλοθι μένουν επί χάρτου, όταν η Πολιτεία ανταποκρίνεται με ριζοσπαστικές παρεμβάσεις, μόνο που κάποτε πρέπει να γίνονται συγκροτημένα, ολοκληρωμένα και με τα σωστά βήματα. Διαφορετικά υπάρχει ο φόβος, προγράμματα όπως το Μ.Ν.Α.Ε. που αντιμετωπίστηκε ως η άνοιξη στην Επαγγελματική Εκπαίδευση να αποδειχτούν ένα ευχάριστο διάλειμμα μέσα στο βαρύ χειμώνα: οι Αλκυονίδες μέρες της.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πολλά τα ευχαριστώ, που οφείλω και οφείλουμε για το ΜΝΑΕ, αλλά, στο πλαίσιο αυτής της εργασίας, θα ήθελα να περιοριστώ **προς όλες και όλους τους συναδέλφους των ΕΠΑ.Λ.**, που δίνουν τη καθημερινή μάχη στα σχολεία τους για τη καλύτερη Μαθηματική -και όχι μόνο- εκπαίδευση των μαθητριών και των μαθητών τους, για την εμπιστοσύνη τους.

Επίσης **προς Χάρη Ορφανό, ΣΕΕ ΠΕ83 του 3ου ΠΕΚΕΣ Αττικής** για την ακούραστη προσφορά των εύστοχων επισημάνσεών του και **προς Νίκο Μαυρογιάννη, Σύμβουλο Α Μαθηματικών ΙΕΠ** για τον άψογο συντονισμό και την ενθάρρυνση

Μαγδαληνή Κοκκαλιάρη Σ.Ε.Ε. ΠΕ03 3ου ΠΕΚΕΣ Αττικής mkokkal@sch.gr

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. Η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί μια αναλυτική μορφή της εισήγησης που παρουσιάστηκε στη παράλληλη θεματική συνάντηση για την Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία στο μάθημα των Μαθηματικών στο Συνέδριο «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ-Υλοποίηση της Επιμόρφωσης» - **Αποτίμηση, Δυνατότητες, Προοπτικές που πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 30/11/2019 στην Σιβιτανίδειο Δημόσια Σχολή Τεχνών και Επαγγελμαμάτων που διοργανώθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.**
2. **ΦΕΚ 3622/24-08-2018** Οργάνωση, Λειτουργία και Υλοποίηση Εναλλακτικής Ενισχυτικής Διδασκαλίας στα μαθήματα «Νέα Ελληνικά» και «Μαθηματικά» των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) της πράξης «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ. - Υποστήριξη Σχολικών Μονάδων ΕΠΑ.Λ.» για το σχολικό έτος 2018-2019.
3. Υ.ΠΑΙ.Θ., 20-11-2019, «**Οι Πυλώνες του Προγράμματος ΜΝΑΕ – Από τα 9 πιλοτικά ΕΠΑ.Λ. στην καθολική εφαρμογή**»
4. Επιμόρφωση «**Η συνδιδασκαλία μαθημάτων στην Α΄ τάξη ΕΠΑΛ**», σε συνδιοργάνωση ΣΕΕ Μαθηματικών και Φιλολόγων 3ου ΠΕΚΕΣ Αττικής με εισηγητές από την Επιστημονική Επιτροπή Μ.Ν.Α.Ε. Α. Χρονοπούλου, ΠΕ02 ΣΕΕ 4ου ΠΕΚΕΣ, Α. Στράντζαλος, ΠΕ03, Σύμβουλος Α ΙΕΠ και από πιλοτικό με Θ. Κουλίνου, Διευθύντρια, ΠΕ02 και Μ. Παναγιώτου, Εκπαιδευτικός ΠΕ03, Εσπ. ΕΠΑ.Λ. Αγ. Αναργύρων (6/12/2018)
5. **Cook & Friend (2010)** Co-Teaching: An Illustration of the Complexity of Collaboration in Special Education, Journal of Educational and Psychological Consultation, 20:9–27, 2010
6. **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**

Με την παράκληση να συμπληρωθεί από εκπαιδευτικούς που δίδαξαν Μαθηματικά και Νέα Ελληνικά σε ΕΕΔ στο πλαίσιο του προγράμματος Μ.Ν.Α.Ε.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Τίτλος: Αποτίμηση για τη Συνδιδασκαλία στην Α Λυκείου ΕΠΑΛ

Υπότιτλος: Ένας χρόνος εμπειρίας, 2018-19, συνεχίζοντας στο πλαίσιο της ΜΝΑΕ

Μετά την εφαρμογή της Ενισχυτικής Διδασκαλίας (Συνδιδασκαλίας) στα μαθήματα των Ελληνικών και των Μαθηματικών αναζητούμε τρόπους βελτίωσης προς όφελος των μαθητών και των εκπαιδευτικών

1. Ευκολίες και πλεονεκτήματα για τον εκπαιδευτικό
2. Δυσκολίες και μειονεκτήματα για τον εκπαιδευτικό
3. Πλεονεκτήματα για τους μαθητές και τις μαθήτριες
4. Μειονεκτήματα για τους μαθητές και τις μαθήτριες
5. Προτάσεις για επιμόρφωση και βελτιώσεις

Α΄ ΜΕΡΟΣ: Η Αποτίμηση της δράσης

ΘΕΤΙΚΑ

- Το σύνολο των εκπαιδευτικών αποτίμησε θετικά τη δράση.
- Μεγάλη βοήθεια οι δύο καθηγητές.
- Αλλαγή στάσης των μαθητών προς τα μαθηματικά.
- Βοηθήθηκαν ιδιαίτερα οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, αποκτώντας αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Κέρδισαν όμως και οι μαθητές που εξ αρχής αντιμετώπιζαν θετικά τα μαθηματικά, ακόμη και οι αδιάφοροι.
- Βελτίωση της διαχείρισης της τάξης. Δεν υπήρχαν χαμένες ώρες.
- Ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας και αυτοβελτίωση των εκπαιδευτικών.
- Οι διαφορετικοί χαρακτήρες και το διδακτικό στυλ βοηθούσαν διαφορετικές ομάδες μαθητών.
- Καλύτερη αξιολόγηση των μαθητών
- Θετική η γνώμη της πλειοψηφίας των μαθητών που ερωτήθηκαν.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ

- Έλλειψη ανάδρασης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Καθυστέρηση έναρξης της δράσης.
- Αμηχανία και σύγχυση έως ότου γίνουν κατανοητοί οι ρόλοι των δύο εκπαιδευτικών.
- Λεπτές ισορροπίες στις σχέσεις των εκπαιδευτικών.

Β΄ ΜΕΡΟΣ: Επιμόρφωση

A. Που να εστιάζει;

- Διερεύνηση αναγκών, ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων (κ. α.) των μαθητών.
- Σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού.
- Διαφοροποίηση διδασκαλίας και εμπλοκή.
- Ομαδοποίηση σχολικής εργασίας.
- Μοντέλα συνδιδασκαλίας και ρόλοι συνδιδασκόντων.

B. Πως να γίνει; Με ποιους τρόπους; Με ποια συχνότητα;

- Σε μικρές ομάδες με συνεργατικούς δεσμούς.
- Σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- Συνέργειες με καθηγητές ειδικοτήτων.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει η εξ' αποστάσεως επιμόρφωση.

B.3: Θεσμός Συμβούλου Καθηγητή

ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑ.Λ.
Υλοποίηση της Επιμόρφωσης:
«Αποτίμηση, Δυνατότητες, Προοπτικές»
Σάββατο 30 Νοεμβρίου 2019
Σιβιτανίδειος Σχολή

1 ΕΠΑ.Λ. ΚΟΥΦΑΛΙΩΝ

Η Ψυχολόγος μας

Έτσι, η Ψυχολόγος έμεινε στο σχολείο μόνο ένα μήνα περίπου και πέρα από την αρχική ενημέρωση-επιμόρφωση των συμβούλων-καθηγητών δεν κατάφερε να προλάβει να κάνει περισσότερα, αν και πραγματικά ήταν πρόθυμη.

Έπρεπε εμείς οι καθηγητές που θα υλοποιούσαμε το πρόγραμμα να προσπαθήσουμε να κάνουμε το καλύτερο που μπορούσαμε, και για τις τυχόν απορίες/δυσκολίες μας να ζητήσουμε τη βοήθεια από τον ψυχολόγο του όμορου σχολείου.

Ο Σύλλογος Διδασκόντων

Στον Σύλλογο Διδασκόντων ξέσπασε μεγάλη διαφωνία για τον αν θα υλοποιούσαμε το πρόγραμμα του Συμβούλου-Καθηγητή, καθώς υπήρχαν φωνές και από τις δύο πλευρές....

Γενικά, υπήρξε μεγάλη απροθυμία...

Κάποιοι όμως πιστέψαμε ότι το πρόγραμμα θα βοηθήσει το σχολείο και με ζήλο παλέψαμε να το υλοποιήσουμε....

Ο Διευθυντής για να παροτρύνει τους υπόλοιπους είπε ότι θα συμμετάσχει και αυτός (!)

Ο Διευθυντής

Και τώρα ας μιλήσουν οι αριθμοί.....

Μια αποτίμηση....

Η περίπτωση της Φ.

Η Φ. σε μια από τις συναντήσεις με την σύμβουλο-καθηγήτριά της της εκμυστηρεύτηκε ότι αντιμετώπιζε ψυχολογικά προβλήματα, σε σημείο να αυτοτραυματίζεται. Διατηρώντας πάντα ένα κλίμα εμπιστοσύνης και εχεμύθειας, η σύμβουλος προσπάθησε να εξηγήσει τη σοβαρότητα της κατάστασης και την ανάγκη αναζήτησης βοήθειας από έναν ειδικό. Η μαθήτριά στην αρχή πρόβαλε μεγάλη άρνηση να ζητήσει βοήθεια και δεν ήθελε σε καμιά περίπτωση να γνωστοποιηθεί το ζήτημα στην μητέρα της. Μετά από πολλή προσπάθεια συνεργάστηκε και όντως ζήτησε βοήθεια από ειδικό, σε συνεργασία με τη μητέρα της. Γνώριζα το περιστατικό, καθώς ελλείψει ψυχολόγου, το αντιμετωπίσαμε μαζί με την σύμβουλο-καθηγήτριά, επειδή συγχρόνως είχα και τον ρόλο της συντονίστριας στο πρόγραμμα.

....Αρχές Σεπτέμβρη, στο ξεκίνημα της νέας σχολικής χρονιάς συνάντησα την Φ. στην αυλή του σχολείου. Ήταν μαζί με δύο τρεις συμμαθητές της και χαμογελούσε. Επειδή ήταν καλοκαίρι πρόσεξα τα χέρια της και παρατήρησα ότι τα τραύματα είχαν επουλωθεί!

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τι είπε ο Β.

(Γυμναστής, που συμμετείχε στο πρόγραμμα)

«Υπηρετώ πολλά χρόνια στην εκπαίδευση και πάντα είχα καλή σχέση με τα παιδιά.

Ως Σύμβουλος - καθηγητής όμως μπόρεσα να δω τα ζητήματα μέσα από τα μάτια των ίδιων των παιδιών, κάτι που δεν έκανα προηγουμένως»

Σας ευχαριστώ!

Καλαϊτζίδου Έφη

ΠΕ 02

1^ο ΕΠΑ.Λ. Κουφαλίων

Ν. Θεσσαλονίκης

Συνέδριο του Ι.Ε.Π: «Υλοποίηση της επιμόρφωσης "Αποτίμηση, Δυνατότητες, Αξιολόγηση»

«Υποστηρικτικές Ενέργειες για την Υλοποίηση Επιμόρφωσης»

Θεματική συνάντηση για το θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή

Επιμέλεια: Νικόλ Βρυσούλη Εκπαιδευτικός 1ου ΕΠΑ.Λ. Δραπετσώνας – Υπεύθυνη Τομέα 3ου ΕΚ Πειραιά.
Μέλος Ομάδας Συντονιστών των Σχολείων της Πιλοτικής Φάσης για την προώθηση του προγράμματος ΜΝΑΕ.

Συνεργαζόμενοι φορείς

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι δράσεις του Προγράμματος υλοποιούνται από: την Επιτελική Δομή του ΕΣΠΑ Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Τομέα Παιδείας, σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου και τη Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου. Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και από το Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας 'Νόησις'».

Το πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.»-Σύμβουλος Καθηγητής

Στήριξη των μαθητών της Α΄ τάξης των ΕΠΑ.Λ. κατά τη μετάβασή τους στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Αναβάθμιση της ποιότητας του Επαγγελματικού Λυκείου και στη βελτίωση της εικόνας του στην κοινωνία και στους ίδιους τους μαθητές, μέσα από ένα σύνολο δράσεων.

Η ενεργοποίηση και η προώθηση του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή:

δημιουργία γέφυρας επικοινωνίας μεταξύ μαθητών και συλλόγου διδασκόντων, την αντιμετώπιση συγκρούσεων, τη βελτίωση του κλίματος στη σχολική κοινότητα, τον εντοπισμό των προβλημάτων που αναστέλλουν τη μαθησιακή πρόοδο και την αυτό-βελτίωση του ίδιου του εκπαιδευτικού.

Ο θεσμός του «Συμβούλου Καθηγητή»

Είναι μία καινοτόμος δράση που εφαρμόζεται σε όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες της Α΄ τάξης των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) της χώρας.

ΦΕΚ 5343/Τεύχος Β΄/28.11.2018

Τι είναι ο θεσμός του «Συμβούλου Καθηγητή»

Εξατομικευμένη Υποστήριξη Μαθητών από τους Εκπαιδευτικούς του σχολείου.

Για κάθε μαθητή της Α΄ τάξης ορίζεται ένας Εκπαιδευτικός από το Σύλλογο Διδασκόντων ως Σύμβουλος-Καθηγητής του.

Συμβουλευτικός ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο του παιδαγωγικού του ρόλου.

Γνωριμία με το μαθητή, ενημέρωση για τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις του, διαμεσολάβηση για την επίλυση των όποιων προβλημάτων του.

Βασικός σκοπός της δράσης

Η συστηματική υποστήριξη των μαθητών & μαθητριών στη σχολική ζωή και η δημιουργία θετικού κλίματος στη σχολική κοινότητα.

Αρμοδιότητες και καθήκοντα «Συμβούλου-Καθηγητή»

Η αποδοχή και υποστήριξη των νεοεισερχόμενων μαθητών/-τριών και η εξοικείωσή τους με το σχολικό περιβάλλον, ομαλή προσαρμογή.

Η οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/-τριών, αποφυγή συγκρούσεων, βελτίωση σχολικού κλίματος.

Η ανάπτυξη δράσεων επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών.

Ο εντοπισμός πιθανών αιτιών που αναστέλλουν τη γνωστική πρόοδο των μαθητών/-τριών.

Η ανάπτυξη δράσεων για τη δικτύωση σχολικών μονάδων που υλοποιούν τη δράση επικοινωνίας μεταξύ τους και ανταλλαγή εμπειριών.

Η συνεργασία με τον Ψυχολόγο της σχολικής μονάδας

«Ο ρόλος του ψυχολόγου στο πλαίσιο του προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.»:

Παρέχει ψυχολογική υποστήριξη σε μαθητές/τριες, οι οποίοι/ες είτε με δική τους πρωτοβουλία ή κατόπιν παρότρυνσης των καθηγητών τους, διατυπώνουν σχετικό αίτημα.

Καλύπτει κυρίως τα αιτήματα των μαθητών/τριών της Α΄ τάξης ΕΠΑ.Λ., ανταποκρινόμενος ωστόσο, και σε ανάγκες μαθητών/τριών άλλων τάξεων.

Σε περίπτωση που κρίνει ότι χρειάζεται ψυχοθεραπευτική παρέμβαση, παραπέμπει τον μαθητή – συνεργαζόμενος με τους γονείς του– σε Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας της ευρύτερης κοινότητας.

Ευαισθητοποιεί τον Σύλλογο Διδασκόντων σε θέματα δυναμικής της ομάδας-τάξης, επικοινωνίας με τους μαθητές/τριες, καθώς και σχέσεων λειτουργικής συνεργασίας στη σχολική κοινότητα, μέσω εισηγήσεων, βιωματικών σεμιναρίων, ομαδικής συμβουλευτικής και βεβαίως προσωπικών συναντήσεων ψυχικής ενδυνάμωσης.

«Ο ρόλος του ψυχολόγου στο πλαίσιο του προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.»:

Ενημερώνει, συμβουλεύει και υποστηρίζει τους γονείς σχετικά με θέματα εφηβείας και σχέσεων στην οικογένεια σε επίπεδο ατομικών συνεδριών, ομάδων σχετικού ενδιαφέροντος, σχολών γονέων και ειδικών εκδηλώσεων.

Σχεδιάζει, οργανώνει και υλοποιεί προγράμματα πρόληψης και προαγωγής της ψυχικής υγείας, συνεργαζόμενος με:

α) τους υπεύθυνους για την παιδαγωγική καθοδήγηση και τη συμβουλευτική υποστήριξη του σχολείου,

β) με σχετικούς αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες.

Αποτυπώνει τις υφιστάμενες Δομές Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης της κοινότητας, με στόχο τη δημιουργία τοπικών δικτύων υποστήριξης των ΕΠΑ.Λ.

- Συμβάλλει στη δικτύωση του σχολείου με άλλα σχολεία.
- Υποβάλλει τελική έκθεση στο τέλος της σχολικής χρονιάς όπου περιγράφονται όλες οι δράσεις τις οποίες έχει οργανώσει, όλες οι ενημερώσεις-επαφές που έχουν γίνει, καθώς και όλες οι πράξεις στις οποίες έχει προβεί, τηρώντας το απόρρητο και σεβόμενος τα προσωπικά δεδομένα των μαθητών/τριών ή των εκπαιδευτικών.

Η έκθεση αυτή σκοπό έχει να προσδίδεται «συνέχεια» στο έργο που επιτελείται από τον εκάστοτε ψυχολόγο και να αποτελεί μια σύνδεση με την επόμενη σχολική χρονιά για τον ψυχολόγο που θα προσληφθεί, σε περίπτωση που πρόκειται για διαφορετικά άτομα.

Η έκθεση υποβάλλεται στον Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ. και παραδίδεται από αυτόν στον ψυχολόγο που θα αναλάβει καθήκοντα την επόμενη σχολική χρονιά.

- Ο ψυχολόγος συμμετέχει ισότιμα με τους άλλους εκπαιδευτικούς στο Σύλλογο Διδασκόντων, αρκεί αυτό να μην παρεμποδίζει την άσκηση των καθηκόντων του.
- Δεν υποχρεούται να αναλαμβάνει καθήκοντα και αρμοδιότητες διοικητικής φύσεως και σε καμία περίπτωση δεν του ανατίθενται καθήκοντα που σχετίζονται με διδακτικό ή εξωδιδακτικό έργο (π.χ. εφημερίες, επιτηρήσεις, αναπληρώσεις κ.ά.).

Ο ρόλος του Διευθυντή

Σημαντικός συντελεστής στην υλοποίηση του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή είναι ο/η Διευθυντής/-τρια της σχολικής μονάδας.

Η θετική του/της στον θεσμό είναι καταλυτικός παράγοντας για την ενεργή συμμετοχή του συλλόγου διδασκόντων.

Η διαδικασία υλοποίησης της δράσης

Κατά την έναρξη του σχολικού έτους

Με ευθύνη του Διευθυντή της σχολικής μονάδας:

- Συγκροτείται η ομάδα εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, που επιθυμούν να υλοποιήσουν τον θεσμό και ορίζεται Συντονιστής ένας από την ομάδα .
- ομάδα των εκπαιδευτικών, με τη συμμετοχή του Ψυχολόγου της σχολικής μονάδας, εκπαιδεύεται στο πλαίσιο των αντίστοιχων δράσεων του Προγράμματος «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.», ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα ανατιθέμενα καθήκοντα και ειδικότερα σε **τεχνικές συνέντευξης, ενεργητική ακρόαση και βασικές αρχές επικοινωνίας και ομαδικής συνεργασίας**(συμμετοχή τοπικού ΠΕΚΕΣ). Συνεργασία ομάδα με σχολικές μονάδες που υλοποιούν ήδη τη δράση καθώς και να ανατρέχει στη σχετική βιβλιογραφία για ενημέρωση (συμμετοχή Ομάδας Συντονιστών των Σχολείων της Πιλοτικής Φάσης για την προώθηση του προγράμματος ΜΝΑΕ) .
- Οργανώνεται από τον Συντονιστή της Ομάδας και με τη συμμετοχή της , ενημέρωση για την ύπαρξη και τον σκοπό της δράσης:
  - στο Συλλόγου Γονέων, καθώς και
  - στα τμήματα της Α΄ τάξης του σχολείου. Αναρτώνται ανακοινώσεις:
  - σε κάθε τμήμα,
  - στον γενικό πίνακα ανακοινώσεων και
  - στην ιστοσελίδα του σχολείου

Κατά την εφαρμογή του Θεσμού

- Ο συντονιστής αναθέτει το πολύ 5 μαθητές/-τριες σε κάθε «Σύμβουλο Καθηγητή» μεριμνώντας ώστε ο «Σύμβουλος-Καθηγητής»:
- να μη διδάσκει στο τμήμα του/της μαθητή/-τριας, εφόσον αυτό είναι δυνατό και να μην κατέχει θέση Διευθυντή/-τριας ή Υποδιευθυντή/-τριας στη σχολική μονάδα

Τόπος και χρόνος των συναντήσεων

- Εντός σχολικού ωραρίου ο σύμβουλος – καθηγητής σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα καθηγητή, συζητά με τον μαθητή θέματα που επηρεάζουν τη σχολική ζωή του μαθητή.
- Ο σύμβουλος – καθηγητής παραλαμβάνει τον μαθητή από την τάξη και τον συνοδεύει εκεί μετά το πέρας την συνάντησης – συζήτησης.

- Οι συναντήσεις είναι 1-2 το μήνα διάρκειας τουλάχιστον δεκαπέντε (15) λεπτών η κάθε μία.
- Ωστόσο, οποτεδήποτε ο μαθητής/η μαθήτρια αντιμετωπίζει οποιοδήποτε πρόβλημα που επηρεάζει τη σχολική του/της ζωή μπορεί να απευθύνεται στον σύμβουλο – καθηγητή.
- Οι συναντήσεις πραγματοποιούνται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο που διασφαλίζει την ιδιωτικότητα.

1η συνάντηση

- Ο Σύμβουλος Καθηγητής καλεί κάθε μαθητή/τρια ξεχωριστά.
- Ενημερώνει για τη δράση και ορίζουν από κοινού τα όρια της συζήτησης. Τηρείται η εχεμύθεια και η αρχή της προστασίας προσωπικών δεδομένων.
- Ο σύμβουλος καθηγητής τηρεί όλες τις αρχές της ενεργητικής ακρόασης.
- Η συζήτηση δεν πρέπει να υπερβαίνει για κάθε μαθητή τα 15 λεπτά της ώρας και γίνεται συνήθως σε κάποιο κενό του εκπαιδευτικού και σε εμφανή χώρο.
- Κατά τη συνάντηση ορίζεται και το πρόγραμμα των υπόλοιπων συναντήσεων.
- Μετά τη συνάντηση ο σύμβουλος καθηγητής μπορεί να κρατήσει ημερολόγιο της συνάντησης, αν επιθυμεί .

Κατά την εφαρμογή- Σημαντικές επισημάνσεις

Η ομάδα των «Συμβούλων-Καθηγητών» ορίζει τακτικές και έκτακτες συναντήσεις για να συζητούνται ανώνυμα όλα τα ζητήματα που έχουν αναδυθεί από τις επιμέρους συναντήσεις με τους/τις μαθητές/-ήτριες και χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης, στις οποίες συμμετέχει και ο/η Ψυχολόγος της σχολικής μονάδας, με στόχο την παροχή εξειδικευμένων οδηγιών και κατευθύνσεων προς τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες εκπαιδευτικούς.

Οι συναντήσεις αυτές έχουν ως στόχο την αποτίμηση της δράσης και την ανατροφοδότησή της.

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο «Σύμβουλος-Καθηγητής» ή η ομάδα των «Συμβούλων-Καθηγητών» αδυνατούν να παρέμβουν ή το θέμα είναι εκτός των αρμοδιοτήτων τους, ενημερώνουν τον/τη Διευθυντή/-τρια του σχολείου, και ζητούν τη συνδρομή αρμόδιου φορέα.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς

- Η ομάδα συνεδριάζει για την αποτίμηση της δράσης.
- Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης αυτής τηρούνται πρακτικά.
- Κάθε «Σύμβουλος-Καθηγητής» εκθέτει τα θετικά σημεία και τις αδυναμίες της δράσης και

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

προτείνει τρόπους επίλυσης προβλημάτων και βελτίωσής της.

- Κάθε «Σύμβουλος-Καθηγητής» συντάσσει, προαιρετικά, έκθεση και την καταθέτει στο αρχείο της δράσης που τηρείται στη σχολική μονάδα, για μελλοντική αξιοποίηση της εμπειρίας.
- Καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης λαμβάνεται μέριμνα για την προστασία των προσωπικών

δεδομένων των μαθητών/-τριών, τηρείται το απόρρητο των διαδικασιών και όλες οι καταγραφές, εκθέσεις, πρακτικά κ.λπ. περιέχουν ανωνυμοποιημένα στοιχεία των μαθητών/-τριών, ώστε να μην είναι δυνατή η ταυτοποίησή τους.

Η εφαρμογή του θεσμού στο 1^ο ΕΠΑ.Λ. Δραπετσώνας (ενός εκ των σχολείων της πιλοτικής εφαρμογής του).

Ιστορικά στοιχεία εφαρμογής του Συμβούλου Καθηγητή στο 1^ο ΕΠΑ.Λ Δραπετσώνας. Ευαισθητοποίηση στο ρόλο του Συμβούλου Καθηγητή

- 2014-2015 : Υιοθέτηση από το 1ο ΕΠΑΛ Δραπετσώνας του προγράμματος Mentoring μιας Πρώιμης μορφής του Συμβούλου Καθηγητή στο πλαίσιο του παιδαγωγικού ρόλου του εκπαιδευτικού, μετά από:
- Ενημερωτικές συναντήσεις του συλλόγου διδασκόντων το 1^ο ΕΠΑ.Λ. Δραπετσώνας με του συμβούλους παιδαγωγικής ευθύνης 1ου ΕΠΑ.Λ. Δραπετσώνας κα Χρυσούλα Λαλαζήση και 3ου ΕΚ Πειραιά κ. Νικόλαο Νικολάου.
- Βιωματικό Σεμινάριο από κα Μαρίνα Δεδούλη, Ψυχολόγος και Σχ. Σύμβουλος
- Εγκρίσεις από γραφείο Σχ. Συμβούλων ΔΕ Πειραιά Συμμετοχή 18 εκπαιδευτικών στη Δράση
- 2015-2016: 2η χρονιά εφαρμογής Mentoring στο σχολείο.
- Ένδοσχολικές επιμορφωτικές συναντήσεις με τους συμβούλους παιδαγωγικής ευθύνης κα Χρυσούλα Λαλαζήση και Νικόλαο Νικολάου
- Επιμόρφωση για τη μέθοδο της ενεργητικής ακρόασης από την κα Άννα Λαμπίδη (Ψυχολόγο)
- 2017-2018: Συμμετοχή του Σχολείου στην Πιλοτική εφαρμογή ΜΝΑΕ
- 2018-2019 : Διευρυμένη εφαρμογή ΜΝΑΕ στα ΕΠΑΛ της χώρας
- Υλοποίηση ΜΝΑΕ (Διευρυμένη εφαρμογή ΜΝΑΕ στα ΕΠΑΛ της χώρας)
- Ομάδα Συντονιστών των Σχολείων της Πιλοτικής Φάσης για την προώθηση του προγράμματος ΜΝΑΕ
- Συνεργασία με το 6ο ΠΕΚΕΣ Αθήνας και το ΠΕΚΕΣ Ηπείρου

- Συμμετοχή σε ημερίδες διάχυσης καλών πρακτικών του ΜΝΑΕ
- 2019-2020:
- Υλοποίηση ΜΝΑΕ
- Διευρυμένη εφαρμογή ΜΝΑΕ στα ΕΠΑΛ της χώρας

Τόπος και χρόνος συνάντησης Σύμβουλου Καθηγητή/τριας με μαθητές/τριες (προσωπικά – ομαδικά)

Στο σχολείο μας κάθε Σύμβουλος καθηγητής έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τον χώρο των συναντήσεων του/της με του μαθητές, από τις κενές αίθουσες ή εργαστήρια του σχολείου. Οι συναντήσεις είναι πάντα ατομικές και μετά από συνεννόηση με τον διδάσκοντα της τάξης.

Δυσκολίες που συναντήσαμε κατά την εφαρμογή του θεσμού;

Αρχικοί προβληματισμοί που λύθηκαν κατά την θεσμοθέτηση Συμβούλου Καθηγητή

Πως μπορεί κάποιος να μην υπερβεί τον παιδαγωγικό του ρόλο;
 Πως θα το δεχτούν οι γονείς;
 Πως αντιμετωπίζονται παραβατικές συμπεριφορές;
 Πόσο καλυμμένος είναι ο σύλλογος, διοικητικά για την δράση αυτή;
 Πόσο χρόνο μπορείς να απομακρύνεις τον μαθητή από την τάξη;
 Καταγράφονται οι συναντήσεις ή όχι;
 Θα έχουμε την δυνατότητα συναντήσεων της ολομέλειας για την επίλυση ζητημάτων που προκύπτουν;
 Πως θα αποδεικνύεται η συνάντησή μας με τον/την μαθητή/τρια;

Προβλήματα που προκύπτουν κάθε χρόνο κατά την εφαρμογή του θεσμού.

Υπάρχουν καθυστερήσεις :
 στην έναρξη του προγράμματος
 στην πρόσληψη Φιλολόγων και Μαθηματικών για την εναλλακτική διδασκαλία
 στη πρόσκληση για τα Σχέδια δράσης.
 στην Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Δυσκολίες του/της εκπαιδευτικού Συμβούλου Καθηγητή

- Η εύρεση κατάλληλου χώρου δεν είναι πάντα εύκολη υπόθεση γιατί θα πρέπει να μην απέχει

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

αρκετά από την τάξη του μαθητή ώστε να μην χάνεται πολύτιμος χρόνος από το μάθημα.

- Η ανάγκη διεύρυνσης των γνωστικών οριζόντων του εκπαιδευτικού.
- Χρειάζεται καλή επικοινωνία με τους συναδέλφους και συνεννόηση για τον κατάλληλο χρόνο συνάντησης.
- Ευαισθητοποίηση του συλλόγου στον θεσμό ακόμα και αν δεν εμπλέκονται ως σύμβουλοι

Εφαρμογή του θεσμού του Σύμβουλου Καθηγητή και στη Β' και Γ' ΕΠΑΛ.

- Παρατηρήθηκε το φαινόμενο στο σχολείο μας οι Σύμβουλοι καθηγητές να κρατούν την Επικοινωνία με τους μαθητές που και τις επόμενες χρονιές που είναι στο σχολείο.
- Οι ίδιοι οι μαθητές ζητούν την εφαρμογή του θεσμού και στις επόμενες τάξεις.
- Δυστυχώς δεν φτάνει το εκπαιδευτικό προσωπικό για την εφαρμογή του στις Β' και Γ' τάξεις παρά μόνο αν συνοδευτεί από παράλληλη μείωση του διδακτικού ωραρίου του εκπαιδευτικού για το σκοπό αυτό.

Τι κερδίσαμε από την υλοποίηση της δράσης στο σχολείο μας;

Οφέλη από την εφαρμογή του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή στο 1^ο ΕΠΑ.Λ Δραπετσώνας και το 3^ο ΕΚ Πειραιά

- Βελτίωση του Σχολικού Κλίματος
- Λιγότερο απρόσωπο Σχολείο απέναντι στο μαθητή
- Μείωση Σχολικών Συγκρούσεων
- Άνοιγμα Σχολείου στην Κοινωνία
- Συνεργασία μεταξύ Εκπαιδευτικών & Σχολείων
- Προσωπική Βελτίωση & Εξέλιξη
- Μετάδοση Καλής Πρακτικής σε άλλα Σχολεία
- Συνέβαλλε (μεταξύ άλλων) στην αύξηση των εγγραφών στο σχολείο.

Μειονεκτήματα

Ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή είναι καινοτόμος και υποστηρικτικός της παιδαγωγικής διαδικασίας μπορεί όμως:

- Να χάσει τον ρόλο του αν αποτελέσει για κάποιους μαθητές ευκαιρία για χάσιμο μαθημάτων.
- Η εύρεση κατάλληλου χρόνου για τις συναντήσεις μπορεί να δημιουργήσει πρόσθετο έργο και
- δέσμευση χρόνου απαραίτητου για διοικητικές εργασίες του εκπαιδευτικού.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συμπεράσματα

Σημαντικός θεσμός που:

- Άλλαξε την εικόνα του σχολείου μας στην τοπική μας κοινωνία.
- Έδωσε ευκαιρίες σε εκπαιδευτικούς και μαθητές για συμμετοχή σε καινοτόμες δράσεις του σχολείου.
- Πρόσφερε ευκαιρίες για καλλιτεχνική ανάπτυξη των μαθητών του σχολείου μας (απουσιάζουν από τα ΕΠΑ.Λ.).
- Ανέπτυξε μια πρωτόγνωρη και ουσιαστική επικοινωνία με το 3ο ΕΚ Πειραιά (συνεργαζόμενο σχολείο στον Σύμβουλο Καθηγητή και στα Σχέδιο Δράσης).
- Έδωσε ευκαιρίες για παιδαγωγικές συναντήσεις των εκπαιδευτικών.
- Άλλαξε την στάση των συμμετεχόντων βελτιώνοντας τις σχέσεις μαθητών και εκπαιδευτικών του σχολείου σε σχολικά θέματα.

Προτάσεις για βελτιώσεις και αλλαγές

Η προαιρετική εφαρμογή του Συμβούλου καθηγητή δεν αντικατοπτρίζει τη σπουδαιότητα του θεσμού για τη σχολική κοινότητα.

Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην εμπλέκεται όλος ο σύλλογος και έτσι να εξαναγκάζονται κάποιοι καθηγητές να αναλάβουν 5 άτομα ως σύμβουλοι καθηγητές. Αυτή η πρακτική είναι εις βάρος της ποιότητας της δράσης.

Η καθολική εφαρμογή του θεσμού από το σύνολο των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας θα βοηθούσε στην κατεύθυνση αυτή.

Προτάσεις για βελτιώσεις και αλλαγές- Συλλογική συμμετοχή

Η επιτυχία του θεσμού και τα σημαντικά οφέλη για τους μαθητές, εκπαιδευτικούς και το σχολείο πολλαπλασιάζονται από την συλλογική συμμετοχή όλου του συλλόγου διδασκόντων

Βιβλιογραφία-Πηγές

- <https://mnaepal.wordpress.com/2018/08/24/the-journey-begins/>
- <https://www.minedu.gov.gr/tehniki-ekpaideusi-2/enimerosi-mathiton-kai-ekpaideftikon-gia-to-neeal>
- <https://mnae.noesis.edu.gr/>
- https://drive.google.com/drive/folders/1k4j7BM8Coh0e_Ahjo_2axDc0Cgqd6Jwr
- <http://iep.edu.gr/el/espa-2014-2020/13-mia-nea-arxi-sta-epal-ylopoiisi-epimorfosis>

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ:ΘΩΜΑΪΔΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ
- ΠΕ82
- ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019
- ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΕΠΑΛ
- ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ
- ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-20%
- 6-7 ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΝΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
- ΜΟΝΟ ΕΝΑΣ ΗΤΑΝ ΕΞΙΔΕΙΚΕΥΜΕΝΟΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ
- ΣΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ
  - ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ 50
  - ΑΠΟΔΟΧΗ - ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ-ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗ
  - ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ
  - ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ
- Πλεονεκτήματα του θεσμού σύμβουλος καθηγητής
  - ΟΜΑΛΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ
  - ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ
  - ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ-ΚΛΙΣΕΙΣ ,ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΜΑΘΗΤΗ
  - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΨΥΧΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
  - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΑΛΛΑ ΣΧΟΛΕΙΑ
- Μειονεκτήματα του θεσμού σύμβουλος καθηγητής
  - ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

- ΕΠΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ ΜΟΝΟ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΗΣ Α΄ΤΑΞΗΣ ΕΠΑ.Λ
- ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΙΔΙΚΑ ΔΙΑΜΟΡΦΟΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΥ
- Η ΜΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ –ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
  - ❖ Εφαρμογή του θεσμού σε όλους τους μαθητές των ΕΠΑ.Λ
  - ❖ Προγραμματισμός του θεσμού του συμβούλου καθηγητή με την έναρξη της σχολικής χρονιάς.
  - ❖ Συντονιστής του θεσμού Σύμβουλος καθηγητής, ο καθηγητής του μαθήματος ΣΕΠ.
  - ❖ Αναγκαία η παρουσία - συνεργασία με τον ψυχολόγο του σχολείου.
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
  - ❖ Υποστήριξη από αρμόδιους φορείς.
  - ❖ Γραμματειακή υποστήριξη στα σχολεία.
  - ❖ Περισσότερα κίνητρα στους εκπαιδευτικούς π.χ Μείωση της εξωδιδασκτικής απασχόληση τους.
  - ❖ Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα Συμβουλευτικής-Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
  - ❖ Η εφαρμογή του προγράμματος ΜΝΑΕ να γίνει καθεστώς στα σχολεία.

Ευχαριστώ

Υπεύθυνη προγράμματος ΜΝΑΕ

Γ.Θωμαΐδου

**Επιστημονικό Συνέδριο Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής Πράξη: «ΜΙΑ ΝΕΑ
ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑ.Λ. – ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ»**

Ο θεσμός του Συμβούλου-Καθηγητή Αποτίμηση & Προτάσεις

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2019

Συντονιστές 1^{ου} & 2^{ου} ΕΠΑΛ Χαλκίδας

Αντωνίου Δέσποινα ΠΕ88.01, Ιωαννίδου Σωτηρία ΠΕ82, Κεσελόπουλος Γεώργιος ΠΕ86,
Τρακαντζίδης Ιωάννης ΠΕ83, Μπέης Χαράλαμπος ΠΕ86, Χαλικόπουλος Αντώνιος ΠΕ83

Σύντομη Ιστορική Αναδρομή

2009-2010	Έναρξη του προγράμματος στο ΕΠΑΛ Καισαριανής
2012-2013	Η εφαρμογή του προγράμματος διαχέεται στα ΕΠΑΛ Καισαριανής, 1 ^ο ΕΠΑΛ Δάφνης, ΕΠΑΛ Υμηττού, 2 ^ο ΓΕΛ Καισαριανής, 2 ^ο ΓΕΛ Βύρωνα και 2 ^ο Γυμν. Καισαριανής
2013-2016	Συνεχίζεται η εφαρμογή στα ΕΠΑΛ Δραπετσώνας, ΕΠΑΛ Καισαριανής και 1 ^ο ΕΠΑΛ Δάφνης
2016-2017	Ο Σύμβουλος Καθηγητής υλοποιείται και στο 1 ^ο και 2 ^ο ΕΠΑΛ Χαλκίδας
2017-2018	Ξεκινά η Πιλοτική Λειτουργία του ΜΝΑΕ σε εννιά ΕΠΑΛ
2018-Σήμερα	Καθολική Λειτουργία του προγράμματος σε όλα τα ΕΠΑΛ

Τι είναι ο Σύμβουλος-Καθηγητής;

- Είναι η Εξατομικευμένη υποστήριξη των μαθητών από τους Εκπαιδευτικούς.
- Για κάθε μαθητή της Α΄ τάξης ορίζεται ένας εκπαιδευτικός από το Σύλλογο Διδασκόντων ως Σύμβουλος του. Ο εκπαιδευτικός πραγματοποιεί τακτικές και προγραμματισμένες ολιγόλεπτες συναντήσεις με τον μαθητή.
- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι συμβουλευτικός σε θέματα όπως η ομαλή προσαρμογή του μαθητή στο νέο σχολικό περιβάλλον, η βοήθεια στον

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

επαγγελματικό προγραμματισμό αλλά και η διαμεσολάβηση για την επίλυση προβλημάτων.

- Αυτά προϋποθέτουν τη γνωριμία με τον μαθητή, την ενημέρωση για τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις του και το χτίσιμο μιας σχέσης εμπιστοσύνης.
- Ο Σύμβουλος-Καθηγητής δεν εφαρμόζεται στις επόμενες τάξεις, όμως ο μαθητής μπορεί μέσα από τη σχέση που έχει δημιουργηθεί να ζητάει σε κάποιες περιπτώσεις τη βοήθεια του παλιού του Συμβούλου

Ποιος είναι ο Σκοπός;

- Ομαλή ένταξη μαθητών στο Νέο Σχολικό Περιβάλλον και την Κοινωνία.
- Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη με τη βοήθεια του Ψυχολόγου.
- Αξιόπιστη Πληροφόρηση σε θέματα Σπουδών και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Διαδικασία Υλοποίησης – Έναρξη Σχολικού Έτους

1. **Ορισμός Συντονιστή.** Ένας εκπαιδευτικός ορίζεται από τον σύλλογο διδασκόντων ως συντονιστής. Ο σκοπός του είναι να ελέγξει τη διαθεσιμότητα του κάθε εκπαιδευτικού να αναλάβει τον συμβουλευτικό ρόλο σε έναν μικρό αριθμό μαθητών. Παροτρύνει και προσπαθεί να εξαλείψει τους ενδοιασμούς των συναδέλφων του ώστε να υπάρχει η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή και στήριξη του θεσμού.
2. **Συγκρότηση Ομάδας Εκπαιδευτικών.** Γίνεται συνάντηση των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στο Σύμβουλο-Καθηγητή και σε συνεργασία με τον Ψυχολόγο ορίζεται ο τρόπος λειτουργίας και οι επιδιωκόμενοι στόχοι.
3. **Ενημέρωση μαθητών & Γονέων.** Όλοι οι γονείς των μαθητών της πρώτης τάξης θα πρέπει να γνωρίζουν για το θεσμό του Σύμβουλου Καθηγητή, καθώς στο πρόγραμμα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές της Α΄ Τάξης χωρίς αποκλεισμούς.
4. **Κατανομή μαθητών – Κριτήρια.** Γίνεται η κατανομή των μαθητών στους διαθέσιμους Συμβούλους, με βάση κάποια κριτήρια που ορίζει η ομάδα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών όπως:
  - Ο αριθμός των μαθητών ανάλογα τη διαθεσιμότητα και τις υποχρεώσεις του κάθε συμβούλου να κυμαίνεται από ένας έως τέσσερις μαθητές
  - Ο σύμβουλος να είναι του ίδιου φύλου με τον μαθητή
  - Να μην κάνει μάθημα ο καθηγητής στο τμήμα του μαθητή.
5. **Κατάρτιση Προγράμματος Συναντήσεων.** Ο συντονιστής μετά από συνεννόηση με τον κάθε Σύμβουλο Καθηγητή αναρτά στην αίθουσα του κάθε τμήματος το πρόγραμμα των τακτικών συναντήσεων.

Διαδικασία Υλοποίησης – Εντός Σχολικού Έτους

- **Αναρτημένο πρόγραμμα συναντήσεων.** Οι συναντήσεις του μαθητή με τον Σύμβουλό του θα πρέπει να είναι προγραμματισμένες και με συχνότητα μίας ή και δύο τον μήνα. Η χρονική τους διάρκεια θα είναι στο δεκάλεπτο και όχι μεγαλύτερη των δεκαπέντε λεπτών.
- **Εντός σχολικού ωραρίου.** Οι συναντήσεις θα πραγματοποιούνται εντός του σχολικού ωραρίου και όχι κατά τη διάρκεια του διαλλείματος. Όπου απαιτείται θα ενημερώνεται νωρίτερα και ο εκπαιδευτικός που έχει εκείνη την ώρα μάθημα στο τμήμα του μαθητή.
- **Ειδικά Διαμορφωμένος χώρος.** Θα πρέπει αν αυτό είναι δυνατόν να υπάρχει ξεχωριστός, ειδικά διαμορφωμένος και σχετικά φιλικός χώρος για τις συναντήσεις.

Πέραν όλων των άλλων θα πρέπει να εξασφαλίζεται και η ιδιωτικότητα της συζήτησης.

- **Συναντήσεις Ομάδας Συμβούλων με Ψυχολόγο.** Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους θα πρέπει να υπάρχουν προγραμματισμένες συναντήσεις της ομάδας των Συμβούλων και σε συνεργασία με τον ψυχολόγο να ελέγχεται η πορεία του προγράμματος και να υπάρχει ανατροφοδότηση.

Διαδικασία Υλοποίησης – Λήξη Σχολικού Έτους

- **Συζήτηση & Αποτίμηση Εφαρμογής.** Στο τέλος του σχολικού έτους καλό είναι να επισημαίνονται οι ελλείψεις και τα λάθη αν αυτά υπάρχουν και να γίνεται προσπάθεια για βελτιώσεις στη λειτουργία του προγράμματος.
- **Αξιολόγηση με Ερωτηματολόγια Εκπαιδευτικών & Μαθητών.** Όλοι οι εμπλεκόμενοι στο θεσμό του Συμβούλου-Καθηγητή καταγράφουν τις απόψεις τους σε ανώνυμα ερωτηματολόγια.
- **Δημιουργία Αρχείου για τη Νέα Σχολική Χρονιά.** Όπου αυτό είναι απαραίτητο θα κρατείται, με την απαραίτητη εμπιστευτικότητα, ένα αρχείο με τους μαθητές σε συνεργασία με τον Ψυχολόγο. Το αρχείο αυτό θα είναι χρήσιμο για τον επόμενο Ψυχολόγο μιας και η ως τώρα εμπειρία είναι ότι κάθε χρόνο τοποθετείται και άλλος.
- **Προτάσεις για υλοποίηση Δράσεων με βάση τα Ενδιαφέροντα Μαθητών.** Μέσα από τις συζητήσεις και τα ερωτηματολόγια θα συλλέξουμε πληροφορίες με σκοπό την υλοποίηση Δράσεων που θα κινητοποιήσουν τους μαθητές.

Πλεονεκτήματα σε Επίπεδο Σχολικής Μονάδας

- **Βελτίωση Σχολικού Κλίματος.** Η ως τώρα εμπειρία έχει δείξει ότι όπου εφαρμόστηκε ο θεσμός η αλλαγή του σχολικού κλίματος ήταν εμφανής.
- **Λιγότερο απρόσωπο Σχολείο απέναντι στο μαθητή.** Ο μαθητής αισθάνεται πιο σημαντικός, έχει έναν καθηγητή που δείχνει ενδιαφέρον γι αυτόν και θέλει να ακούσει τους προβληματισμούς και τις προτάσεις του.
- **Μείωση Σχολικών Συγκρούσεων & Φαινομένων Παραβατικότητας.** Μέσα από τις συζητήσεις μπορούμε να αμβλύνουμε τα προβλήματα και να προλάβουμε τις συγκρούσεις.
- **Μείωση Σχολικής Διαρροής – Αύξηση Εγγραφών.** Η αλλαγή της εικόνας του σχολείου προς την κοινωνία και η βελτίωση του σχολικού κλίματος αυξάνει τον αριθμό των μαθητών που εγγράφονται αλλά και αυτών που ολοκληρώνουν την τάξη και δεν διακόπτουν τη φοίτησή τους.

- **Παιδαγωγικοί Σύλλογοι με καλύτερη γνώση της Προσωπικότητας των Μαθητών**
- **Άνοιγμα Σχολείου στην Κοινωνία.** Πέραν από την προσπάθεια που θα γίνει στην επικοινωνία με τους μαθητές, απαραίτητο είναι το σχολείο να αναζητήσει συνεργασίες και να υλοποιήσει δράσεις. Ένα σχολείο που αγκαλιάζει τους μαθητές του είναι πιο εύκολο να επιτύχει: Συνεργασία με Τοπικούς Φορείς, Λειτουργία ενός ενεργού και δραστήριου Συλλόγου Γονέων & Κηδεμόνων, Να αναδείξει τη δημιουργικότητα των μαθητών του.
- **Συνεργασία μεταξύ Εκπαιδευτικών.** Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου συνεργάζονται, ανταλλάσσουν απόψεις και δένονται περισσότερο ως ομάδα για την επιτυχή αντιμετώπιση των προβλημάτων.
- **Συνεργασίες μεταξύ Σχολείων για τη διάχυση του προγράμματος.** Κάθε σχολείο που υλοποιεί το πρόγραμμα έχει τη δυνατότητα στα πλαίσια του ΜΝΑΕ να αναζητήσει συνεργασίες και να ψάξει για τις καλές πρακτικές που εφαρμόζουν άλλα σχολεία. Καθοριστικός παράγοντας στην επικοινωνία μεταξύ των σχολείων παίζει ο εξοπλισμός τηλεδιασκέψεων που θα αποκτήσουν όλα τα Επαγγελματικά Λύκεια.
- **Προσωπική Βελτίωση των Συμβούλων Καθηγητών.** Η συμμετοχή στο θεσμό του Συμβούλου-Καθηγητή προσφέρει δυνατότητα προσωπικής βελτίωσης μέσα από τις τακτικές συναντήσεις με τον Ψυχολόγο αλλά και την επιμόρφωσή από ειδικούς.
- **Ανάδειξη Παιδαγωγικού Ρόλου Εκπαιδευτικού.** Ο θεσμός αναδεικνύει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον παιδαγωγικό ρόλο εκπαιδευτικού ο οποίος δεν είναι μόνο να διδάξει την ύλη στο γνωστικό του αντικείμενο, είναι πολύ πιο σύνθετος και κατά βάση Παιδαγωγικός.

Στάση Μαθητών

- **Ενδιαφέρον & Συμμετοχή στις Συναντήσεις.** Την αρχική αρνητική στάση συνήθως αντικαθιστά μια πιο ενεργή στάση. Η εμπειρία έδειξε ότι οι μαθητές αναζητούσαν με μεγάλο ενδιαφέρον τον Σύμβουλο-Καθηγητή τους και συμμετείχαν ενεργά στις συναντήσεις.
- **Εξαιρετική Επικοινωνία με Σύμβουλο-Καθηγητή.** Μέσα από τις συναντήσεις έρχεται η επικοινωνία και η εμπιστοσύνη. Μετά από κάποιο διάστημα πολλοί μαθητές επιζητούν την επικοινωνία με τον καθηγητή.
- **Βελτίωση της Επικοινωνίας με τους Καθηγητές.** Η πολύ καλή επικοινωνία που αναπτύχθηκε μεταξύ Συμβούλου-Καθηγητή και μαθητή είχε ως αντίκτυπο την βελτίωση της επικοινωνίας και με τους υπόλοιπους καθηγητές του σχολείου.
- **Ενεργός Συμμετοχή σε Σχολικές Δραστηριότητες.** Μιλάμε με μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και ανακαλύπτουμε τα ταλέντα τους. Αναζητούμε δράσεις

και τους εντάσσουμε σε ομάδες έργου βάση των δεξιοτήτων τους και των ενδιαφερόντων τους. Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά σε εξωσχολικές δραστηριότητες και διάφορα έργα (projects)

- **Αναζήτηση του Συμβούλου Καθηγητή και στη Β' Τάξη.** Όταν η σχέση του μαθητή με τον Σύμβουλό του έχει δημιουργηθεί, αυτή διατηρείται και στις επόμενες τάξεις. Ο καθηγητής μπορεί να τον συμβουλεύει και να τον βοηθά στην επίλυση των προβλημάτων του.
- **Παρότρυνση Συμμαθητών λειτουργώντας ως Πολλαπλασιαστές.** Μετά τις πρώτες χρονιές ο θεσμός του Συμβούλου μπαίνει στη σχολική κουλτούρα και κάθε νέος μαθητής που εγγράφεται στο σχολείο ακούει από τους παλιότερους για την ύπαρξή του. Αυτό πάντα δημιουργεί μια προσμονή. Οπότε όλοι είναι ενημερωμένοι από τους συμμαθητές τους και βρίσκονται σε μια κατάσταση αναμονής για την συνάντηση με τον Σύμβουλο --- Καθηγητή

Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Σύμβουλοι-Καθηγητές

- **Έλλειψη Επιμόρφωσης & Υλικού με Δραστηριότητες.** Λίγοι είναι οι συνάδελφοι που είναι επιμορφωμένοι στην Συμβουλευτική. Αυτό δημιουργεί μια ανασφάλεια σε όσους θέλουν να συμμετέχουν για πρώτη φορά στο πρόγραμμα. Δύσκολη είναι και η εξεύρεση υλικού που θα υποστηρίξει τις πρώτες συναντήσεις.
- **Ο μεγάλος αριθμός μαθητών -- Η Αρνητική Στάση των Συναδέλφων που δεν μετέχουν στο Θεσμό.** Σε μια εθελοντική προσπάθεια καλό είναι να συμμετέχουν όλοι έστω και με έναν μαθητή. Έτσι μειώνεται ο αριθμός των συναντήσεων και χρονική επιβάρυνση για όλους. Όταν οι Σύμβουλοι είναι λίγοι τότε αναπόφευκτα ο αριθμός των μαθητών που θα μοιραστούν είναι πολύ μεγάλος. Η αδιαφορία των υπολοίπων επιφέρει κούραση στους συμμετέχοντες και πολλές φορές αυτό οδηγεί στην εγκατάλειψη του θεσμού του Συμβούλου -- Καθηγητή.
- **Έλλειψη Κατάλληλης Αίθουσας Συναντήσεων.** Προαπαιτούμενο όπως είπαμε και πιο πάνω είναι η ύπαρξη μιας αίθουσας που θα πραγματοποιούνται οι συναντήσεις. Η έλλειψή της δημιουργεί προβλήματα στο σωστό προγραμματισμό αλλά και στην ιδιωτικότητα των συναντήσεων.
- **Αμηχανία στην 1η Συνάντηση.** Πολλές φορές υπάρχει μεγάλη αμηχανία στην πρώτη συνάντηση από τον μαθητή. Νομίζει ότι ανακρίνεται και παραμένει σιωπηλός. Σ' αυτές τις περιπτώσεις απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια από τον Σύμβουλο που πρέπει να πλησιάσει τον μαθητή και να κερδίσει την εμπιστοσύνη του.
- **Μείωση Ελεύθερου Χρόνου -- Άλλη μια εξωδιδακτική υποχρέωση.** Πολλοί καθηγητές το βλέπουν σαν μια επιπλέον επιβάρυνση και προσπαθούν να το

αποφύγουν. Με τη σωστή παρότρυνση μπορούμε να ενισχύσουμε τη διάθεση να αναλάβουν όλοι κάποιους μαθητές.

Προτάσεις για Βελτίωση του Θεσμού

- **Συμμετοχή Όλων των Εκπαιδευτικών του Σχολείου.** Δεν μπορεί να στηριχτεί ο θεσμός αν δεν συμμετέχουν ενεργά όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.
- **Διαρκής Συνεργασία με Ψυχολόγο -- Τοποθέτηση του στην Έναρξη Σχολικής Χρονιάς.** Το πρόγραμμα πρέπει να ξεκινά το Σεπτέμβρη με την έναρξη των μαθημάτων. Πολλά σχολεία περιμένουν την πρόσληψη του Ψυχολόγου για να ξεκινήσουν την εφαρμογή του. Όμως η προσλήψεις γίνονται κοντά στα Χριστούγεννα και χάνεται πολύτιμος χρόνος. Θα πρέπει να γίνονται νωρίτερα οι τοποθετήσεις και να παραμένουν στο ίδιο σχολείο για αρκετά χρόνια οι Ψυχολόγοι για να υπάρχει συνέχεια στην προσπάθεια.
- **Δικτύωση Σχολείων -- Ανταλλαγή Απόψεων και Καλών Πρακτικών.** Η Δικτύωση είναι προαπαιτούμενο. Όλα τα σχολεία πρέπει να αναζητούν τις συνεργασίες, την ανταλλαγή εμπειριών και να μεταφέρουν τις καλές πρακτικές.
- **Συνεργασία Σχολείου με Αρμόδιους Φορείς και Υποστηρικτικές Δομές.** Το κάθε σχολείο πρέπει να αναζητήσει στήριξη από τις κοντινές Υποστηρικτικές Δομές, όπως τα ΚΕΣΥ, που διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό και να πραγματοποιήσει εκπαιδεύσεις σε θέματα Συμβουλευτικής εφήβων και βιωματικά σεμινάρια.
- **Ενεργοποίηση του Σύλλογου Γονέων και Κηδεμόνων σε σχέση με το θεσμό.** Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων πρέπει να έχει ενεργό ρόλο γιατί δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των παιδιών αν δεν είναι κοντά τους και οι γονείς τους.
- **Παιδαγωγικοί Σύλλογοι ανά τακτά Χρονικά Διαστήματα (Ετήσιο Πρόγραμμα).** Οι Παιδαγωγικοί Σύλλογοι θα πρέπει να πραγματοποιούνται πιο συχνά και να αναζητούνται λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές μέσα στο σχολείο.
- **Διαρκής Συνεργασία και ενημέρωση των Συμβούλων καθηγητών με τους Διδάσκοντες καθηγητές.** Οι καθηγητές του κάθε τμήματος θα πρέπει να ενημερώνουν και να καθοδηγούν τους Συμβούλους για να αναζητηθούν τα αίτια της δύσκολης προσαρμογής των μαθητών που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο σχολικό περιβάλλον.
- **Δημιουργία Απόρρητου Portfolio Μαθητή με Rubrics.** Παρουσιάζεται το φαινόμενο ένας μαθητής να μετεγγραφεί σε άλλο σχολείο στη Β΄ Τάξη. Για αυτό το λόγο ίσως θα ήταν αναγκαίο να υπάρχει ένα portfolio με τις δραστηριότητες του και κάποια αναφορά σε θέματα σχετικά με τη συμμετοχή του στο θεσμό. Ειδικά για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν

εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης. Γι αυτούς μπορούμε να διαμορφώσουμε διαφορετικά κριτήρια στην βαθμολόγησή τους ώστε να τους βοηθήσουμε να επιτύχουν καλύτερη βαθμολογία.

- **Συνδυασμός με Υποδράσεις ΜΝΑΕ --- Συμμετοχή «δύσκολων» Μαθητών.** Το ΜΝΑΕ έχει και άλλους πυλώνες, όπως τα Σχέδια Δράσης, που ως σκοπό έχουν την ανάδειξη της δημιουργικότητας των μαθητών. Στις περιπτώσεις που μέσα από τη συζήτηση με έναν «δύσκολο μαθητή» διακρίνουμε τις δημιουργικές του αναζητήσεις, μπορούμε να τον εντάξουμε και να τις εκφράσει μέσα από τη συμμετοχή του σε κάποια projects.
- **Συνολική Αλλαγή Κουλτούρας Σχολείου (Ανοικτό Σχολείο – Δράσεις -Επικοινωνία).** Τα σχολεία μας είναι αρκετά τυποποιημένα ως προς την διαδικασία μάθησης. Πρέπει να αφήσουμε πιο ελεύθερους τους μαθητές να δημιουργήσουν και να τους βοηθήσουμε να αναδείξουν τα έργα τους. Φυσικά σημαντικό ρόλο στην εξωστρέφεια του σχολείου έχουν οι ανοιχτές δράσεις προς την κοινωνία με συμμετοχή όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας.
- **Αποφυγή Συνδυασμού Ρόλων Συμβούλου και Διδάσκοντος στους Μαθητές.**
- **Δημιουργία Βιωματικών Δραστηριοτήτων & Case Studies ως Βοήθημα για Συναντήσεις.** Θα βοηθήσει πολύ να υπάρχει υποστηρικτικό υλικό και κάποιες δραστηριότητες για να ξεπεραστεί η αμηχανία και οι δυσκολίες των συναντήσεων.
- **Επέκταση Θεσμού σε Γενικά Λύκεια & Μαθητές Β' Τάξης με Μετεγγραφή.** Καλό θα είναι να επεκταθεί και στα Γενικά Λύκεια. Σημαντική είναι και η εφαρμογή του θεσμού που εισέρχονται στο σχολείο με μετεγγραφή στη Β' Τάξη. Γενικότερα έχει διαπιστωθεί ότι οι περισσότεροι μαθητές που έρχονται στο Λύκειο χρειάζονται μια καθοδήγηση και κάποιον που θα τους βοηθήσει στον επαγγελματικό προσανατολισμό.
- **Θεσμοθέτηση και Συνέχιση και για τα Επόμενα Χρόνια.** Θεωρούμε ότι ο θεσμός θα πρέπει να θεσμοθετηθεί και να συνεχιστεί η εφαρμογή του.
- **Κίνητρα στους Εκπαιδευτικούς.** Θα ήταν πολύ χρήσιμο να δωθεί κάποιο κίνητρο στον εκπαιδευτικό που συμμετέχει στο θεσμό όπως μια μικρή μείωση ωραρίου ή μια μοριοδότηση για τριετή Συμμετοχή στο Θεσμό με 4 τουλάχιστον μαθητές κατ' έτος.
- **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών.** Εξίσου σημαντική και αναγκαία είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα όπως: Ενεργητική Ακρόαση, Διαχείριση Τάξης & Συγκρούσεων, Διερεύνηση Ταλέντων --- Δεξιοτήτων Μαθητών και Στοχοθεσία.
- **Διαμορφωτική και Τελική Αξιολόγηση του θεσμού**
- **Βελτίωση Υποδομών για την Εφαρμογή του Θεσμού και την Απρόσκοπτη Δικτύωση των Σχολείων**

**Εισήγηση για το θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή
του Ζερλέντη Ιακώβου, ΠΕ04.02 Χημικός
εκπαιδευτικού 1^{ου} Ημερήσιου ΕΠΑ.Λ Σύρου**

Στη σχολική μας μονάδα με την παρότρυνση του Διευθυντή για το θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή συμμετείχαμε 15 συνάδελφοι για 85 μαθητές της Α΄ τάξης. Κάθε συνάδελφος ανέλαβε από 3 έως 6 μαθητές, οι περισσότεροι όμως συνάδελφοι είχαν 6 μαθητές. Είχαμε μια ώρα την εβδομάδα στη διάθεσή μας να κάνουμε τις συναντήσεις με τους μαθητές, στην αίθουσα της βιβλιοθήκης του σχολείου μας.

Κατά την διάρκεια των συναντήσεων με τους μαθητές άλλοι έδειχναν δυσκολία να μας εμπιστευτούν, ενώ άλλοι ήταν πρόθυμοι να μιλήσουν, εκφράζοντας πολλές σχετικές λεπτομέρειες για το θέμα που τους απασχολούσε. Προσωπικά διαπίστωση:

- Στην αρχή δίσταζαν να μιλήσουν.
- Κάποιοι μαθητές διατύπωναν την άρνησή τους με εκφράσεις του τύπου «αυτά τα συζητώ με τους/τις φίλους/ες μου». Την επιφυλακτικότητα αυτή τόνιζαν και άλλοι συνάδελφοι στις συζητήσεις που είχαμε.
- Όταν τους ζήτησα να διηγηθούν μια θετική και μια αρνητική ιστορία από τις σχολικές τους εμπειρίες οι μαθητές ξεδιπλώθηκαν. Αυτές οι διηγήσεις στάθηκαν ικανές να ξεδιπλώσουν τις στάσεις και τις συμπεριφορές τους απέναντι στο σχολείο και τους εκπαιδευτικούς, καθώς και το ρόλο που παίζει στην ζωή τους το κοινωνικό τους περιβάλλον. Αυτό μου επέτρεψε να προσεγγίσω περισσότερο τους μαθητές και αυτοί να μου εμπιστευτούν τα προβλήματά τους.
- Χρειάστηκε αρκετή προσπάθεια και χρόνος για να αναπτυχθεί η εμπιστοσύνη των μαθητών απέναντί μας.
- Επιπλέον εντύπωση μας δημιούργησε το γεγονός ότι οι μαθητές ζητούσαν να συζητήσουμε τις δύσκολες καταστάσεις που τους δημιουργούσαν οι άλλοι, ενώ δεν ήθελαν να ασχοληθούμε με τις συνέπειες της συμπεριφοράς τους στους άλλους, μέσα ή έξω από το σχολείο.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι μετά από κάποιες συναντήσεις αρκετοί μαθητές έρχονταν στις συναντήσεις και έλεγαν ότι δεν ήθελαν κάτι να συζητήσουν. Κάποιοι μάλιστα ζήτησαν να μην έχουμε τακτικές συναντήσεις, αλλά να διατηρήσουν το δικαίωμα να έρχονται στις συναντήσεις, όταν κάτι εκείνους τους απασχολήσει.

Στο τέλος όμως του προγράμματος μαθητές μου ζήτησαν να συνεχιστεί και στην Β τάξη. Κάποιοι είπαν «είναι ωραίο να ξέρω ότι έχω σύμβουλο», «ξελαφρώνω όταν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση**
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

τα συζητάμε», «ηρεμώ πιο πολύ, γίνομαι καλύτερος», «θέλω να σας έχω και του χρόνου» και «να γίνει αυτό για όλες τις τάξεις».

Μεταξύ των δυσκολιών που αντιμετωπίσαμε ήταν και η μικρή διάρκεια συνάντησης με τους μαθητές. Μέχρι ο μαθητής να αισθανθεί άνετα και να μας εμπιστευθεί και να ανοιχτεί περνούσε το δεκάλεπτο που μπορούσαμε να ασχοληθούμε προσωπικά μαζί του. Θεωρώ ότι τουλάχιστον το πρώτο δίμηνο των συναντήσεων, απαιτείται χρόνος 20 - 25 λεπτά για κάθε μαθητή.

Επιπλέον η σταθερή ώρα συνάντησης με τους μαθητές μας είχε αρνητική επίδραση στην παρακολούθηση του αντίστοιχου μαθήματος του σχολικού προγράμματος. Προτείνουμε η ώρα αυτή να είναι κυλιόμενη σε όλες τις μέρες της εβδομάδας ή να ενταχθεί στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου.

Αυτές οι συζητήσεις μαζί με τους μαθητές, μας έκαναν κοινωνούς δύσκολων οικογενειακών και κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Για το λόγο αυτό πιστεύω ότι είναι απαραίτητο να αποσαφηνισθούν τα όρια αρμοδιοτήτων μας, για την αποτελεσματικότερη αλληλεπίδρασή μας με τους μαθητές. Η σχετική επιμόρφωση θα είναι αναμφισβήτητα ένας παράγοντας ενδυνάμωσης για πιο υπεύθυνη εμπλοκή της εκπαιδευτικής κοινότητας στο θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή.

Η παρουσία ψυχολόγου στο σχολείο και η συνεργασία μας μαζί της υπήρξε καθοριστική για την ολοκλήρωση του προγράμματος. Όλες τις δύσκολες περιπτώσεις τις συζητούσα μαζί της, για ορθότερη αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων.

Θεωρούμε ότι εφόσον εντοπίζονται κάποια ζητήματα που απασχολούν τους μαθητές, είτε λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης είτε λόγω αντικοινωνικής συμπεριφοράς άλλων απέναντι τους, αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν με απλές ομαδικές δράσεις μέσα στο σχολείο, στο πλαίσιο και στο πνεύμα της Αγωγής Υγείας και των Σχολικών Δραστηριοτήτων. Τέτοιες δραστηριότητες μπορούν να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν για την Α΄ τάξη, στη Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων.

Υποστηρικτικό υλικό υπάρχει στις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και στα σχολεία όπως π.χ. το εκπαιδευτικό υλικό Αγωγής Υγείας «*Στηρίζομαι στα πόδια μου*» (Ε.Π.Ι.Ψ.Υ- Ο.ΚΑ.ΝΑ, Αθήνα, 1996) και το «*Ψυχική Υγεία. Διαπροσωπικές σχέσεις - Συζητήσεις εφήβων*» του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας (Ε.Π.Ι.Ψ.Υ) (Αθήνα, 2000).

Πιστεύουμε ότι ο θεσμός αυτός μπορεί να αλλάξει το κλίμα του σχολείου, όταν ενταχθούν σε αυτόν εκπαιδευτικοί που τον πιστεύουν, με σωστή επιμόρφωση και υποστήριξη, συνεργασία όλης της σχολικής κοινότητας και εφόσον το πρόγραμμα αυτό υλοποιηθεί από την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Βεβαίως τα αποτελέσματα θα φανούν όταν το πρόγραμμα επαναληφθεί για μια σειρά σχολικών ετών.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Ο θεσμός του Συμβούλου Καθηγητή εφαρμόστηκε κατά το σχολικό έτος 2018 – 2019 στο σχολείο που υπηρετούσα. Συμμετείχαν 22 καθηγητές και 100 μαθητές. Η εφαρμογή του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή ενίσχυσε την συστηματική υποστήριξη των μαθητών στο πλαίσιο της σχολικής ζωής και την προαγωγή θετικού κλίματος επικοινωνίας και εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας. Διαπιστώθηκε πιο αποτελεσματική η διαχείριση συγκρούσεων τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο αντιμετώπισης και ταχύτερος και αποδοτικότερος ο εντοπισμός ανασταλτικών παραγόντων της σχολικής προόδου των μαθητών/τριών. Οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί μετά από σχετική ενημέρωση βάση των οδηγιών του Υπουργείου Παιδείας, στάθηκαν αρωγοί στην εφαρμογή του θεσμού λειτουργώντας ως διευκολυντές στην εξεύρεση λύσεων στα προβλήματα των μαθητών με βασικό γνώμονα την οικοδόμηση σχέσεως εμπιστοσύνης μεταξύ του μαθητή και του Συμβούλου. **Γενικότερα η εφαρμογή του θεσμού είχε εξαιρετικά θετικά αποτελέσματα στην βελτίωση ενός θετικού κλίματος εμπιστοσύνης στη σχολική μονάδα.**

Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού

Προτείνεται η διεύρυνση της εφαρμογής του θεσμού ώστε να αφορά και μαθητές της Β' και της Γ' τάξης. Επίσης, προτείνουμε τον ορισμό των συναντήσεων μαθητή/τριας και συμβούλου καθηγητή από την έναρξη του διδακτικού έτους. Οι συχνές μετακινήσεις των εκπαιδευτικών ανά σχολικό έτος ή/και κατά τη διάρκειά του (εκπαιδευτικοί στη διάθεση του ΠΥΣΔΕ, αποσπασμένοι, αναπληρωτές κ.τ.λ.) δυσχεραίνουν την λειτουργία του θεσμού. Καλό θα ήταν τα παιδιά να βιώνουν την σταθερότητα της διαχρονικής (και στα τρία έτη φοίτησής τους) σχέσης εμπιστοσύνης που οικοδομήθηκε μεταξύ καθηγητή και μαθητή. Ενημερώσεις/ επιμορφώσεις από τους ψυχολόγους που υπηρετούν στο κάθε σχολείο. Τέλος πρέπει να ληφθεί υπόψη η έλλειψη χώρου για τις συναντήσεις. Με την ανάπτυξη του προγράμματος (μαθήματα Γενικής Παιδείας, Τομέων Ειδικότητας Προσανατολισμού Επιλογής) γίνεται χρήση όλων των χώρων.

ΜΑΡΙΑ ΖΙΑΚΟΥ

Ευχαριστώ!

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1^ο ΕΠΑΛ ΚΑΛΥΜΝΟΥ**ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ :2018-2019****ΘΕΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ****Καλές πρακτικές**

Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν στο θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή, διότι είχαν γίνει οι απαραίτητες ενέργειες από την ψυχολόγο του σχολείου. Με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα, ορίστηκε ο χρόνος συνάντησης των συμβούλων καθηγητών με τους μαθητές, αλλά και οι αίθουσες που θα χρησιμοποιούνταν για το σκοπό αυτό. Έργο δύσκολο για ένα μεγάλο σχολείο με πολλές ειδικότητες, μιας και είναι το μοναδικό ΕΠΑ.Λ σε όλο το νησί.

Στο 1^ο ΕΠΑΛ ΚΑΛΥΜΝΟΥ αξιοποιήσαμε τη βιβλιοθήκη του σχολείου, όποτε αυτή ήταν διαθέσιμη. Τα βασικά πλεονεκτήματά της ήταν ότι αποτελούσε τόπο χαλάρωσης, διέθετε κλιματισμό, οπότε ανταποκρινόταν στις εναλλαγές θερμοκρασίας και, το σπουδαιότερο, διασφάλιζε την ιδιωτικότητα. Την περίοδο της άνοιξης στην αυλή του σχολείου, με την ολοκλήρωση των δράσεων και των προγραμμάτων, δημιουργήθηκαν γωνιές χαλάρωσης για τη σχολική κοινότητα, γεγονός που διευκόλυνε τις συναντήσεις για το σύμβουλο καθηγητή και τους μαθητές του.

Ενθαρρυντικό και εποικοδομητικό για τους συμβούλους καθηγητές ήταν το γεγονός ότι πραγματοποιούνταν συναντήσεις μεταξύ τους, ανεξάρτητα από την ενημέρωση και προγραμματισμένη συνάντηση στο τέλος του μήνα, την οποία οργάνωνε η ψυχολόγος του σχολείου.

Ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή έδωσε στους μαθητές :

- σημείο αναφοράς μέσα στην σχολική κοινότητα.
- συνέβαλε στην βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας.
- εναλλακτικές επιλογές που έχουν κατά την φοίτησή τους στο ΕΠΑ.Λ, αλλά και μετά την ολοκλήρωση αυτής .
- ενίσχυση της αυτοπεποίθησης τους.
- συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δράσεις της σχολικής κοινότητας.

Προτάσεις

1. Ο θεσμός αυτός, αν επεκταθεί και στις υπόλοιπες τάξεις, θα ενισχύσει τα επαγγελματικά Λύκεια, διότι η Β' τάξη υποδέχεται νέους μαθητές από τα γενικά

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

λύκεια, οι όποιοι με τη σειρά τους θα βοηθηθούν, ώστε να προσαρμοστούν ομαλά στη σχολική κοινότητα. Επίσης η Γ' τάξη χρειάζεται υποστήριξη, ώστε οι μαθητές να φέρουν τα μέγιστα αποτελέσματα και να επιλέξουν με βάση τα πραγματικά τους θέλω την πορεία που θα ακολουθήσουν .

2. Ο συντονιστής/τρια καλό θα είναι να μην έχει ήδη βεβαρημένο πρόγραμμα με πολλές δράσεις στη σχολική κοινότητα, διότι αδυνατεί να αντεπεξέλθει στο ρόλο του.

3. Θα ήταν χρήσιμο να υπάρχει ευελιξία ως προς το πλήθος των συναντήσεων, τη διάρκεια αυτών, καθώς και το χώρο υλοποίησής τους.

4. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό να καταστεί ξεκάθαρο το νομοθετικό πλαίσιο που σχετίζεται με το θεσμό, ώστε να μην υπάρχει σύγχυση. Με τον τρόπο αυτό δε θα καθυστερεί η έναρξη των διαδικασιών που αφορούν στο πρόγραμμα κατά την εκάστοτε σχολική χρονιά.

5. Με την ενεργοποίηση ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ σχολείου και γονέων, αλλά και την έναρξη της δράσης του συμβούλου καθηγητή από την αρχή του σχολικού έτους, οι μαθητές της Α' Τάξης έχουν ομαλή και λειτουργική προσαρμογή στο νέο σχολικό τους περιβάλλον.

6. Η επιμόρφωση των συμβούλων καθηγητών σχετικά με τις βασικές αρχές και τεχνικές της συμβουλευτικής θα συμβάλλει τα μέγιστα στην επιτυχία του θεσμού.

7. Η δημιουργία ενός οδηγού υλοποίησης της δράσης, εμπλουτισμένου με παραδείγματα και αναφορές σε περιπτώσεις μαθητών, οι οποίοι είναι διστακτικοί, έως εντελώς αρνητικοί στο να πραγματοποιήσουν συζητήσεις, ή ακόμα και να συμμετέχουν σε συναντήσεις με τους συμβούλους καθηγητές τους .

Με εκτίμηση,

Χρόνη Αγγελική ΠΕ 83

Πολυχρονάκη Χρυσή ΠΕ 80

ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑ.Λ

Ο θεσμός του Συμβούλου - Καθηγητή

Απολογισμός Έτους 2018-2019 της Εφαρμογής του Προγράμματος στο 1^ο Ημερήσιο ΕΠΑ.Λ Λέρου

Εκπαιδευτικός : Καρακάντζιου Αναστασία

Ειδικότητα : ΠΕ 87.02 Νοσηλευτικής

Συναντήσεις Συμβούλων-Καθηγητών με Μαθητές

Τόπος συναντήσεων : Αίθουσα Ψυχολόγου

Χρόνος συναντήσεων : Κάθε 15 μέρες περίπου

Διάρκεια συναντήσεων : Προσωπικές Συναντήσεις 15 λεπτών

Ειδική επισήμανση ! : Οι συναντήσεις διεξάγονταν σε κενές ώρες του καθηγητή και κατά τη διάρκεια διαφορετικού, κάθε φορά, μαθήματος του μαθητή ώστε να μην παρεμποδίζεται η ομαλή λειτουργία του εκπαιδευτικού έργου

Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή του θεσμού

Δημιουργία θετικού κλίματος στη σχολική μονάδα και βελτίωση των σχέσεων μεταξύ μαθητών και μαθητών- εκπαιδευτικών

Εποικοδομητικός τρόπος διαχείρισης «ευαίσθητων» θεμάτων και μαθητών που εμφανίζουν δύσκολη συμπεριφορά

Στάση μαθητών απέναντι στο θεσμό του Συμβούλου-Καθηγητή

Αρχικά, λογική καχυποψία απέναντι στον θεσμό και χρήση διάφορων μορφών άμυνας από ορισμένους μαθητές (δυσκολία έκφρασης, προσπάθεια υποτίμησης της διαδικασίας κ.α.)

Στην πορεία έδειχναν να αποδέχονται την διαδικασία και άρχισαν να αισθάνονται άνετα και να εκφράζονται

Κάποιες φορές ορισμένοι μαθητές ήθελαν τη συνάντηση νωρίτερα της καθιερωμένης ημερομηνίας

Τελικά, καθολική αποδοχή του θεσμού με θετικά συναισθήματα από τους μαθητές

Σχέσεις μεταξύ Συμβούλων-Καθηγητών και μαθητών

Η σχέση του Συμβούλου-Καθηγητή με τον μαθητή κινούνταν στα πλαίσια του παιδαγωγικού ρόλου του εκπαιδευτικού

Τέθηκαν οι βάσεις για αμοιβαία εμπιστοσύνη των εμπλεκόμενων μέσω μιας διαδικασίας με προσυμφωνημένους, αμοιβαία αποδεκτούς κανόνες

Χρήση εν συναίσθησης από την πλευρά του εκπαιδευτικού χωρίς την οικειοποίηση του προβλήματος

Δόμηση μίας καθοδηγητικής και υποστηρικτικής σχέσης στα πλαίσια της αυτοαναζήτησης του μαθητή και αποφυγή παροχής συμβουλών

Θέσπιση ορίων για την αποφυγή εξαρτητικής σχέσης από την πλευρά του μαθητή

Δυσκολίες που προέκυψαν από το ρόλο του Συμβούλου-Καθηγητή

Στιγμές ανασφάλειας για τον τρόπο διεξαγωγής των συναντήσεων και διαχείρισης ορισμένων θεμάτων

Δυσκολίες σχετικά με την διεκπεραίωση των συναντήσεων συναρτήσει της ομαλής διεξαγωγής των μαθημάτων και της αποπεράτωσης των εξωδιδασκτικών υποχρεώσεων

Οφέλη για τους μαθητές από το θεσμό

Ομαλή ένταξη των νεοεισερχόμενων μαθητών στο νέο σχολικό περιβάλλον

Εκμάθηση νέων τρόπων διαχείρισης συγκρούσεων και αξιοποίησής τους προς όφελος της προσωπικής ανάπτυξης τους παιδιού

Ενίσχυση εμπιστοσύνης στο εκπαιδευτικό σύστημα και του σεβασμού απέναντι στον ρόλο του εκπαιδευτικού

Βελτίωση των επιδόσεων

Παρακίνηση εξωτερίκευσης και έκφρασης των ανησυχιών του μαθητή και στήριξη στον τρόπο λήψης αποφάσεων

Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης του παιδιού

Μειονεκτήματα στο θεσμό του Συμβούλου-Καθηγητή

Έλλειψη εκπαίδευσης και επιμόρφωσης Συμβούλων-Καθηγητών πάνω σε θέματα συμβουλευτικής, απαραίτητα για την επιτυχία του θεσμού

Έλλειψη πρόβλεψης αντικειμενικών δυσκολιών ως προς την διεξαγωγή των συναντήσεων σε σχέση με τις υποχρεώσεις ενός εκπαιδευτικού και ενός μαθητή

Συνεργασία με τον σχολικό Ψυχολόγο

Σημαντική υπήρξε η στήριξη και η καθοδήγηση από τον Σχολικό Ψυχολόγο τόσο στις 15ήμερες ομαδικές συναντήσεις που είχαν οι σύμβουλοι-καθηγητές και συντονιστές μαζί του όσο και σε ατομικό επίπεδο

Διαθέσιμος να συζητήσει και να αναλύσει δικές μας ανησυχίες, ανασφάλειες και εσωτερικές συγκρούσεις που προέκυπταν από το ρόλο του συμβούλου-καθηγητή

Προτάσεις για βελτίωση και αλλαγές του θεσμού

Επιμόρφωση και εκπαίδευση καθηγητών που αναλαμβάνουν τον ρόλο του Συμβούλου-Καθηγητή

Απαλλαγή των Συμβούλων-Καθηγητών από εξωδιδασκτικές εργασίες ή μείωση διδακτικών ωρών για την ομαλή διεξαγωγή των συναντήσεων με τους μαθητές.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- “Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.”
με MIS 5022549
- Έργο Θεσμού: Σύμβουλος Καθηγητής
- Επιμέλεια: **Κουτσούκος Φώτιος** ΠΕ83
- Ημερομηνία: 30/11/2019
Μ.Ν.Α.Ε. 2018-19
- Θεσμός: Σύμβουλος Καθηγητής
- Σχολείο: 1^ο ΕΠ.Α.Λ. Λέρου
- Ημερομηνία Ορισμού: 13/11/2018
- Αριθμός Μαθητών: 7 Α΄ Τάξης
- Τμήμα: Ίδιο (Α2)
- Φύλο: Ίδιο (Αγόρια)
- Δεν Δίδασκα στο Τμήμα Καμία Ώρα
- Τοποσ και χρονοσ συναντησεων
- Τόπος Διεξαγωγής: Γραφείο Ψυχολόγου που ήταν διαμορφωμένος ώστε να διασφαλίζεται η ιδιωτικότητα της συνάντησης
- Διάρκεια: 15 λεπτά
- Χρόνος : Περίπου 2 Φορές το Μήνα
- Είδος: Προσωπικές Συναντήσεις
- Εντός Σχολικού ωραρίου
- Εκτός Διδακτικού Ωραρίου (στα Κενά μου)
- Διαδικασια συναντησεων
- Ενημέρωνα τους Διδάσκοντες ότι θα Παραλάβω Μαθητές κατά τη Διδακτική τους Ώρα
- Παραλάμβανα τον Κάθε Μαθητή και τον Επέστρεφα στην Τάξη του
- Προσπάθησα η Συνάντηση με τον Κάθε Μαθητή να Γίνεται σε Διαφορετική Ώρα Μαθήματος ώστε να μην Χάνει ο Μαθητής Πολλές Ώρες από το Ίδιο Μάθημα
- Φρόντιζα να μην Διαταράσσεται η Εύρυθμη Λειτουργία του Σχολείου
- Διαδικασια συναντησεων
- Πρόσεχα να Κινούμαι εντός των Ορίων του Παιδαγωγικού μου Ρόλου
- Ειδικότερα κατά την 1^η Συνάντηση:
  1. Ενημέρωσα τον Κάθε Μαθητή για τη Δράση
  2. Συν διαμορφώσαμε τους Στόχους της Συνεργασίας μας Φροντίζοντας να Τεθούν Θεμέλια Αμοιβαίας Εμπιστοσύνης
  3. Ορίσαμε το πρόγραμμα των συναντήσεών μας
- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
- Πραγματοποιήθηκαν Συναντήσεις των Συμβούλων Καθηγητών με τους Συντονιστές και με την Ψυχολόγο του Σχολείου
- Υπήρξε Πολύ Καλή Συνεργασία
- Οδήγησε σε Ενδυνάμωση και Ανατροφοδότηση των Συμβούλων Καθηγητών
- Δεξιότητες Συμβουλευτικής
- Εν συναίσθηση
- Ενεργητική Ακρόαση

- Δημιουργία Κατάλληλου Κλίματος
- Αυτογνωσία
- Τεχνικές συμβουλευτικής
- Ανατροφοδότηση
- Αντανάκλαση
- Ελάχιστη Ενθάρρυνση
- Παράφραση
- Πλεονεκτήματα ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ σε επίπεδο σχολικής μονάδας
- Δημιουργία Θετικού Κλίματος
- Δημιουργούνται Σχέσεις Εμπιστοσύνης
- Μειώνονται οι Συγκρούσεις
- Αναβαθμίζεται ο Παιδαγωγικός Ρόλος του Εκπαιδευτικού
- Το Σχολείο γίνεται Λιγότερο Απρόσωπο στο Μαθητή και την Τοπική Κοινωνία
- Οφέλη των μαθητών ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΣΜΟ
- Βοηθά στη Σχολική τους Ζωή Δημιουργώντας Καλό Κλίμα
- Ενδυναμώνει Ψυχικά και Υποστηρίζει τους Νεοεισερχόμενους Μαθητές
- Πιο εύκολη και Ομαλή Προσαρμογή στη λειτουργία του Σχολείου
- Βρίσκονται και Αντιμετωπίζονται Προβλήματα που Εμποδίζουν την Καλή Επίδοση
- Συμβάλει στη Βελτίωση Σχέσεων Εκπαιδευτικών-Μαθητών
- Μειονεκτήματα του θεσμού
- Οι Εκπαιδευτικοί Αναλαμβάνουν ένα Έργο που δεν είναι Προετοιμασμένοι και Εκπαιδευμένοι
- Χρειάζεται Πολύ Χρόνος ώστε να Ανατρέξει ο ίδιος ο Εκπαιδευτικός στη Σχετική Βιβλιογραφία για Ενημέρωση
- Προτάσεις για βελτιώσεις και αλλαγές
- Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών σε Θέματα Συμβουλευτικής
- Συγκεκριμένη Βιβλιογραφία Συμβουλευτικής
- Πρόσληψη Ψυχολόγων στην Αρχή της Σχολικής Χρονιάς
- Για τον Σύμβουλο Καθηγητή τουλάχιστον 1 ώρα Μείωση Ωραρίου αφού για 5 Μαθητές Απαιτούνται $5 \times 15 \times 2 = 150+$ Λεπτά το Μήνα.

Σας Ευχαριστώ Πολύ για το Χρόνο σας!!!!

Τρόπος λειτουργίας του Συμβούλου Καθηγητή
στο 1^ο ΕΠΑΛ Βάρης κατά το σχολικό έτος 2018-2019

Ορισμός εκπαιδευτικών ως Σύμβουλοι καθηγητές : Όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολ. μονάδας υποδέχθηκαν θετικά το νέο θεσμό. Θεώρησαν ότι αυτή η δραστηριότητα αποτελεί μία ακόμη έκφραση του ανθρωπιστικού χαρακτήρα της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Από την πρώτη κιόλας ανακοίνωση του Διευθυντή, συστάθηκε η ομάδα των καθηγητών που θα αναλάμβανε αυτή τη νέα δραστηριότητα στο σχολείο.

Κάθε εκπαιδευτικός θα είχε υπό τη συμβουλευτική του, 6-7 μαθητές της Α ΕΠΑΛ.

Τόπος συναντήσεων : Ο σύλλογος διδασκόντων καθόρισε ως τόπο συνάντησης την αίθουσα συνεδριάσεων του συλλόγου.

A. Αρχικά οι Σύμβουλοι καθηγητές προσκάλεσαν την ομάδα μαθητών σε μια συνάντηση γνωριμίας μαζί τους αλλά και με το θεσμό.

Αυτό έγινε ως εξής :

Δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα των συναντήσεων διάρκειας 5 ημερών.

Κάθε Σύμβουλος συναντιόταν με την ομάδα του σε συγκεκριμένη ώρα κυρίως σε ώρα που δεν είχε διδασκαλία και για 45 ' .

Κατά τη συνάντηση αυτή οργανώθηκε από τον Σύμβουλο μια βιωματική δραστηριότητα γνωριμίας (κύκλος και αυτό-παρουσίαση, χόμπι και μουσικές επιλογές μαθητών).

Μετά από διάστημα 10 ημερών, πραγματοποιήθηκε μια δεύτερη συνάντηση ομαδικά επίσης, με σκοπό να εξοικειωθούν περισσότερο οι μαθητές με το πρόσωπο του Συμβούλου αλλά και με την ομάδα.

Κατά τη συνάντηση αυτή οργανώθηκε από τον Σύμβουλο μια ακόμη βιωματική δραστηριότητα γνωριμίας (κύκλος και κοινοποίηση των λόγων που επέλεξαν το σχολείο – ποιος ο επαγγελματικός προσανατολισμός κάθε μαθητή).

B. Οι επόμενες συναντήσεις έγιναν σε προσωπικό επίπεδο.

Ο συντονιστής των Σχολικών Συμβούλων δημιούργησε ένα χρονοδιάγραμμα ώστε κάθε 15 ημέρες οι Σύμβουλοι να συναντώνται με κάθε μαθητή.

Γ. Από την αρχή οι Σύμβουλοι συνέδεσαν τη δραστηριότητά τους με την σχολική Ψυχολόγο.

Σε κάθε πρόβλημα που προέκυπτε στους μαθητές, οι Σύμβουλοι μετά από την προσωπική επικοινωνία, παρέπεμπαν τον μαθητή/τρια, στην σχολική ψυχολόγο.

Εν συνεχεία ζητούσαν τη συμβουλή της για τη διαχείριση του/της μαθητή/τριας.

Τελικά ακολουθούσε ενημέρωση κι από τους δύο προς τη Διεύθυνση του σχολείου, χωρίς βέβαια να γίνεται παράβαση του απορρήτου της συνάντησης με την σχολ. Ψυχολόγο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πλεονεκτήματα :

- Σε κάθε παραβατική συμπεριφορά ή μη εφαρμογής του κανονισμού από τον μαθητή, ο καθηγητής συνεργαζόταν με τον Σύμβουλο και δεν ακολουθούσε την πεπατημένη οδό, γραφείο Διευθυντή-ποινή.
- Οι μαθητές της Α ΕΠΑΛ δεν ένιωθαν άγνωστοι μεταξύ αγνώστων στο νέο σχολείο που βρέθηκαν μετά το Γυμνάσιο.
- Ο Σύμβουλος έγινε ένα είδος συμβούλου και οδηγού σπουδών, καθώς έδινε σχετικές πληροφορίες για τις σπουδές στο σχολείο μας αλλά και μετά από αυτές.
- Δόθηκε η ευκαιρία σε κάποιους μαθητές να θέσουν το προσωπικό τους πρόβλημα στα χέρια ενός ειδικού (σχολ. Ψυχολόγος) και παρακινήθηκαν να βρουν συμπαράσταση και βοήθεια.
- Η όλη επαφή με το πρόσωπο του Συμβούλου, έδωσε στο μαθητή το αίσθημα ασφάλειας.

Στάση μαθητών :

Όλοι οι μαθητές της Α ΕΠΑΛ συμμετείχαν και αποδέχτηκαν το θεσμό.

Σε συζήτηση και σχετικό Ερωτηματολόγιο που δόθηκε στο τέλος της περασμένης σχολικής χρονιάς, διαπιστώθηκαν θετικές εντυπώσεις από τους μαθητές.

Σχέση με Καθηγητές-Συμβούλους:

Κάποιοι από τους Συμβούλους υπήρξαν και διδάσκοντες της Α ΕΠΑΛ. Στην περίπτωση αυτή η εξοικείωση με το πρόσωπό τους από τους μαθητές είχε θετικά αποτελέσματα σε ότι αφορά τη στάση τους κατά την ώρα του μαθήματος.

Η σχέση των μαθητών με τους συναδέλφους οι οποίοι δεν δίδασκαν στην Α ΕΠΑΛ , ήταν πιο οικεία, και ουσιαστικά θεωρούσαν τον Σύμβουλο περισσότερο ως κάποιον μεγαλύτερο «που τους προσέχει» παρά ως ένα ακόμη καθηγητή του σχολείου τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο θεσμός αυτός έχει καθαρά συμβουλευτικό και παραινετικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου δε μπορεί να λειτουργεί για μία χρονιά . Κάθε άνθρωπος – μαθητής αντιμετωπίζει προβλήματα και δυσάρεστες καταστάσεις ή προκλήσεις κατά την ευαίσθητη και ασταθή περίοδο της εφηβείας.

Γι αυτό και υπάρχει συνεχώς η ανάγκη για ψυχική συνδρομή και συμπαράσταση. Έτσι καλό θα είναι ο θεσμός του Συμβούλου να διαρκεί όλα τα χρόνια των επαγγελματικών σπουδών του εφήβου (Β και Γ ΕΠΑΛ).

Επειδή το μεγάλο πρόβλημα στη σχολική δραστηριότητα είναι ο χρόνος και το πρόγραμμα σπουδών, καλό θα είναι ο εκπαιδευτικός που αναλαμβάνει το αρκετά σοβαρό ανθρωπιστικό έργο του Συμβούλου να απαλλάσσεται κατά 2 ώρες από το διδακτικό του έργο και να τις δαπανά στην προσφορά του θεσμού.

Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί κι ο τρόπος επικοινωνίας των μαθητών μιας και θα μπορεί ο Σύμβουλος να δέχεται τους μαθητές ομαδικά ή σε ατομικό επίπεδο, συγκεκριμένη μέρα και ώρα ώστε να το γνωρίζει αυτό ο μαθητής σε τυχόν έκτακτη περίπτωση ή άλλο.

Ο συντονιστής Σύμβουλος καθηγητής

Κωνσταντίνος Σύρος ΠΕ01

Υποδιευθυντής

Τρόπος λειτουργίας του Συμβούλου Καθηγητή

στο 1ο ΕΠΑΛ Λευκάδας κατά το σχολικό έτος 2018-2019

Η ενασχόλησή μου με το πρόγραμμα "Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ" ξεκίνησε τη σχολική χρονιά 2018-2019. Ομολογώ ότι αρχικά υπήρχε μία επιφύλαξη από τη μεριά μου λόγω της έλλειψης επιμόρφωσης και κατά συνέπεια των πολλών ερωτημάτων σχετικά με την προσέγγισή μου στο χειρισμό του προγράμματος. Οι μαθητές από την άλλη πλευρά αρχικά αντιμετώπισαν την όλη φιλοσοφία του προγράμματος με διστακτικότητα, καθώς δεν μπορούσαν να συνειδητοποιήσουν τη νέα σχέση που καλούνταν να δημιουργήσουν με τον καθηγητή τους. Στην πορεία οι ανασφάλειες και από τις δύο πλευρές αμβλύθηκαν, με αποτέλεσμα να αξιοποιηθούν σε ένα αρκετά ικανοποιητικό βαθμό οι στόχοι του προγράμματος. Συγκεκριμένα μέχρι τη λήξη της σχολικής χρονιάς, οι τέσσερις μαθητές για τους οποίους ήμουν υπεύθυνη, ένωσαν περισσότεροι ελεύθεροι να μοιραστούν προσωπικές τους ανησυχίες, κατάφεραν να βελτιώσουν στάσεις τους και κυρίως "αγκάλιασαν" αυτή τη νέα εικόνα ενός πιο "ανθρώπινου" σχολείου.

Τέλος, η συμμετοχή μου στην ημερίδα ήταν άκρως διαφωτιστική, καθώς έδωσε απαντήσεις σε αρκετά ερωτήματά μου ιδίως ως προς το ποια είναι τα όρια που πρέπει να θέτουμε ως Σύμβουλοι Καθηγητές και σαφώς ενίσχυσε την άποψή μου ότι οι επιμορφωτικές συναντήσεις είναι απαραίτητες, προκειμένου να εξασφαλίσουμε ακόμα καλύτερα και περισσότερα αποτελέσματα.

Το σίγουρο είναι ότι η Πράξη "Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ" προσφέρει ένα νέο προσανατολισμό στην εκπαίδευση και το Ελληνικό σχολείο και αποφέρει αποτελέσματα που μόνο βραχυπρόθεσμα δεν μπορεί να είναι. Για το λόγο αυτό, κατά την ταπεινή μου γνώμη, επιβάλλεται η εφαρμογή της και στις άλλες τάξεις του Λυκείου καθώς και οι πιο συχνές επιμορφώσεις των Συμβούλων Καθηγητών, ώστε αυτοί με την απαραίτητη παρουσία και των Ψυχολόγων να ανταποκριθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο σε αυτή την πρόκληση αναβάθμισης του Ελληνικού Σχολείου και του νέου κοινωνικού ρόλου που αυτό καλείται να διαδραματίσει.

Σας ευχαριστώ θερμά,

Μπαζίνα Αγγελική, 1ο ΕΠΑΛ Λευκάδας

Τρόπος λειτουργίας του Συμβούλου Καθηγητή

στο 1ο ΕΠΑΛ Χανίων κατά το σχολικό έτος 2018-2019

Αποτίμηση θεσμού «Σύμβουλος καθηγητής»

Ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή εφαρμόστηκε το διδακτικό έτος 2018-2019 στο 1^ο Επάλ Χανίων. Συγκροτήθηκε μια ομάδα πέντε (5) εκπαιδευτικών, ένας εκ των οποίων ορίστηκε ως συντονιστής που είχε όμως τις ίδιες υποχρεώσεις με όλους. Η ομάδα, αρχικά, έπρεπε να εκπαιδευτεί στην ενεργητική ακρόαση, πράγμα που έγινε με τη βοήθεια της ψυχολόγου του σχολείου. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οδηγίες σχετικά με τη δράση και το περιεχόμενο των συναντήσεων συγκεντρώθηκαν και από τη σχετική αναφορά της δράσης στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας.

Η δράση εφαρμόστηκε πιλοτικά για το χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών, από τον Φεβρουάριο έως και τον Μάιο 2019, για ένα τμήμα της Α' τάξης Λυκείου. Οι είκοσι (20) μαθητές μοιράστηκαν ισόποσα στους πέντε (5) καθηγητές.

Οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στον χώρο της σχολικής βιβλιοθήκης, όπου είχε διαμορφωθεί ανάλογα, σε ένα ευχάριστο και ήρεμο περιβάλλον. Ο κάθε καθηγητής όριζε τον χρόνο συνάντησης με τους μαθητές ανάλογα με τη διαθεσιμότητά του στο σχολείο και το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου. Οι μαθητές ενημερώθηκαν, συμφώνησαν, και η δράση ξεκίνησε. Το συγκεκριμένο διάστημα της δράσης, πραγματοποιήθηκαν τρεις (3) ή τέσσερις (4) συναντήσεις με κάθε μαθητή – μαθήτριά.

Κατά τις συναντήσεις οι αντιδράσεις των μαθητών ήταν ποικίλες. Από τη γλώσσα του σώματος μπορούσαμε να διακρίνουμε ότι, κάποιοι ήταν πιο άνετοι και ορισμένοι άλλοι πιο «αμυντικοί» και επιφυλακτικοί. Ορισμένοι είχαν διάθεση για ειλικρινή συζήτηση και άλλοι όχι. Όμως, όσο περνούσε ο καιρός, είχαν περισσότερο θάρρος, ανοίγονταν περισσότερο και οι συναντήσεις είχαν πάρει τη δική τους θέση στη σχολική ρουτίνα. Ιδιαίτερα προβλήματα δεν υπήρχαν και οι μαθητές μάλιστα συνιστούσαν και σε άλλους συνομηλίκους τους να συμμετέχουν στη δράση, τόσο από το περιβάλλον του δικού τους σχολείου, όσο και σε φίλους τους από άλλα σχολεία.

Τα αποτελέσματα της δράσης πολλά και ωφέλιμα.

- Βελτιώθηκαν οι σχέσεις εκπαιδευτικών - μαθητών.
- Περιορίστηκε η εμπλοκή της διεύθυνσης και των γονέων σε προβλήματα προσαρμογής των μαθητών.
- Η προσαρμογή των μαθητών της Α' τάξης ήταν ομαλή χωρίς δυσκολίες.
- Μειώθηκαν οι ενδοσχολικές συγκρούσεις και
- Διαδόθηκε η δράση από μαθητές προς μαθητές τόσο εντός του σχολείου όσο και εκτός.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

- Περιορισμένος αριθμός εκπαιδευτικών που θέλει να συμμετέχει στο θεσμό. Έλλειψη κινήτρων.
- Εσωστρέφεια παιδιών και φόβος.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Προκειμένου ο θεσμός να έχει μακροπρόθεσμα και θετικά αποτελέσματα στο σύνολο του σχολείου θα πρέπει :

- να εφαρμόζεται σε όλο το σύνολο της Α τάξης Λυκείου του σχολείου,
- να εκπαιδεύονται εκπαιδευτικοί στην ενεργητική ακρόαση από ειδικό επιστημονικό προσωπικό ,

να υπάρχει κίνητρο για τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο θεσμό (για παράδειγμα, μοριοδότηση, συμμετοχή σε κάποιο εκπαιδευτικό ταξίδι με θέμα το θεσμό του συμβούλου καθηγητή).

Αικατερίνη Μπομπολάκη

ΕΙΣΗΓΗΣΗ στο Συνέδριο Μ.Ν.Α.Ε. Σάββατο 30-11-2019**Πάσχου Κωνσταντίνα ΠΕ86 Πληροφορικής και ΠΕ04.01 Φυσικός****(Γ) Θεματική συνάντηση εργασίας για το θεσμό του Συμβούλου Καθηγητή
(Αίθουσες 3Α & 3Β)****>> Εισαγωγή**

Η εμπλοκή μου στο θέμα της συμβουλευτικής μαθητών/τριών ξεκίνησε αρκετά έτη πριν την πιλοτική φάση του θεσμού, επειδή θεώρησα ότι αυτό θα συνέβαλε στη βελτίωση των παιδαγωγικών και διδακτικών πρακτικών μου μέσα από την πιο ουσιαστική επικοινωνία με τους/τις μαθητές/τριές μου. Για τους λόγους αυτούς, ανέλαβα την πρωτοβουλία και επιμορφώθηκα με δικούς μου οικονομικούς πόρους σε μακροχρόνια και βραχυχρόνια προγράμματα επιμόρφωσης.

Κατά το σχολικό έτος 2018-2019, ανέλαβα ως Σύμβουλος-Εκπαιδευτικός μαθητές/τριες της Α' και Β' τάξης από δύο ΕΠΑ.Λ.

>> Οι αποφάσεις των δύο συλλόγων διδασκόντων για το θεσμό

Στο ένα ΕΠΑΛ (εφεξής ΕΠΑΛ Α) ο σύλλογος εκπαιδευτικών αποφάσισε να υλοποιηθεί ο θεσμός του Συμβούλου –Καθηγητή.

Ο σύλλογος του άλλου ΕΠΑΛ (εφεξής ΕΠΑΛ Β) δεν αποφάσισε θετικά, οπότε λειτούργησα άτυπα (μόνο με ενημέρωση της διεύθυνσης του σχολείου η οποία διευκόλυνε τη διαδικασία και την υποστήριξη της ψυχολόγου αυτού του ΕΠΑΛ). Αξίζει να σημειωθεί ότι στο ΕΠΑΛ Β μεταξύ των διαφωνούντων ως προς την εφαρμογή του θεσμού ήταν και εκπαιδευτικοί που εφάρμοζαν τη συμβουλευτική πολύ πριν το θεσμό, άτυπα στις κενές τους ώρες και αναλάμβαναν συστηματικά διάφορα προγράμματα δραστηριοτήτων.

>> Τόπος και διάρκεια συνάντησης και μέσα επικοινωνίας Συμβούλου Καθηγητή/τριας με μαθητές/τριες.

Οι συναντήσεις Συμβούλου Καθηγητή/τριας με μαθητές/τριες γίνονταν μόνο σε προσωπικό επίπεδο δια ζώσης και κατά περίπτωση και εξ αποστάσεως.

Ο τόπος συνάντησης ήταν ένα θέμα που επιλύθηκε με δυσκολία στο ΕΠΑΛ Α (στο οποίο συστεγάζονταν 2 ΕΠΑΛ και 1 Εργαστηριακό Κέντρο -εφεξής Ε.Κ.) και οι συναντήσεις γίνονταν σε μία μικρή αίθουσα του Ε.Κ. ή σε σχετικά απομονωμένους χώρους στο προαύλιο τους οποίους προτιμούσαν και οι συμβουλευόμενοι/ες μαθητές.τριες.

Στο ΕΠΑΛ Β (κάθετη σχολική μονάδα) οι συναντήσεις γίνονταν σε αίθουσες τάξεων που ήταν διαθέσιμες ή σε μια μικρή αίθουσα των εκπαιδευτικών και γενικά υπήρξε άτυπη υποστήριξη των άλλων εκπαιδευτικών (εμπλεκόμενων και μη).

Ο χρόνος συνάντησης στο ΕΠΑΛ Α για την Α' ΕΠΑΛ, όπως είχε αποφασιστεί από την ομάδα των εμπλεκόμενων, γινόταν μία φορά το μήνα για 15 λεπτά περίπου και μετά τη σύμφωνη γνώμη του εκάστοτε διδάσκοντα στην αρχή της ώρας του μαθήματος. Οι περιπτώσεις διδασκόντων που δεν έδωσαν την άδειά τους ή δυσανασχήτησαν

ήταν μεμονωμένες και σπάνιες (κατά τη δική μου εμπειρία και άλλων εμπλεκομένων).

Ο χρόνος συνάντησης στο ΕΠΑΛ Β καθώς και σε μαθητές/τριες της Β' ΕΠΑΛ και των δύο σχολείων, εφόσον ήταν άτυπη η διαδικασία, γινόταν δια ζώσης ή/και εξ αποστάσεως (με email), κατά τη διάρκεια κενών ωρών ή/και με την άδεια των διδασκόντων σε ώρες μαθήματος σε πιο ειδικές περιπτώσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε περιπτώσεις μαθητών/τριών που παρουσίαζαν δυσκολία στη δια ζώσης επικοινωνία εντός και εκτός τάξης, η προσφορά από μέρους μου εναλλακτικής δυνατότητας εξ αποστάσεως, ασύγχρονης επικοινωνίας μέσω email αποδείχτηκε καταλυτική τόσο στην δια ζώσης διεξαγωγή των συναντήσεων συμβουλευτικής όσο και στην αποδοχή της συνεργασίας τους με την ψυχολόγο του σχολείου.

>> Συνεργασία με τον/την Ψυχολόγο του Σχολείου.

Πιστεύω ότι η συνεργασία με τις Ψυχολόγους των Σχολείων αποτέλεσε κομβικό στοιχείο για την υλοποίηση του πιλοτικού προγράμματος ΜΝΑΕ και στα δύο σχολεία γιατί παρείχε στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς:

1. ατομική συμβουλευτική υποστήριξη και ενθάρρυνση,
2. δυνατότητα παραπομπής ιδιαίτερων περιστατικών στις ψυχολόγους
3. βιωματική εκπαίδευση και συναντήσεις αποτίμησης/αυτοαξιολόγησης στην ομάδα των εκπαιδευτικών (μόνο στο ΕΠΑΛ Α όπου υπήρχε απόφαση συλλόγου και ομάδα έργου αρκετών εκπαιδευτικών)

Επιπλέον, εκτιμώ ότι οι δραστηριότητες που διοργανώνονταν από τις ψυχολόγους στα ΕΠΑΛ κάλυπταν εν μέρει την έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, θεωρώ ότι εάν είχε υλοποιηθεί επαρκής αρχική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ενδέχεται να ήταν περισσότεροι οι συμμετέχοντες γιατί θα είχαν αρθεί κάποιες ανησυχίες τους σχετικά με τις αρμοδιότητες, τα όρια ευθύνης, την υποστήριξη των ψυχολόγων και τις πρακτικές που θα μπορούσαν να εφαρμόσουν κατά περίπτωση.

>> Αποτελέσματα και Προτάσεις

Θεωρώ ότι η εμπλοκή μου στην εφαρμογή του θεσμού:

- Α) ενίσχυσε τη συνεργασία μου με τις/τους εμπλεκόμενους συναδέλφους,
- Β) ενθάρρυνε μαθητές/τριες και άλλων τάξεων που δίδασκα (τους/τις οποίους/ες είχα ενημερώσει ότι έχω αναλάβει και αυτό το ρόλο τυπικά και άτυπα) να συζητήσουν μαζί μου επαγγελματικά ή/και προσωπικά τους θέματα,
- Γ) Επίσης, μέσα από τις ομαδικές συναντήσεις Συμβούλων-Καθηγητών με την ψυχολόγο, αναδύθηκαν νέες ιδέες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση διαφοροποιημένης διδασκαλίας στα μαθήματά μου καθώς και εναλλακτικοί τρόποι προσέγγισης μαθητών/τριών με ιδιαίτερες ανάγκες και δεξιότητες.

Παρότι ο σχεδιασμός του θεσμού Συμβούλου-Καθηγητή δεν περιλάμβανε επαρκείς (κατά τη γνώμη μου) ώρες επιμόρφωσης από ειδικούς, το γεγονός ότι υπήρχε η υποστήριξη από ψυχολόγους των ΕΠΑΛ στις συναντήσεις των ομάδων Συμβούλων-

Καθηγητών αλλά και σε ατομικό επίπεδο, λειτούργησε καταλυτικά ώστε να διερευνήσω περεταίρω τόσο τον εαυτό μου όσο και τις ανάγκες των μαθητών/τριών μου και να τις προσεγγίσω σε μεγαλύτερο βαθμό μέσα από την εκπαιδευτική πράξη.

Προτείνω ο θεσμός να συνεχιστεί, να επεκταθεί και στις άλλες δύο τάξεις του ΕΠΑΛ και να εμπλουτιστεί με περισσότερες ώρες βιωματικής επιμόρφωσης με επιμορφωτές Ψυχολόγους.

Επιπλέον, η άποψη ότι ο ρόλος του «Συμβούλου-Εκπαιδευτικού» είναι μέσα στις τυπικές του αρμοδιότητες μπορεί να ισχύει αλλά πιστεύω ότι στην πράξη δεν μπορεί να εφαρμοστεί (τουλάχιστον στο βαθμό που απαιτείται) χωρίς την υποστήριξη των ψυχολόγων και του θεσμού

«Σύμβουλος-Καθηγητής» δηλαδή χωρίς ένα θεσμικό πλαίσιο που να υποστηρίζει έμπρακτα τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές και μαθήτριές του.

Αποτίμηση εφαρμογής του θεσμού του συμβούλου καθηγητή

(Σχ. Έτος 2018-2019)

Συμμετείχα στην διαδικασία εφαρμογής του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή, κατά την διάρκεια του σχολικού έτους 2018 – 2019.

Ως χώρος των συναντήσεων είχε οριστεί μια αίθουσα – εργαστήριο Πληροφορικής. Οι συναντήσεις ήταν κάθε δύο βδομάδες και για χρονική διάρκεια δεκαπέντε λεπτών για κάθε συνάντηση.

Ο Σύλλογος Καθηγητών είχε αποφασίσει πως η εφαρμογή του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή θα είχε περισσότερη αποδοχή σε μαθητές Α Λυκείου.

Σε προσωπικό επίπεδο αλλά και σε συζητήσεις με άλλους συναδέλφους που συμμετείχαν, διαπιστώθηκε πως οι μαθητές της Α Λυκείου, θεωρούσαν θετική την ύπαρξη του θεσμού και τονώθηκε το αίσθημα εμπιστοσύνης τους προς τους καθηγητές και το σχολείο.

Η στάση τους γενικά ήταν θετική, αν και υπήρχαν περιπτώσεις που ζητούσαν να αλλάξουν Σύμβουλο Καθηγητή, επιλέγοντας κάποιον που αισθάνονταν πιο οικεία, ή εμπιστεύονταν περισσότερο.

Θα πρέπει να σημειωθεί πάντως, πως παρατηρήθηκαν δυσκολίες τήρησης του χρονοδιαγράμματος, τόσο λόγω έκτακτων γεγονότων, (απεργίες, αργίες, ασθένειες, αλλαγές προγράμματος, διακοπές, εκδρομές, κλπ).

Επιπρόσθετα δε, παρουσίαζε δυσκολία και η τήρηση της δεκαπεντάλεπτης διάρκειας των συναντήσεων. Ως λόγοι μπορούν να αναφερθούν:

- η παντελής έλλειψη επιμόρφωσης των καθηγητών για τις ιδιαίτερες τεχνικές καθηγητές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε τέτοιες συναντήσεις
- έλλειψη κατάλληλων χώρων συνάντησης
- η ανάγκη των μαθητών να πουν ή να ρωτήσουν πολλά πράγματα
- η «αποστασιοποιημένη στάση» που σύμφωνα με το συνοδευτικό σχετικό υλικό προτείνεται να έχει ο Σύμβουλος Καθηγητής, κυρίως ακούγοντας, χωρίς να κρίνει ή να καθοδηγεί τον μαθητή. Αυτό προκαλούσε σύγχυση στον καθηγητή, (ειδικά αν έχει και μια σχετική διδακτική προϋπηρεσία), επειδή είτε ως Υπεύθυνος Τμήματος, είτε ως απλός διδάσκοντας, συχνά συμβουλεύει, κρίνει, καθοδηγεί.

Ως οφέλη για τους μαθητές, μπορούν να τα καταγραφούν η αύξηση της εμπιστοσύνης προς το σχολείο και τους καθηγητές, καθώς και η μείωση της ανασφάλειας και της μοναχικότητας τους.

Ως μειονεκτήματα του θεσμού θα μπορούσαν να καταγραφούν:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

- η αρχική επιφυλακτικότητα-προκατάληψη των μαθητών ειδικών περιπτώσεων που θα συναντούσαν την ψυχολόγο. Φοβόντουσαν πως θα «στιγματιστούν»
- το γεγονός πως οι ψυχολόγοι τοποθετούνται στα σχολεία με προγράμματα ΕΣΠΑ και δεν είναι σίγουρο πως θα ξανατοποθετηθούν του χρόνου στο ίδιο σχολείο. Μαθητές που θα ήθελαν να συνεχίσουν τις συναντήσεις σε επόμενη σχολική χρονιά, αισθάνονται απογοήτευση που θα πρέπει να ξαναστήσουν από την αρχή σχέσεις εμπιστοσύνης με τον/την ψυχολόγο της επόμενης χρονιάς, γεγονός που λειτουργεί μάλλον αποτρεπτικά
- το ίδιο ακριβώς ισχύει και για τυχόν αλλαγή Συμβούλου Καθηγητή στην επόμενη σχολική χρονιά.
- Οι καθηγητές αισθάνονται θεσμικά και υπηρεσιακά «ακάλυπτοι» σε τυχόν ειδικές περιπτώσεις μαθητών που εντοπίζονται να χρήζουν ιδιαίτερης ψυχολογικής ή άλλης συνδρομής άλλων κοινωνικών φορέων-θεσμών (Κοινωνική Πρόνοια, δομές απεξάρτησης κλπ). Σε συνδυασμό με την απουσία ουσιαστικής επιμόρφωσης και τον φόρτο εξωδιδασκτικών υποχρεώσεων, υπάρχει μεγάλη επιφυλακτικότητα στην εμπλοκή υλοποίησης του θεσμού.

Σε προσωπικό επίπεδο θεωρώ πως, η συνεργασία με την ψυχολόγο ήταν άριστη.

Αν και συμμετείχα ως Σύμβουλος Καθηγητής στον θεσμό, δεν έχω πειστεί ακόμη πως το πλαίσιο λειτουργίας του (τουλάχιστον όπως προκύπτει από το συνοδευτικό υλικό, Οδηγούς κλπ) μπορεί να είναι αποτελεσματικότερο από τον υπάρχοντα Υπεύθυνο Καθηγητή τμήματος και τον -θεωρητικά και δεοντολογικά- τρόπο που (θα έπρεπε να) λειτουργεί.

ΣΙΑΤΡΑΣ ΣΠΥΡΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΛΑΔΟΥ ΠΕ 80

Πράξη «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ» (ΜΝΑΕ), MIS 5022549

Αποτίμηση, Δυνατότητες, Αξιολόγηση

για το έργο του θεσμού του «Σύμβουλου Καθηγητή»

του σχολικού έτους 2018-2019

1^ο ΕΠΑ.Λ ΧΑΝΙΩΝ

Σύμβουλος Καθηγήτρια: Χρυσή Σπυριδάκη, ΠΕ80 Οικονομολόγος.

1. Χρόνος και Τόπος συναντήσεων

Η ενεργοποίηση του θεσμού του «Σύμβουλου Καθηγητή» ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2018, στο 1^ο ΕΠΑ.Λ Χανίων.

Συμμετείχαμε, εθελοντικά 04 εκπαιδευτικοί.

Οι συναντήσεις καθορίστηκαν να γίνονται ανά 15/νθήμερο. Επιλέχθηκε τμήμα της πρώτης τάξης, με κύριο κριτήριο ότι επρόκειτο για ένα από τα πιο «δύσκολα» και «ανήσυχα» τμήματα του σχολείου.

Ανατέθηκαν 03 μαθητές σε κάθε εκπαιδευτικό.

Υλοποίησα συνολικά 04 συναντήσεις μέχρι το Πάσχα.

Ο χώρος συναντήσεων με τους μαθητές ήταν, αυτός, της βιβλιοθήκης του σχολείου, χώρος πολύ μικρός αλλά αισθητικά – στοιχειωδώς - καλαίσθητος και περιποιημένος.

Στο χώρο αυτό έγιναν μόνον οι 02 συναντήσεις, διότι, ταυτόχρονα αποτελούσε και το γραφείο της Ψυχολόγου. Οι υπόλοιπες 02 ώρες συναντήσεων έγιναν σε αίθουσα διδασκαλίας, η οποία βρέθηκε κενή, λόγω του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Οι συναντήσεις με τους μαθητές πραγματοποιήθηκαν μεμονωμένα και κατ' άτομο. Ποτέ δεν καταφέραμε, στο τέλος της διαδικασίας να πραγματοποιήσουμε μια ομαδική συνάντηση, με τους μαθητές μας.

Έγινε, όμως μια ομαδική συνάντηση μεταξύ των τεσσάρων εκπαιδευτικών και της Ψυχολόγου, όπου συζητήσαμε την εμπειρία μας και καταγράφηκαν τα συμπεράσματα.

2. Στάση μαθητών/τριών απέναντι στο θεσμό του «Συμβούλου Καθηγητή»

Οι 02 μαθητές (ένα κορίτσι και ένα αγόρι), από την αρχή, δέχθηκαν πολύ θετικά το συγκεκριμένο θεσμό. Ανέφεραν ότι οι συναντήσεις αυτές θα μπορούσαν να συμβαίνουν, χρονικά, και πολύ νωρίτερα. Η θεματολογία των συναντήσεων δεν ήταν συγκεκριμένη αλλά διαμορφωνόταν ανάλογα με τα ερεθίσματα της συζήτησης. Ξεκινούσε ένας διάλογος με θέματα γενικού

ενδιαφέροντος και αρκετές φορές εξειδικευόταν σε θέματα του σχολικού μας περιβάλλοντος. Ο τρίτος μαθητής απέπνεε μια ουδετερότητα, ίσως και κάποια αδιαφορία (να σημειωθεί ότι ο μαθητής βρισκόταν σε δύσκολη συναισθηματική κατάσταση, λόγω βαριάς ασθένειας στενού συγγενικού του προσώπου).

3. Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή του θεσμού του «Σύμβουλου Καθηγητή»

Η ενεργοποίηση του θεσμού του «Σύμβουλου Καθηγητή», όπως διαπίστωσα, χαρακτηρίζεται από τα εξής πλεονεκτήματα:

- με αυτήν την επικοινωνία με τους μαθητές μας, επιτυγχάνονται μεταξύ μας σχέσεις φιλικότητας, συμπάθειας και αλληλοσεβασμού.

- στην επικοινωνία αυτή, ο χρόνος είναι μοναδικός και αποκλειστικός, που διατίθεται μόνο για την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ μας, χωρίς να παρεμβάλλονται άλλοι αγχωτικοί παράγοντες και από τις δύο πλευρές (π.χ. παράδοση μαθήματος για να καλύψουμε τη διδακτέα ύλη, αδιαφορία των μαθητών για διάφορα διδακτικά αντικείμενα, καταναγκασμός τους για επικράτηση πειθαρχίας στην τάξη κ.α.)

- οι μαθητές μας αξιολογούν πολύ θετικά τη διάθεση του χρόνου μας αποκλειστικά για τους ίδιους, τονώνεται η αυτοπεποίθηση και ο αυτοσεβασμός τους, κι αυτό μόνο ευεργετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει για τη σχολική κοινότητα

- εκφράζουν ελεύθερα τη σκέψη τους, χωρίς να φοβούνται αρνητικές συνέπειες

- μπαίνουν στη διαδικασία να κάνουν την αυτοκριτική τους ή να υποδεικνύουν πιθανές λύσεις σε προκύπτοντα προβλήματα της σχολικής κοινότητας

- μέσα από τη διαδικασία αυτή, χτίζεται κλίμα εμπιστοσύνης και συμβαίνει συχνά να μας υποδεικνύονται από τους μαθητές μας, πιθανόν λανθασμένες μέθοδοι διαχείρισης της τάξης, τις οποίες ακολουθούμε εμείς οι εκπαιδευτικοί, και, οι οποίες μπορεί να είναι αναχρονιστικές για το σύγχρονο περιβάλλον των μαθητών μας

4. Δυσκολίες που συνάντησα στο θεσμό του «Σύμβουλου Καθηγητή»

- το σχολικό συγκρότημα δε διέθετε κανένα κενό, ελεύθερο χώρο, ώστε σταθερά και με αξιοπρέπεια να μπορούμε να κάνουμε τις συναντήσεις μας.

- οι αυξημένες απαιτήσεις του εκπαιδευτικού μας έργου, παράλληλα με τη διοικητική εργασία που αναλαμβάνομε, δε μου άφηνε το περιθώριο να ασχοληθώ περισσότερο διεξοδικά και αρτιότερα με το θεσμό του «Σύμβουλου Καθηγητή».

5. Συμπεράσματα

Η ενεργοποίηση του θεσμού του «Σύμβουλου-Καθηγητή» είναι πρωταρχικής σημασίας με πολλά πλεονεκτήματα για τη σχολική κοινότητα.

Δίνει το «χώρο» που απαιτείται στους μαθητές του σχολείου, «χώρος» που δικαιωματικά τους ανήκει, γιατί οι μαθητές μας είναι οι «πρωταγωνιστές» της σχολικής κοινότητας.

Μέσα από αυτές τις συναντήσεις με τους έφηβους μαθητές μας, δίνεται το περιθώριο να εκφράσουν, να διατυπώσουν τις θέσεις τους, να επιτελεστεί ανταλλαγή απόψεων, να συνδιαμορφώσουμε μια κοινή πορεία, με τη συναίνεση των μαθητών μας.

Είναι ο μοναδικός αβίαστος χρόνος για να επιτευχθούν ελεύθερες συζητήσεις και να συναφθούν «συμμετοχικές συνεργασίες» στη σχολική κοινότητα.

Δίνεται, επίσης, η δυνατότητα να προσεγγίσουμε τους προβληματισμούς τους, τη σκέψη τους, να «ακούσουμε» επιτέλους τις ανάγκες τους.

Είναι μια ευκαιρία, ακόμα, ν' ακούσουμε την κριτική τους για τον τρόπο που διεκπεραιώνουμε το έργο μας, για τις μεθόδους μας στη διαχείριση κρίσεων, την εγωιστική συμπεριφορά που επιμένουμε να εκδηλώνουμε, για την παντελή έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στο χώρο του σχολείου (όπως συμβαίνει με τη δική μας σχολική μονάδα) και να κάνουμε την αυτοκριτική μας.

Αποτελεί και για μας, μια συνειδητοποίηση για το πού βρισκόμαστε, πού θα έπρεπε να είμαστε ή πού θα πρέπει να φτάσουμε!!!

6. Προτάσεις

Η ενασχόληση ενός εκπαιδευτικού με το θεσμό του «Σύμβουλου Καθηγητή» απαιτεί συγκέντρωση σκέψης και προσοχής, μελέτη της προσωπικότητας του κάθε μαθητή με τον οποίο συνεργάζεται, σε συνδυασμό με την επιτυχία των σκοπών του θεσμού αυτού. Επειδή οι εκπαιδευτικοί είμαστε επιβαρυνμένοι με το καθαυτό κύριο εκπαιδευτικό μας έργο, όπως και με επιπρόσθετες διοικητικές εργασίες, θα πρέπει:

- I. Οι εκπαιδευτικοί που αναλαμβάνουν την ενεργοποίηση του θεσμού του «Σύμβουλου Καθηγητή» να απαλλάσσονται από οποιαδήποτε εργασία διοικητικού περιεχομένου.
- II. Η ενεργοποίηση του θεσμού αυτού να είναι υποχρεωτική για όλα τα ΕΠΑ.Λ και να πραγματοποιούνται σε εβδομαδιαία βάση, από την αρχή κάθε σχολικού έτους.
- III. Να υλοποιείται ο θεσμός σε συγκεκριμένο- για το σκοπό αυτό- χώρο του σχολείου και κατάλληλα διαμορφωμένο.

IV. Να αναλαμβάνεται η ενεργοποίηση από εκπαιδευτικούς που επιθυμούν και διαθέτουν την ικανότητα της προσέγγισης των μαθητών και οι οποίοι είναι αρκετοί σε κάθε σχολική μονάδα

V. Να ενεργοποιείται ο θεσμός για όλες τις τάξεις του ΕΠΑ.Λ.

29 Νοεμβρίου 2019

ΧΡΥΣΗ ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ

Εισήγηση/παρέμβαση στο συνέδριο που διεξήχθη στη Σιβιτανίδειο Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών το Σάββατο 30 Νοεμβρίου 2019.

Με βάση το Φ25α/202088/Δ4 αποφασίστηκε στις 04/12/2018 από το σύλλογο διδασκόντων του σχολείου μας, να εφαρμοστεί ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή για το σχολικό έτος 2018-19. Ο θεσμός αυτός είναι ένας από τους βασικούς πυλώνες του προγράμματος Μια Νέα Αρχή για τα ΕΠΑ.Λ (ΜΝΑΕ). Μετά από συζήτηση για τις απαιτήσεις του θεσμού αλλά και τα οφέλη που θα έχει ορίστηκαν οι σύμβουλοι-καθηγητές για τα 2 τμήματα (38 μαθητές) της Α΄ Λυκείου. Ορίστηκε συντονίστρια και ως σύμβουλοι-καθηγητές ορίστηκαν εννέα (09) εκπαιδευτικοί, μεταξύ των οποίων και εγώ.

Κάθε καθηγητής ανέλαβε από τέσσερις μαθητές, εκτός από δύο οι οποίοι ανέλαβαν από πέντε μαθητές. Έγινε προσπάθεια να υπάρξει τυχαία ανάθεση των μαθητών στους συμβούλους. Κατέστη ανέφικτο ο σύμβουλος-καθηγητής να μη διδάσκει στο τμήμα του/της μαθητή/τριας, υπήρξε όμως μέριμνα έστω ο υπεύθυνος τμήματος να μην αναλάβει μαθητές/τριες από το τμήμα του.

Οι συναντήσεις έλαβαν χώρα σε ατομικό επίπεδο, στο γραφείο της ψυχολόγου ή στην αίθουσα της βιβλιοθήκης ανάλογα με το ποιο από τα δύο ήταν διαθέσιμα.

Καθώς ο θεσμός εφαρμόστηκε πρώτη φορά υπήρξε επιδίωξη οι στόχοι να είναι ρεαλιστικοί και να ανταποκρίνονται σε βασικές ανάγκες των μαθητών. Ως πρώτος στόχος ορίστηκε η γνωριμία και η εξοικείωση των μαθητών με το νέο σχολικό πλαίσιο, ώστε να υπάρχει ομαλή και λειτουργική προσαρμογή. Επόμενος στόχος ήταν η δημιουργία κλίματος αποδοχής με τους μαθητές και αισθήματος ανήκειν. Πολύ σημαντικός στόχος ήταν και η οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Τελευταίος στόχος ήταν ο εντοπισμός πιθανών προβλημάτων που αναστέλλουν τη γνωστική πρόοδο των μαθητών και πιθανή παραπομπή στον ψυχολόγο του σχολείου για ζητήματα ψυχοκοινωνικής φύσης.

Μετά τον ορισμό των συμβούλων-καθηγητών έγινε ενημέρωση από το διευθυντή του σχολείου στο Σύλλογο Γονέων για το πρόγραμμα ΜΝΑΕ και το θεσμό του Συμβούλου-καθηγητή. Δύο καθηγητές ανέλαβαν την ενημέρωση στα δύο τμήματα της Α΄ Λυκείου. Οι καθηγητές έκαναν μια αναλυτική ενημέρωση για το θεσμό, ανέφεραν τους στόχους που είχαν οριστεί από την ομάδα των συμβούλων και έδωσαν χώρο σε συζήτηση με τους μαθητές. Υπήρξε αρκετά ενδιαφέρον διάλογος σχετικά με τους λόγους που αποφασίστηκε ο θεσμός, με το αν θα εφαρμόζεται και στις επόμενες δύο τάξεις (Β΄ και Γ΄), με ποια κριτήρια επιλέχθηκαν από τους καθηγητές και τι γίνεται σε περίπτωση που κάποιος μαθητής δε θέλει να συμμετέχει.

Ορίστηκε συνάντηση των συμβούλων-καθηγητών με τη ψυχολόγο του σχολείου με σκοπό να λυθούν οι απορίες των συμβούλων και να εκπαιδευτούν σε αρχές επικοινωνίας και σε τεχνικές συνέντευξης. Γνώρισαν διεξοδικά τις τεχνικές της άνευ

όρων αποδοχή, της ενεργητικής ακρόασης, της ενσυναίσθησης και της αυτοαποκάλυψης. Μίλησαν και για την τεχνική της κερκόπορτας με σκοπό την εστίαση στα θετικά σημεία των μαθητών και την προσπάθεια ανάδειξης τους μέσω των συζητήσεων. Αναφέρθηκαν στην πιθανότητα άρνησης του θεσμού από τους μαθητές και στους τρόπους κάμψης των αντιρρήσεων τους, αλλά και στην αποδοχή από τους καθηγητές της δυσκολίας αυτής. Έγινε μία σύντομη προσομοίωση της πρώτης συνάντησης με το μαθητή. Η συνάντηση τελείωσε με ζητήματα διαδικαστικής φύσης όπως ο χώρος, ο χρόνος και η συχνότητα των συναντήσεων.

Η πλειοψηφία των καθηγητών προχώρησε σε ένα κύκλο δύο συναντήσεων με τον κάθε μαθητή. Λόγω της αργοπορημένης έναρξης του θεσμού (Ιανουάριος) και της ανάγκης εκπαίδευσης της ομάδας των συμβούλων-καθηγητών δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθούν περαιτέρω συναντήσεις.

Οι περισσότεροι καθηγητές θεώρησαν την όλη εμπειρία εντέλει θετική. Η έναρξη της διαδικασίας και η 1η συνάντηση φάνηκε να τους δυσκολεύει αρκετά. Τόσο οι μαθητές όσο και οι καθηγητές φάνηκε να είναι επιφυλακτικοί προς τη διαδικασία. Ελάχιστοι μαθητές είχαν πιο επιθετική και απορριπτική στάση προς τη διαδικασία. Στη 2η συνάντηση φάνηκε να είναι πιο χαλαροί, να δέχονται αλλά και να ξεκινούν με ευχάριστη διάθεση τη συνάντηση με τους καθηγητές τους. Μία μικρή μειοψηφία μαθητών φάνηκε να έκτισε σύντομα μια σχέση εμπιστοσύνης με το σύμβουλο καθηγητή τους και εκμυστηρεύτηκαν προσωπικά στοιχεία για τους ίδιους.

Δεν ανταποκρίθηκαν στον ίδιο βαθμό όλοι οι μαθητές. Ανάλογα με το χαρακτήρα τους άλλοι ανοίχτηκαν περισσότερο και άλλοι λιγότερο.

Αποτέλεσε ευκαιρία για σφαιρική συζήτηση εκ μέρους των εκπαιδευτικών για κάθε μαθητή που συμμετείχε στο θεσμό, και έγινε αφορμή να αποσαφηνιστούν διάφορα ζητήματα που αντιμετώπιζαν οι μαθητές.

Προτάσεις για βελτιώσεις και αλλαγές.

Έγκαιρη τοποθέτηση ψυχολόγου, και εφαρμογή του θεσμού με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, περισσότερη επιμόρφωση, κίνητρα από την πολιτεία για την ανάθεση αυτού του ρόλου (απαλλαγή από διοικητικές εργασίες κ.α.), συνέχιση του θεσμού στην Β και Γ τάξη.

Καλή πρακτική

Η παρουσία του ψυχολόγου στο σχολείο ήταν καθοριστική για την αντιμετώπιση παραβατικής συμπεριφοράς ορισμένων μαθητών, και βοήθησε γενικά όλη την εκπαιδευτική κοινότητα (εκπαιδευτικούς, μαθητές γονείς) δημιουργώντας ένα συνεργατικό κλίμα.

Τσιμάρας Γεώργιος ΠΕ87.07 ΕΠΑΛ Αργοστολίου

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΡΑΞΗΣ "Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ" με MIS 5022549 με τίτλο Υλοποίηση της επιμόρφωσης "Αποτίμηση, Δυνατότητες, Αξιολόγηση" που διεξήχθη στη Σιβιτανίδειο Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών το Σάββατο 30 Νοεμβρίου 2019.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ/ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

της ΤΣΟΥΛΦΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΠΕ86 (Πληροφορικής)

Σύμβουλος Καθηγήτρια 1^{ΟΥ} ΕΠΑΛ Κατερίνης για το σχολ. Έτος 2018-19

Ο Θεσμός Σύμβουλου Καθηγητή στο 1^Ο ΕΠΑΛ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ για τη σχολική χρονιά 2018-1019

Απολογισμός Δράσης

Κατά τη σχολική χρονιά 2018-2019 στο σχολείο μου, το 1^Ο ΕΠΑΛ Κατερίνης, υλοποιήθηκε το πρόγραμμα Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ. Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε ο θεσμός του Συμβούλου Καθηγητή, με 25 καθηγητές να έχουν αναλάβει ενεργό δράση στο πρόγραμμα.

Οι Σύμβουλοι Καθηγητές, ενημερώθηκαν για τους σκοπούς του προγράμματος, την μορφή του καθώς επίσης και για συγκεκριμένες τεχνικές και βήματα από την ψυχολόγο του σχολείου σε μια τετράωρη συνάντηση. Η συνεργασία των καθηγητών με την ψυχολόγο, κρίθηκε άριστη, καθώς μετά από κάθε συνάντηση τους με τους μαθητές την ενημέρωναν για την πορεία της συμβουλευτικής σχέσης, ενώ όπου απαιτούνταν ζητήθηκε η συμβολή της. Επίσης έγιναν δύο συνεδριάσεις όπου ανώνυμα και με περισσό ενδιαφέρον, συζητήθηκαν προβλήματα που καλούνταν οι σύμβουλοι καθηγητές να αντιμετωπίσουν.

Οι Σύμβουλοι Καθηγητές, έχουν συζητήσει με τους μαθητές θέματα που σχετίζονταν κατά βάση με τη συμπεριφορά και το ρόλο των παιδιών στο σχολείο, ωστόσο υπήρξαν και περιπτώσεις που αναφέρθηκαν σοβαρότερα οικογενειακά προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίστηκαν άμεσα και αποτελεσματικά από όλη τη σχολική κοινότητα.

Η στάση των μαθητών απέναντι στο θεσμό του Σύμβουλου Καθηγητή ήταν θετική, γιατί εκτός των άλλων το έβλεπαν σαν ένα ευχάριστο διάλειμμα την ώρα του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Αποτιμώντας το πρόγραμμα καθηγητές και μαθητές το βρήκαν ενδιαφέρον και χρήσιμο, ενώ παράλληλα βοήθησε τη διασύνδεση των παιδιών με το σχολείο και το ρόλο αυτού.

Μετά από απόφαση του συλλόγου, πραγματοποιήθηκε και μια ομιλία – ενημέρωση, σε όλο το σχολείο, όπου παρουσιάστηκαν οι μορφές ενδοοικογενειακής βίας, ενώ η ψυχολόγος ενημέρωσε μαθητές και καθηγητές για το σύστημα Ψυχικής Υγείας της πόλης μας, ώστε να υπάρξει μια δικτύωση του σχολείου με τις δομές Ψυχικής Υγείας.

Στο σύνολό τους καθηγητές και μαθητές αποτίμησαν θετικά τη θέση και το ρόλο της ψυχολόγου στο σχολείο. Ως δυσκολίες του προγράμματος καταγράφονται

- η έλλειψη χώρου (οι συναντήσεις λάμβαναν μέρος, είτε στο γραφείο του υποδιευθυντή είτε στη βιβλιοθήκη είτε σε κενή αίθουσα),
- η απροθυμία μέρους των καθηγητών να αναλάβουν το ρόλο του Σύμβουλου Καθηγητή
- η μη παρουσία ψυχολόγου σε καθημερινή βάση (ήταν μόνο τρεις (3) ημέρες /εβδομάδα)

Προσωπικά σχόλια

Ο θεσμός του Σύμβουλου Καθηγητή ήταν θετικός και με εξέπληξε ευχάριστα. Στην αρχή είχα αγωνία αν μπορώ να ανταποκριθώ στο ρόλο που είχα αναλάβει. Με την καθοδήγηση όμως της ψυχολόγου απέκτησα αυτοπεποίθηση. Κατάλαβα ότι στην ουσία έπρεπε να έχω το ρόλο του καλού ακροατή και όχι του «συμβουλάτορα» .

Οι μαθητές στην αρχή ήταν επιφυλακτικοί, δεδομένου ότι δεν με γνώριζαν (επειδή δεν έμπαινα για μάθημα στην τάξη τους – προϋπόθεση για το Σύμβουλο Καθηγητή), αλλά σιγά σιγά άρχισαν να ανοίγονται και να μου μιλούσαν για τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν στο σχολείο με τους συμμαθητές αλλά και τους καθηγητές τους.

Η κυριότερη δυσκολία που αντιμετώπισα ήταν ότι οι μαθητές μου έτυχε να είναι απόντες τις ώρες που τους αναζήτησα (ώρες που εγώ είχα κενό).

Καλές πρακτικές που προσπάθησα να εφαρμόσω

Βλέπω το μαθητή σαν παιδί μου - Ακούω προσεκτικά τι έχει να μου πει - Δημιουργώ κλίμα οικειότητας και εμπιστοσύνης – Κρατάω σημειώσεις αφού φύγει ο μαθητής από το χώρο συνάντησης.

Προτάσεις για βελτιώσεις και αλλαγές

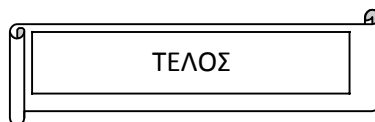

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Να επεκταθεί ο θεσμός του Συμβούλου Καθηγητή και στη Β' και Γ' ΕΠΑΛ για να υπάρχει συνέχεια στην ομαλή προσαρμογή του μαθητή
2. Να τοποθετούνται έγκαιρα (στην αρχή της σχολικής χρονιάς) οι συντονιστές και οι ψυχολόγοι και μάλιστα για 2ετία / 3ετία
3. Να υπάρχει ειδικά διαμορφωμένος χώρος όπου θα δέχονται οι Σύμβουλοι Καθηγητές τους μαθητές
4. Να γίνει ουσιαστική επιμόρφωση των Συμβούλων Καθηγητών
5. Να στέλνεται στους Σύμβουλους Καθηγητές ότι χρήσιμο υλικό υπάρχει μέσω e-mail.

Τρόπος λειτουργίας του Συμβούλου Καθηγητή
στο 1ο ΕΠΑΛ Αιγάλεω κατά το σχολικό έτος 2018-2019

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ονομάζομαι Σαριδάκη Βασιλική, κλάδου ΠΕ12-Φιλολογος, και εργάζομαι στο 1^ο ΕΠΑ.Λ. Αιγάλεω.

- Εισαγωγή

Η ανάγκη για συμβουλευτική υποστήριξη των μαθητών στο σχολείο μου ώστε να έχουν μια πιο ομαλή ένταξη, καλύτερη επίδοση και δραστηριότητα γενικά, είχε διαπιστωθεί εδώ και αρκετά χρόνια, όμως οι προσπάθειες που γίνονταν ήταν μεμονωμένες και περιστασιακές και εξαρτιόταν κατά κύριο λόγο από την ευαισθητοποίηση του εκάστοτε Διευθυντή.

- Έναρξη θεσμού.

Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο, όταν ο σύλλογος καθηγητών του σχολείου μου ενημερώθηκε για τη θεσμοθέτηση του Μ.Ν.Α.Ε., ενός τόσο καινοτόμου, για τα ελληνικά δεδομένα, προγράμματος, που στοχεύει κυρίως στην ποιοτική βελτίωση της λειτουργίας των ΕΠΑ.Λ., εξέφρασε την επιθυμία να υλοποιήσει και τον θεσμό του συμβούλου καθηγητή, με οργανωμένο και συστηματικό τρόπο, παρά τη διστακτικότητα και τις επιφυλάξεις ορισμένων συναδέλφων, για το κατά πόσο έχουμε τις γνώσεις για ένα τέτοιο έργο. Βρέθηκε λοιπόν ο απαιτούμενος αριθμός εθελοντών καθηγητών για να καλυφθούν όλοι οι μαθητές της Α΄ τάξης.

- Πλαίσιο ψυχολόγου.

Πρέπει να τονιστεί ότι είχε ήδη τοποθετηθεί στο σχολείο ψυχολόγος, η οποία πραγματοποίησε αρχικά μια βιωματική συνάντηση με όλους τους συμβούλους καθηγητές και έβαλε το θεωρητικό πλαίσιο της εφαρμογής του έργου. Συγκεκριμένα, μας τόνισε τη σημασία του να πιστεύουμε εμείς οι ίδιοι στον θεσμό κι ότι οι μαθητές χρειάζεται να νιώσουν ότι έχουν κάποιον δίπλα τους που τους καταλαβαίνει με αποδοχή, που τους δείχνει εμπιστοσύνη ότι μπορούν να τα καταφέρουν μόνοι τους κι ότι αξίζουν. Που ενδιαφέρεται γι' αυτούς χωρίς ανταλλάγματα. Που τους ακούει ενεργητικά, χωρίς να τους υποδεικνύει τι να κάνουν με ανούσιες ηθικολογίες. Με ερωτήσεις όπως: « είμαι δίπλα σου», «πώς νιώθεις», «τι σκέφτεσαι» ή «τι ιδέες έχεις γι' αυτό που σε απασχολεί», οι οποίες περνάνε το μήνυμα στον μαθητή ότι μπορεί να τα καταφέρει και να βρει λύση στα προβλήματά του, με στόχο αφενός να χτιστεί σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ καθηγητή και μαθητή και αφετέρου να συλλέγονται πληροφορίες για έγκαιρη επέμβαση του σχολείου, αν προκύψει κάποιο πολύ σοβαρό θέμα.

- Τρόπος υλοποίησης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τη σχολική χρονιά 2018-19 ξεκινήσαμε αργά, αμέσως μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων, αλλά συστηματικά, μέχρι τις εξετάσεις. Ανέλαβα 4 μαθητές (3 αγόρια και 1 κορίτσι), οι οποίοι μου ανατέθηκαν τυχαία, με κλήρωση. Συναντιόμασταν βδομάδα παρά βδομάδα, για 15-20', κάποιες φορές και περισσότερο, σε ιδιωτικό χώρο. Τα 3 από τα 4 παιδιά ήταν θετικά και ανοιχτά στην επικοινωνία, με αποτέλεσμα να χτιστεί μια ζεστή σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ μας. Κάποια από αυτά αντιμετώπιζαν σοβαρά οικογενειακά θέματα και ήταν έκδηλη η ανάγκη τους να τα επικοινωνήσουν. Το τέταρτο παιδί ήταν απρόθυμο να μιλήσει και δεν έβρισκε νόημα στον θεσμό. Ωστόσο δέχτηκε να συνεχίσουμε τις συναντήσεις και, χωρίς καμία πίεση εκ μέρους μου, άρχισε γύρω στην άνοιξη να μιλάει για κάπως πιο προσωπικά θέματα που τον προβλημάτιζαν ή τον ενοχλούσαν, χωρίς όμως να τον νιώσω ποτέ ιδιαίτερα ανοιχτό.

Πολύ σημαντική ήταν η τελευταία συνάντηση-κλείσιμο, με όλους τους μαθητές, με ουσιαστική και ζεστή επικοινωνία.

- Δυσκολίες στην υλοποίηση.

Προσωπικές δυσκολίες που αντιμετώπισα ήταν αρχικά ένα αίσθημα ανασφάλειας για το κατά πόσο θα μπορέσω να λειτουργήσω ξεκάθαρα στα πλαίσια των δύο διαφορετικών ρόλων που είχα, με τους ίδιους μαθητές, αυτόν του συμβούλου καθηγητή και της διδάσκουσας καθηγήτριας, αφού και τα 4 παιδιά ήταν συγχρόνως και μαθητές μου, γεγονός που λόγω αντικειμενικών συνθηκών δεν ήταν δυνατό να αποφευχθεί. Περισσότερο δε, με ανησυχούσε το εάν ο ρόλος μου ως καθηγήτριά τους δημιουργούσε εμπόδια στο να μου ανοιχτούν στις ιδιωτικές συναντήσεις μας. Όμως το συζήτησα με τα παιδιά, τα οποία διέκριναν και σεβάστηκαν και τα δύο πλαίσια λειτουργίας, με αποτέλεσμα να μη δημιουργηθεί κάποιο εμπόδιο στην επικοινωνία μας. Επίσης, στις δύσκολες καταστάσεις που άκουγα ότι αντιμετώπιζαν κάποιες φορές ένιωθα να συμπάσχω περισσότερο απ'όσο θα έπρεπε, με αποτέλεσμα να φορτίζομαι συναισθηματικά. Ενίοτε, δεν ήξερα τι να πω ή αν έπρεπε να πω κάτι. Όσον αφορά στα παραπάνω, η συζήτηση με την ψυχολόγο ήταν πάντοτε υποστηρικτική.

Αντικειμενικές δυσκολίες θεωρώ την καθυστέρηση στην υλοποίηση του θεσμού, η οποία πρέπει να ξεκινάει από τον Σεπτέμβριο του κάθε σχολικού έτους, την έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη συμβουλευτική, καθώς και την έλλειψη χρόνου των εκπαιδευτικών, οι οποίοι μέσα στο ωράριό τους καλούνται να εκπληρώσουν το διδακτικό τους έργο, να αξιολογήσουν τους μαθητές τους, να διεκπεραιώσουν διοικητικές εργασίες, να καταχωρίσουν τις απουσίες, να επικοινωνήσουν με γονείς και να αναζητήσουν την απαιτούμενη ηρεμία για να συναντήσουν μαθητές ως σύμβουλοι. Τέλος, το ότι το πρόγραμμα έχει ημερομηνία λήξης, «ντύνει» την προσπάθειά μας με μια αίσθηση ματαιότητας...

- Υποστηρικτικοί παράγοντες.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με βοήθησαν τα σεμινάρια συμβουλευτικής και διαμεσολάβησης που έχω παρακολουθήσει, η υλοποίηση κατά τη διάρκεια παλαιότερου σχολικού έτους του προγράμματος αγωγής υγείας «Στηρίζομαι στα πόδια μου», το επιμορφωτικό υλικό από την ιστοσελίδα του Μ.Ν.Α.Ε., οι εποπτικές συναντήσεις, περίπου μία φορά τον μήνα, μεταξύ συμβούλων καθηγητών παρουσία της ψυχολόγου, όπου γίνονταν ανταλλαγή προβληματισμών και προτάσεων και τέλος, το γεγονός ότι κρατούσα σημειώσεις μετά από κάθε συνάντηση με μαθητή, μαζί με σχόλια δικά μου ώστε να θυμάμαι πληροφορίες ή να οργανώνω ένα πλαίσιο επικοινωνίας για την επόμενη συνάντηση.

- Αποτίμηση

Θεωρώ το πρόγραμμα τόσο θετικό και αποτελεσματικό για τις σχολικές κοινότητες, που θα ευχόμουν να μπορούσε να υλοποιηθεί και στα υπόλοιπα σχολεία της χώρας, από τα Δημοτικά έως και τα Γενικά Λύκεια.

Αρχικά, με την προϋπόθεση να εφαρμόζεται συστηματικά και υπεύθυνα, παρατηρούμε ότι χτίζει σταδιακά ένα πιο ειρηνικό κλίμα στο σχολείο, αφού καλλιεργεί πιο ουσιαστικές σχέσεις, δίχως βία. Παρόλο που απευθύνεται στους μαθητές της α΄ τάξης, το κλίμα αυτό διαχέεται και στους υπόλοιπους μαθητές, χωρίς φυσικά αυτό να είναι απόλυτο.

Οι ίδιοι οι μαθητές που συμμετέχουν, σύμφωνα με δικές τους μαρτυρίες, νιώθουν ικανοποίηση και αποφορτίζονται, αφού τους δίνεται η δυνατότητα να μιλήσουν για θέματα που τους απασχολούν εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος, με έναν άνθρωπο που ενδιαφέρεται γι' αυτούς και τους ακούει, χωρίς πίεση, κριτική ή ανούσιες ηθικολογίες και χωρίς να ζητάει ανταλλάγματα. Σε αρκετούς απ' αυτούς εξάλλου, διαπιστώνεται βελτίωση και στην επίδοσή τους στα μαθήματα.

Επίσης είναι εξίσου ωφέλιμο για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να συνεργάζονται, να αποκτούν ή να εξασκούνται σε δεξιότητες όπως η ενεργητική ακρόαση, η αποδοχή στα συναισθήματα των μαθητών, η ισότιμη σχέση μαζί τους, δεξιότητες που η τάξη και το «κυνήγι» της ύλης, πολλές φορές δεν αφήνουν περιθώρια να αναπτυχθούν. Ωστόσο, διαπιστώνεται η ανάγκη επιμόρφωσης και υποστήριξης των εκπαιδευτικών.

- Προτάσεις
- ✓ Η τοποθέτηση των ψυχολόγων και η έναρξη του προγράμματος να γίνονται έγκαιρα, από τον Σεπτέμβριο.
- ✓ Η επιμόρφωση των εθελοντών εκπαιδευτικών να είναι υποχρεωτική, με τη αρωγή και των συμβούλων παιδαγωγικής ευθύνης ως διαμεσολαβητών της γνώσης.
- ✓ Να διερευνηθούν τρόποι συνέχισης του θεσμού και επέκτασής του και στη Β΄ τάξη.

- ✓ Να παραμένει ο ίδιος ψυχολόγος στο κάθε σχολείο, αν το επιθυμεί κι ο ίδιος ώστε να μπορεί να εξελίξει τη δουλειά του χρόνο με τον χρόνο κι όχι να ξεκινάει κάθε φορά από την αρχή.
- ✓ Ελάφρυνση των συμβούλων καθηγητών από διοικητικά καθήκοντα, όπου και όσο αυτό είναι εφικτό ώστε να εξοικονομηθεί χρόνος για την περεταίρω αξιοποίηση του θεσμού.

Συμβουλευτική!

Είναι η 4^η χρονιά που τρέχουμε τη δράση της Συμβουλευτικής στο 1^ο ΕΠΑΛ Δραπετσώνας και η 2^η στο 9^ο ΕΠΑΛ Πειραιά

Για ένα τόσο μεγάλο πρότζεκτ, είναι απαραίτητο ένας σύλλογος Καθηγητών και Διεύθυνση ανοικτή σε καινοτόμες δράσεις μέσα στη σχολική μονάδα πέρα από τη συνηθισμένη εκπαιδευτική διαδικασία και τις συνηθισμένες δράσεις.

Ψυχολόγος

Ο ρόλος του/της Ψυχολόγου δίνει κύρος στην όλη δράση, οι συναδέλφοι τη βλέπουν πιο σοβαρά, μπορούν να συζητηθούν δύσκολες καταστάσεις και να προταθούν χειρισμοί που δε θα μπορούσε ο Σύμβουλος να τους κάνει από μόνος του.

Συμβουλευτική

Η πεμπτουσία της μαθητοκεντρικής δράσης Είναι η δράση που εξατομικεύει την αλληλεπίδραση με το μαθητή και εστιάζει στο μαθητή δίνοντας του πρωταγωνιστικό ρόλο, σε κάθε ένα μαθητή... σε όλους τους μαθητές.

Από προσωπική εμπειρία με κέρδισε η λέξη... «Αυτοβελτίωση»

Αυτοβελτίωση με συναδέλφους

Βελτίωση των σχέσεων – καλύτερη γνωριμία με τους συναδέλφους που συμμετείχαν

Αυτοβελτίωση – με μαθητές

1. Βελτίωση των σχέσεων με τους μαθητές που συνεργάστηκες
2. Βελτίωση των σχέσεων με τους υπόλοιπους μαθητές

Σωστή δράση του Μέντορα Ανάπτυξη δεξιότητας

στόχος...

Να συνειδητοποιήσει ο μαθητής τι λέει, τι κάνει, καθώς μοιράζεται τους προβληματισμούς, τις δυσκολίες με κάποιους μαθητές, καθηγητές του, πιθανόν με τον ίδιο τον εαυτό του...

Ο μαθητής...

Ανάπτυξη αυτοπεποίθησης

Πίστη στον εαυτό

Ανάπτυξη κριτικής ικανότητας και προσωπικής αξιολόγησης

Μόνο που ο μαθητής θα παρουσιάσει όλα τα παραπάνω έχοντας απέναντι του ένα Σύμβουλο Καθηγητή που θα επιδείξει την δέουσα ενεργητική ακοή και τη γλώσσα του σώματος, ώστε ο μαθητής νιώσει πραγματικά ότι είναι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος, ο στόχος έχει επιτευχθεί σε μεγάλο ποσοστό.

Καλά όλα αυτά... αλλά... αν μας τύχει αυτή η «δύσκολη» περίπτωση; ή η άλλη;

Τι κάνουμε;!!

Η πραγματικότητα είναι πιο απλή και τα προβλήματα είναι διαχειρίσιμα

Τουλάχιστον τώρα η δράση της Συμβουλευτικής είναι πιο πολύ αναγνωρισμένη και νομοθετημένη με την αρωγή πλέον του/της Ψυχολόγου!!

Γενικά...

είμαστε αρκετά εξειδικευμένοι, ίσως πιο πολύ από όσο νομίζουμε...

Προτάσεις για βελτίωση

- 1)** Να θεσμοθετηθεί ένα δίωρο το μήνα όπου οι Σύμβουλοι Καθηγητές να έχουν τη δυνατότητα να βρίσκονται και να συζητούν τα διάφορα θέματα της Συμβουλευτικής.
- 2α)** Να δοθούν κίνητρα. Να θεσμοθετηθεί η ελάττωση κατά μία ώρα την εβδομάδα στο συνολικό πρόγραμμα για κάθε Σύμβουλο Καθηγητή καθώς
- 2β)** όλες οι δράσεις είναι επιδοτούμενες εκτός από αυτή του Συμβούλου Καθηγητή
- 3)** Τα σεμινάρια να γίνονται και από Συμβούλους Καθηγητές που έχουν βιώματα και γνώση των δυσκολιών και ιδιαιτεροτήτων της δράσης
- 4)** Ο Ψυχολόγος να έχει εξειδίκευση (όσο είναι εφικτό) στη δράση της Συμβουλευτικής στο σχολείο και να βρίσκεται στο σχολείο τουλάχιστον μεταξύ 10-12.30 για να περιλαμβάνει τα διαλείμματα, όπου εκεί γίνονται πολλές «ζυμώσεις»

Σεραφείμ Παπατριανταφύλλου

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ
ΟΠΩΣ ΑΥΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ ΣΤΟ ΤΟ ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΕΠΑΛ ΣΥΡΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-19

Χατζηνικολάου Δέσποινα κλάδου ΠΕ90 (Ναυτικών Μαθημάτων)

Το Εσπερινό Επαλ Σύρου είναι ένα σχολείο αμιγώς ναυτικό.

Οι μαθητές του προσανατολίζονται σε δυο τομείς του Πλοίαρχου και Μηχανικού Εμπορικού Ναυτικού.

Ως σύμβουλος καθηγήτρια πρότεινα στα παιδιά της Α τάξης να έχουμε σταθερά κάθε εβδομάδα μια ώρα συνάντησης στα πλαίσια του σχολικού ωραρίου.

Τους εξηγήσαμε μαζί με την ψυχολόγο πως θα λειτουργούσε σε ένα πρωταρχικό στάδιο αυτός ο νέος θεσμός

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ-ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι στην πλειοψηφία τους οι συναντήσεις με τους μαθητές πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με την ψυχολόγο και οφείλω να ομολογήσω ότι ο ρόλος της ήταν σημαντικός καθώς με βοήθησε να οργανώσω και να μεθοδεύσω τον τρόπο προσέγγισης μου.

Τα παιδιά που συμμετείχαν αρχικά ήταν επιφυλακτικά στην πορεία όμως αυτό άλλαξε καθώς έγιναν όχι μόνο ποιο θετικά στην προσέγγιση τους αλλά ανέπτυξαν οικειότητα και ελεύθερο λόγο που έδινε έναυσμα για ουσιαστικά αμφίδρομη επικοινωνία .Η στάση τους απέναντι στο σύμβουλο ήταν καλή από την αρχή .

Σε μια πρώτη αποτίμηση κάποια από τα θέματα που φαίνεται να απασχολούν τα συγκεκριμένα παιδιά είναι η χαμηλή αυτοεκτίμηση ,η πρότερη σχολική αποτυχία ,τα μαθησιακά ελλείμματα,ενώ σημαντικά τα επηρεάζει η ελλιπής επικοινωνία στο στενό οικογενειακό τους περιβάλλον και ευρύτερα.

Όλα τα παραπάνω εκτιμώ ότι χαρακτηρίζονται από μια διαχρονικότητα και έχουν απασχολήσει και στο παρελθόν πολλούς νέους ανθρώπους Αυτό που φαίνεται να γιγαντώνεται ωστόσο είναι η έλλειψη επικοινωνίας που με την σειρά της γεννά αυξανόμενη μοναξιά , εσωστρέφεια θυμό και τόσα άλλα

Η πρόταση για ύπαρξη συμβούλου καθηγητή καθώς και ψυχολόγου είναι μια καινοτομία που προσωπικά εκτιμώ ότι θα μπορούσε να αποδώσει πολλαπλά στην καλύτερη προσαρμογή, στην εδραίωση αυτοεκτίμησης αλλά και στην ανοιχτή και δημιουργική επικοινωνία και συνεργασία όλων.

Όπως κάθε τι καινούργιο χρειάζεται βελτιώσεις καθώς υπήρξαν προβλήματα στην εφαρμογή του. (Επιγραμματικά αναφέρω την αποσπασματικότητα και ελλιπή ενημέρωση και επιμόρφωση πάνω στο νέο θεσμό του συμβούλου καθώς και την αργοπορία στην εφαρμογή του συνολικού προγράμματος)

Επιπλέον θεωρώ ότι η μια ώρα που είχαμε στην διάθεση μας ήταν μεν σημαντική αλλά και πειστική χρονικά αφού σε κάποιες περιπτώσεις όταν ο διάλογος βρισκόταν στην πιο <<γόνιμη >> ανάπτυξη του έπρεπε να μετατεθεί στην επόμενη συνάντηση.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μέσα από αυτή την εμπειρία μου θα ήθελα να παραθέσω τις παρακάτω θετικές πρακτικές που θεωρώ ότι μελλοντικά θα ενισχύσουν τον θεσμό:

1. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα συμβουλευτικής με την μορφή κύκλου μαθημάτων που θα γίνονται μέσω υπολογιστή καθώς και συναντήσεις ο αριθμός των όποιων θα καθορίζεται από τις ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά από το σύνολο των συμβούλων καθηγητών.

Μέσα από αυτή την διαδικασία θα έχουν την δυνατότητα όχι μόνο να διευρύνουν τις τεχνικές επικοινωνίας τους αλλά και να εκφράσουν ανοιχτά τον εαυτό τους και τους όποιους προβληματισμούς τους.

2. Δημιουργία ομάδας ενημέρωσης και συνεργασίας όλων των ενδιαφερομένων συμβούλων καθηγητών με την χρήση του διαδικτύου για να υπάρξει συνεχόμενη αλληλεπίδραση και ανταλλαγή πληροφοριών.
3. Ενημέρωση και ενθάρρυνση των συλλόγων καθηγητών για ενεργό συμμετοχή.
4. Ψυχολόγος που θα συνεργάζεται για τουλάχιστον μια πενταετία με το ίδιο σχολείο ώστε να υπάρχει χρόνος για πραγματική γνωριμία, εμπιστοσύνη και εξοικείωση καθηγητών και μαθητών μαζί του.

5. Συνεργασία με δομές που θα ισχυροποιήσουν τον θεσμό και θα τον βοηθήσουν να εδραιωθεί και να αποδώσει μελλοντικά (σχολές γονέων, δημόσιες δομές υποστήριξης κ.α).

6. Περισσότερος χρόνος για ενεργή ακρόαση και τέλος ενθάρρυνση των παιδιών να κρίνουν και να αξιολογούν την διαδικασία προκειμένου να αισθάνονται σεβασμό και αποδοχή.

Συνέδριο ΜΝΑΕ 30/11/2019**Σύμβουλοι καθηγητές – Ομάδα 3^A και Ομάδα 3^B**

46 εγγεγραμμένοι + 6 ακροατές

Συντονίστρια: Άννα Σιγανού (3^A), Χρύσα Λαλαζήση (3^B)

Οι ομάδες αποτελούνταν από εκπαιδευτικούς ευρέος φάσματος εμπειρίας: από πιλοτικά σχολεία που είχαν εφαρμόσει εξ αρχής τον Θεσμό – ένα εκ των οποίων έχει και την τεχνική υποστήριξη του προγράμματος της ΜΝΑΕ, εκπαιδευτικούς που εφάρμοσαν τον Θεσμό τη σχολική χρονιά 2018 -2019, έως εκπαιδευτικούς σε σχολεία που δεν τον έχουν εφαρμόσει για διάφορους λόγους. Το κλίμα ήταν ευχάριστο, με συμμετοχή όλων και γόνιμο διάλογο, ενώ όλοι ακολουθούσαν το πλαίσιο που έθεταν οι συντονίστριες.

Η συζήτηση χωρίστηκε σε δύο μέρη. Στο πρώτο οι συμμετέχοντες/ουσες συστήνονταν και έκαναν απολογισμό της Δράσης παρουσιάζοντας τις εμπειρίες τους, εστιάζοντας σε θετικά σημεία - δυσκολίες που αντιμετώπισαν και προτείνοντας αλλαγές και βελτιώσεις. Στο δεύτερο μέρος εμβαθύνουμε σε επιμέρους ζητήματα που αναδείχτηκαν στο πρώτο μέρος υπό μορφή στρογγυλής τράπεζας με ενεργό συμμετοχή όλων.

Στα **θετικά συμπεράσματα** καταγράφονται:

η μετατόπιση των εκπαιδευτικών προς τη θεώρηση των θεμάτων από τη σκοπιά των μαθητών, η ενίσχυση της ικανότητας αυτό-οργάνωσης εκπ/κών, η βελτίωση του σχολικού κλίματος και των σχέσεων μεταξύ καθηγητών-μαθητών και των μαθητών μεταξύ τους ειδικότερα, η δημιουργία δικτύων μαθητών για την ενίσχυση συμμαθητών, η ενίσχυση συνεργατικού και συναδελφικού πνεύματος μεταξύ των εκπαιδευτικών.

Συγκεκριμένα ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή έδωσε στους μαθητές :

- σημείο αναφοράς μέσα στην σχολική κοινότητα,
- συνέβαλε στην βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας,
- εναλλακτικές επιλογές που έχουν κατά την φοίτησή τους στο ΕΠΑ.Λ, αλλά και μετά την ολοκλήρωση αυτής,
- ενίσχυση της αυτοπεποίθησης τους,
- συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δράσεις της σχολικής κοινότητας.

Ενθαρρυντικό και εποικοδομητικό για τους συμβούλους καθηγητές ήταν επίσης το γεγονός ότι πραγματοποιούνταν συναντήσεις μεταξύ τους, ανεξάρτητα από την ενημέρωση και προγραμματισμένη συνάντηση στο τέλος του μήνα, την οποία οργάνωνε η ψυχολόγος του σχολείου.

Θίχτηκαν θέματα και αναπτύχθηκαν προβληματισμοί επί των εξής ζητημάτων – κινούμενοι από εξωγενείς προς ενδογενείς παράγοντες:

- **Διοικητικά:** Θεσμικό πλαίσιο, έγκαιρη τοποθέτηση εκπαιδευτικών στα σχολεία, ρόλος Δ/ντών / Δ/ντριών Σχολείων, έλλειψη χώρων συναντήσεων με μαθητές/τριες, δικτύωση σχολείων, κίνητρα στους σ-κ
- **Περιεχόμενο:** Θεσμικά κείμενα, εργαλεία και υλικά δραστηριοτήτων, πρωτόκολλο διαδικασιών συναντήσεων
- **Διαπροσωπικά:** Σχέσεις με μαθητές, συναδέλφους, ψυχολόγους και γονείς/κηδεμόνες, προσωπικές ανησυχίες σ-κ.

Όλη τη συνάντηση διέτρεχε η ανησυχία για τη συνέχιση ή μη του προγράμματος μετά το πέρας του ΕΣΠΑ (2022) και την αντιμετώπιση της ανασφάλειας των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν εξ αρχής τον ρόλο χωρίς προηγούμενη εμπειρία ή κατάρτιση, καθώς και η διάκριση των ορίων του ρόλου αυτού. Αναδείχθηκε ο καταλυτικός ρόλος των Ψυχολόγων καθώς και του Δ/ντή / της Δ/ντριας.

Αναγκαία κρίθηκε η διαρκής και υποχρεωτική επιμόρφωση όσων αναλαμβάνουν καθήκοντα συμβούλου-καθηγητή.

Πλεονεκτήματα σε επίπεδο Σχολικής Μονάδας

Αποδελτιώνοντας όσα συζητήθηκαν στην ημερίδα, ως προς τα *πλεονεκτήματα σε επίπεδο Σχολικής Μονάδας* διαπιστώνεται κατά γενική ομολογία βελτίωση του σχολικού κλίματος, η οποία αποτυπώνεται στην αλλαγή στάσης εκπαιδευτικών και την ανάδυση ενός σχολείου λιγότερο απρόσωπου απέναντι στο μαθητή, τη μείωση σχολικών συγκρούσεων και φαινομένων παραβατικότητας, τη μείωση σχολικής διαρροής και την αύξηση εγγραφών, με παράλληλη βελτίωση του έργου των Παιδαγωγικών Συλλόγων, καθώς οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν καλύτερα την προσωπικότητα των μαθητών.

Στάση των μαθητών

Ως προς τη *στάση των μαθητών* σημειώνεται εκ μέρους τους ενδιαφέρον και συμμετοχή στις συναντήσεις. Η επικοινωνία με τον σύμβουλο-καθηγητή χαρακτηρίζεται από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς ως εξαιρετική και τα αποτελέσματά της φαίνονται στη βελτίωση της επικοινωνίας των μαθητών με τους υπόλοιπους καθηγητές, την ενεργό τους συμμετοχή σε σχολικές δραστηριότητες και στην παρότρυνση συμμαθητών να αναζητήσουν τον σύμβουλο-καθηγητή, λειτουργώντας κατά κάποιον τρόπο ως πολλαπλασιαστές του θεσμού. Αναφέρθηκε, μάλιστα, περίπτωση δικτύου μαθητών που απέτρεψε συμμαθητή από την εγκατάλειψη του σχολείου.

Δυσκολίες

Ανέκυψαν *δυσκολίες* αφενός ως προς το πλαίσιο, με χαρακτηριστικές αναφορές στην έλλειψη κατάλληλης αίθουσας συναντήσεων και επιμόρφωσης/υλικού με δραστηριότητες και στην οριοθέτηση του ρόλου, αφετέρου σε διαπροσωπικό επίπεδο όπου -πέραν μιας αναμενόμενης αμηχανίας στην 1η συνάντηση- επισημαίνεται η απροθυμία κάποιων εκπαιδευτικών να αναλάβουν περιπτώσεις που θεωρούσαν «δύσκολες» ή να αναλάβουν απλώς τον ρόλο, η αρνητική στάση συναδέλφων που δεν μετείχαν στο θεσμό και η κόπωση πολλών μαθητών καθώς μειώνεται ο ελεύθερος χρόνος τους.

Προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού

Οι προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμού αφορούν κυρίως σε θέματα διοίκησης-οργάνωσης και περιεχομένου. Αναλυτικότερα, προτείνεται η συγκέντρωση του θεσμικού πλαισίου για εύκολη αναφορά, η έγκαιρη τοποθέτηση εκπαιδευτικών στα σχολεία με ειδική μνεία στον ψυχολόγο -η διαρκής συνεργασία με τον οποίο κρίνεται αναγκαία (τονίστηκε η ανάγκη οι ψυχολόγοι να αποσπώνται για 2 ή 3 χρόνια στην ίδια περιοχή), η αποσαφήνιση κριτηρίων συμμετοχής των εκπαιδευτικών στο θεσμό με παράλληλη περιγραφή ρόλου, αρμοδιοτήτων, διαδικασιών και η παροχή κινήτρων στους εκπαιδευτικούς, όπως η μείωση ωραρίου ή/και η μοριοδότηση για 3ετή συμμετοχή στο θεσμό με 4 μαθητές. Ο θεσμός προσφέρεται για ευρύτερες συνεργασίες όπως η δικτύωση σχολείων και η ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών, η συνεργασία του σχολείου με αρμόδιους φορείς (π.χ. φορείς ψυχικής υγείας), η ενεργοποίηση του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων σε σχέση με το θεσμό, συμβάλλοντας έτσι στη συνολική αλλαγή κουλτούρας του σχολείου (ανοικτό σχολείο-δράσεις-επικοινωνία), δηλαδή μια βελτίωση των υποδομών για την εφαρμογή του θεσμού και την απρόσκοπτη δικτύωση των σχολείων.

Ενδοσχολικά

Κρίνεται σκόπιμη η θεσμοθέτηση παιδαγωγικών συλλόγων ανά τακτά χρονικά διαστήματα -πχ με ετήσιο πρόγραμμα, η διαρκής συνεργασία και ενημέρωση των συμβούλων καθηγητών με τους διδάσκοντες καθηγητές, η δημιουργία απόρρητου portfolio μαθητή με ρουμπρίκες, η διάκριση των ρόλων συμβούλου και διδάσκοντος στους μαθητές (αποτελεί προϋπόθεση επιλογής συμβούλου) και ο συνδυασμός με τις άλλες υποδράσεις της ΜΝΑΕ, μιας διασύνδεσης δηλαδή των επιμέρους τμημάτων του θεσμού.

Περιεχόμενο

Ως προς το περιεχόμενο, κυρίαρχη προβάλλει η ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα όπως η ενεργητική ακρόαση, η διαχείριση τάξης - συγκρούσεων, η διερεύνηση ταλέντων - δεξιοτήτων μαθητών, η στοχοθεσία και οι περιοχές παρατήρησης των συμβούλων-καθηγητών. Αυτό απαιτεί τη δημιουργία των κατάλληλων εργαλείων, βιωματικών δραστηριοτήτων & case studies ως βοήθημα για τις συναντήσεις. Παράλληλα οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενισχυθούν μέσω εποπτείας, οι δε μαθητές με τη σύνδεση με το Σχολικό Επαγγελματικό

Προσανατολισμό με ταυτόχρονη διερεύνηση των κλίσεων/ δεξιοτήτων τους. Η διασφάλιση της ποιότητας και η βελτίωση του θεσμού μπορεί να επιτευχθεί με τη συνεχή του αξιολόγηση (διαμορφωτική και τελική).

Προοπτική του θεσμού

Ως προς την *προοπτική του θεσμού* προτείνεται η συνέχισή του και για τα επόμενα χρόνια, μετά δηλαδή τη λήξη του προγράμματος με επέκτασή του στη Β' και Γ' λυκείου για να διατηρηθεί το καλό κλίμα και η θετική ρουτίνα, καθώς και για την ευκολότερη ένταξη μαθητών που έρχονται από τα ΓΕΛ, και αφετέρου στα Γενικά Λύκεια.

B.4: Θεσμός Ψυχολόγου

Εισήγηση

Η τοποθέτηση μου το 2017-18 ήταν σε 5 ΕΠΑΛ, ενώ το 2018-2019 ήταν σε δυο. Επειδή η εμπειρία του 2017-18 ήταν πολύ περιορισμένη (3 μήνες), θα αναφερθώ στο ΕΠΑΛ Ηράκλειας Σερρών και το ΕΠΑΛ Ροδόπολης Σερρών στα οποία υπηρέτησα 7 περίπου μήνες χωρίς να υποτιμώ το πρώτο «σοκ» του 2018.

Το ΕΠΑΛ Ροδόπολης βρίσκεται πολύ κοντά στα σύνορα με τη Βουλγαρία, περίπου 20 χλμ και ο μαθητικός πληθυσμός ανερχόταν στους 30-40 μαθητές/τριες. Το ΕΠΑΛ Ηράκλειας είχε περίπου 120 μαθητές/τριες και η ιδιαιτερότητα του έγκειται στο γεγονός ότι ένα μέρος του μαθητικού πληθυσμού ήταν Γύφτοι-Ρομά από την Ηράκλεια και τα γύρω χωριά, με τις πολιτισμικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες τους -τις οποίες γνώριζα λόγω της δικής μου καταγωγής από το ίδιο μέρος-.

Το πιο ουσιαστικό κομμάτι και ίσως το πιο δύσκολο είναι ενσωματωθεί ο ψυχολόγος στο ΕΠΑΛ. Το στοίχημα αυτό κερδίζεται μόνο όταν δημιουργηθεί σχέση εμπιστοσύνης α) με τον διευθυντή και β) με το σύλλογο των καθηγητών που είναι και το πιο προκλητικό. Οι μαθητές/τριες από την άλλη είναι πιο έτοιμοι να δημιουργήσουν μια σχέση εμπιστοσύνης. Κινούνται από τη μεγάλη ανάγκη να εμπιστευτούν, να επικοινωνήσουν τις ανάγκες τους και να μη δεχτούν κριτική.

Στην περίπτωση του ΕΠΑΛ Ηράκλειας και Ροδόπολης δημιουργήθηκε σχέση εμπιστοσύνης με τον διευθυντή και με μια μεγάλη ομάδα του συλλόγου. Για να επιτευχθεί αυτό έγιναν πολλές **άτυπες** συζητήσεις στα γραφεία, στους διαδρόμους, στο καπνιστήριο με καθηγητές. Με αυτό τον τρόπο μου μεταφέρθηκε το κλίμα του σχολείου, που κάθε φορά είναι μοναδικό.

Αισθάνομαι ότι όταν δημιουργήθηκε ένα κλίμα ασφάλειας, **τότε** οι καθηγητές αναζητούσαν την ψυχολόγο για να μοιραστούν -κυρίως- και σε μια δεύτερη φάση να ακούσουν μια διαφορετική οπτική για ένα θέμα που προέκυπτε και να συναποφασίσουν εάν ήθελαν να δοκιμάσουν πρακτικές που αφορούσαν συγκεκριμένους μαθητές/μαθήτριες (τις περισσότερες φορές) ή το σύνολο της τάξης.

Αυτό το κλίμα και η αίσθηση ότι δεν λειτουργεί ο κάθε εκπαιδευτικός μόνος του, αλλά είμαστε εκεί ως **ομάδα** για να βοηθήσουμε όλοι οι εμπλεκόμενοι (καθηγητές,

διευθυντής, ψυχολόγος) οδήγησε σε εξαιρετική συνεργασία με αποτέλεσμα αρκετοί καθηγητές να εμπλακούν και στις δράσεις ΜΝΑΕ.

Οι δράσεις που αναπτύχθηκαν και στα δυο ΕΠΑΛ ήταν αποκαλυπτικές. Η συμμετοχή των μαθητών/μαθητριών σε δράσεις και ρόλους ευθύνης ανέδειξε πτυχές της προσωπικότητας των μαθητών/τριών που δεν προσδοκούσαμε και αυτό επέδρασε θετικά στη σχέση καθηγητή-μαθητή. Ευτυχώς δόθηκαν πολλές ευκαιρίες, όπως να συμμετάσχουν σε μια θεατρική παράσταση, να διεξάγουν μια έρευνα (κατασκευή ερωτηματολόγιο, διάχυση αυτού, παρουσίαση, συνεντεύξεις), να στηρίξουν εκδηλώσεις στο σχολείο, να επεξεργαστούν φωτογραφίες και πολλά άλλα (φωτογραφίες). Αλλά και σε δράσεις που το αντικείμενο ήταν περισσότερο τεχνολογικό και επιχειρησιακό, στις οποίες είχα σαν ψυχολόγος ελάχιστη εμπλοκή.

Οι δράσεις άνοιξαν το σχολείο στους τοπικούς θεσμούς/φορείς (σχολεία, ΚΑΠΗ, εκκλησία, τροχαία, αστυνομία, κέντρο υγείας, ΟΑΣΙΣ κ.α.) και οι κάτοικοι επισκέφτηκαν το σχολείο σε εκδηλώσεις (όπως η αιμοδοσία και η ενημέρωση για τις εξαρτησιογόνες ουσίες). Άρχισαν να αμφισβητούνται προκαταλήψεις εις βάρος αυτού του σχολείου και αυτό αποδείχθηκε τελικά, όταν αυξήθηκε ο αριθμός των εγγραφών για τη νέα σχολική χρονιά 2019-2020, ειδικά στο ΕΠΑΛ Ηράκλειας.

Αποδείχτηκε χρήσιμη η ενημερωτική συνάντηση καθηγητών του συλλόγου, που ενδιαφέρονταν, για τις διαγνώσεις μαθητών/τριών από το ΚΕΣΥ και η εμπιστευτική συζήτηση πάνω στις εκθέσεις τους. Αντίστοιχα, αποδοτικές για να άρουν τους προβληματισμούς και τους δισταγμούς ήταν οι συναντήσεις με τους υποψήφιους συμβούλους καθηγητές του σχολείου πριν εφαρμοστεί ο θεσμός, αλλά και η επικοινωνία μέσω skype με την ψυχολόγο και τον συντονιστή του ΕΠΑΛ Λαγκαδά Θεσσαλονίκης που είχαν μεγαλύτερη εμπειρία από τη δική μου/μας.

Όσον αφορά τους μαθητές/τριες, μου φάνηκε ότι λειτούργησε απρόσμενα καλά η διαμεσολάβηση για την επίλυση διαφορών και συγκρούσεων μεταξύ των μαθητών αλλά και μεταξύ καθηγητών και μαθητών. Αν και δοκιμάστηκε για μικρό διάστημα απέδωσε σε κάθε περίπτωση λίγο ή περισσότερο, ωστόσο ο στόχος δεν επιτεύχθηκε να καθιερωθεί και να εκπαιδευτούν καθηγητές ή μαθητές/τριες πάνω στη διαδικασία.

Παρόμοια, η συνεργασία με την καθηγήτρια του Επαγγελματικού προσανατολισμού που ξεκίνησε με στόχο την διερεύνηση των επαγγελματικών ενδιαφερόντων και κινήτρων των μαθητών/τριών δεν είχε την ανταπόκριση που θα θέλαμε. Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών της Α΄ Λυκείου, που προσκαλέσαμε να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια του ΕΟΠΠΕΠ δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν είτε γιατί δυσκολεύονταν πολύ στη κατανόηση των ερωτήσεων είτε γιατί απουσίαζε το κίνητρο. Συνεπώς, η πρότασή μου θα ήταν αρχικά η κινητοποίηση των μαθητών/τριών μέσω ομαδικών συζητήσεων, η πρόσκληση επαγγελματιών στο σχολείο και η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων να είναι το επακόλουθο αυτής της πορείας.

Αντίστοιχα, ήταν μη αποτελεσματική η συμβουλευτική σε μαθητές/τριες που κινδυνεύουν από απουσίες στο δεύτερο τετράμηνο. Συνεπώς θεωρώ χρήσιμο, οι μαθητές/τριες που κινδυνεύουν με διαρροή να εντοπίζονται νωρίς και να υποστηρίζονται έγκαιρα μέσω συμβούλου καθηγητή ή ψυχολόγου. Ειδικά στο ΕΠΑΛ της Ηράκλειας λόγω της ιδιαιτερότητας του πληθυσμού ήταν συχνό φαινόμενο. Υπήρχαν στη μέση της σχολικής χρονιάς μετακινήσεις της οικογένειας για επαγγελματικούς ή οικονομικούς λόγους, μεταναστεύσεις, παιδική εργασία που επηρέαζε τη συνέπεια των μαθητών/τριών κ.α.

Η συμμετοχή μου στις επισκέψεις ενημέρωσης των μαθητών/τριών των γειτονικών σχολείων κρίθηκε χρήσιμη. Ωστόσο, η πρόσκληση σε αυτές τις ενημερώσεις των γονέων παιδιών Γυμνασίου και η συζήτηση μαζί τους θα ήταν πολύ βοηθητική, καθώς στις ελάχιστες περιπτώσεις που έφτασαν γονείς στο σχολείο αποδείχτηκε ότι έχουν όχι μόνο ελλιπή ενημέρωση αλλά και διαστρεβλωμένη.

Από την άλλη, ο σύλλογος των καθηγητών των ΕΠΑΛ και οι διευθυντές αυτών εκφράζουν πρόδηλα την απογοήτευση τους από τη συνεργασία με τους γονείς. Έγινε **μια** προσπάθεια από τον διευθυντή του ΕΠΑΛ Ηράκλειας για την ενημέρωση των γονέων για το νέο ΕΠΑΛ, που ξάφνιασε θετικά από την εκδήλωση ενδιαφέροντος και τη συμμετοχή. Αυτή η προσπάθεια όμως χρειάζεται να έχει συνέχεια και συνέπεια για να ξαναφέρουμε τους γονείς κοντά στο σχολείο των παιδιών τους και να διορθώσουμε τα κακώς πεπραγμένα των προηγούμενων ετών που αφορούν τόσο την μαθητική πορεία των παιδιών τους όσο και τη δική τους σχέση με το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Τελειώνοντας θα ήθελα να καταθέσω τη γνώμη μου ότι το ΕΠΑΛ είναι ένα σχολείο που ο ψυχολόγος μπορεί να δουλέψει πολυεπίπεδα, πολυδιάστατα, **όχι μόνο** γιατί είναι ένα σχολείο με πολλές δυσκολίες -αρά αντικείμενα-, αλλά κυρίως γιατί είναι ανοιχτό να δοκιμάσει νέες ιδέες, να πειραματιστεί με νέες μεθόδους και με νέους επαγγελματίες που δεν είναι εκπαιδευτικοί.

Ευχαριστώ για το χρόνο σας

Καλλιόπη Ρόικου ΠΕ23

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΝΑΕ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ (ΠΕ23)

Α. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΟ 1^ο ΕΠΑΛ ΕΥΟΥΣΜΟΥ, 2^ο ΕΠΑΛ ΕΥΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΕΠΑΛ ΕΥΟΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-18

1. Και στα τρία σχολεία οι διευθυντές μου παρείχαν ιδιαίτερο γραφείο προκειμένου να γίνονται οι συναντήσεις με μαθητές ή/και εκπαιδευτικούς διασφαλίζοντας το απόρρητο και την ιδιωτικότητα. Σε αυτόν τον χώρο προσέχονταν οι μαθητές ατομικά για συμβουλευτική υποστήριξη κατόπιν κυρίως προγραμματισμένων ραντεβού. Επίσης γινόταν ομαδικές συναντήσεις με μαθητές είτε μέσα στις τάξεις είτε στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων προκειμένου να εφαρμοστούν κάποια προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης.
2. Καταρχάς, η εκπαιδευτική κοινότητα του σχολείου (μαθητές και καθηγητές) άρχισαν να εξοικειώνονται με τον ρόλο του ψυχολόγου στο σχολείο. Σταδιακά και μετά από συζητήσεις και ενημερώσεις μαθητές και καθηγητές ένιωθαν περισσότερη ασφάλεια με την παρουσία ψυχολόγου στο σχολείο.
3. Αρχικά οι μαθητές ήταν καχύποπτοι και δύσπιστοι. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι και τα τρία σχολεία τοποθέτησής μου ήταν πολυπληθή με ποικίλα προβλήματα. Στο άκουσμα της παρουσίας ψυχολόγου στο σχολείο τα παιδιά αντιδρούσαν απαξιωτικά και αντιδραστικά αλλά και με περιέργεια και ενδιαφέρον συνάμα. Αλλά σταδιακά άρχισαν να επισκέπτονται το γραφείο μου πιο συχνά και να συμμετέχουν με περισσότερο ενδιαφέρον και δέσμευση στις ομαδικές δραστηριότητες και στις βιωματικές ασκήσεις. Ενδεχομένως και λόγω ηλικίας και λόγω ιδιαίτερης έμφασης στη γνώμη των συνομηλίκων τους, αρνούνταν να παραδεχτούν την αναγκαιότητα παρουσίας ψυχολόγου στο σχολείο. Μέσα στους λίγους μήνες παραμονής μου στο σχολείο η στάση αυτή διαφοροποιήθηκε με θετικό πρόσημο. Έβλεπα στα μάτια των μαθητών πόσο μεγάλη ανάγκη είχαν για υποστήριξη.
4. Η σχέση μου με τους μαθητές ήταν εξαιρετική! Πολύ σύντομα ένιωσαν ασφάλεια και εμπιστοσύνη και μοιράζονταν μαζί μου τους προβληματισμούς και τις δυσκολίες τους.
5. Ο αριθμός των παιδιών ήταν πολύ μεγάλος με πολυπληθή τμήματα τα οποία είχαν δυσκολία στη διαχείριση. Επίσης η συνεργασία με τους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς είχε ιδιομορφίες. Θεωρώ ότι καταρχάς οι διευθυντές είχαν πλήρη άγνοια για το πρόγραμμα ΜΝΑΕ και το θεσμό του ψυχολόγου στο σχολείο. Δεν γνώριζαν το ρόλο του ψυχολόγου και πως εκείνος θα μπορούσε να διευκολύνει τη μαθησιακή διαδικασία και την ομαλή

προσαρμογή των μαθητών. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί ενώ ήθελαν βοήθεια και στήριξη, ωστόσο περίμεναν από τον ψυχολόγο θαύματα, δηλαδή θεαματικές αλλαγές που θα εξομούλυναν άμεσα τη σχολική ζωή.

6. Πολλά σχολεία για έναν ψυχολόγο.
7. Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2017-18 προσληφθήκαμε στα σχολεία το μήνα Μάρτιο, οπότε ο χρόνος ήταν εξαιρετικά περιορισμένος για να εφαρμοστεί ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή. Αυτό που έκανα εγώ και το θεώρησα απαραίτητο και αναγκαίο ήταν να παρουσιάσω αναλυτικά τη φιλοσοφία του θεσμού. Αυτό έγινε σε περισσότερες από δύο ομαδικές συναντήσεις με τους καθηγητές ώστε να είναι προετοιμασμένοι για την επόμενη χρονιά. Οι αντιδράσεις ήταν ποικίλες...υπήρξαν καθηγητές που άκουσαν για το θεσμό με ενδιαφέρον και θέληση να τον υλοποιήσουν αλλά και άλλοι που αναστατώνονταν μόνο με το άκουσμα ότι πρέπει να αναλάβουν και κάποια επιπλέον αρμοδιότητα πέραν του διδακτικού τους έργου.
8. Σε γενικές γραμμές η σχέση με τους καθηγητές ήταν πολύ καλή. Ήταν εμφανής μία δόση καχυποψίας...Φρόντισα και προσπάθησα να είμαι ευέλικτη. Αρχικά αφουγκράστηκα τις ανησυχίες τους, τις επιθυμίες τους, τις ανάγκες τους και τις δυσκολίες τους. Τους διαβεβαίωσα ότι είμαστε σύμμαχοι και όχι αντίπαλοι και ότι η συνεργασία μας είναι αναγκαία προκειμένου να βοηθήσουμε τα παιδιά αλλά και την όλη εκπαιδευτική διαδικασία.
9. Λιγότερα σχολεία ανά ψυχολόγο-ΕΠΟΠΤΕΙΑ-συχνές επιμορφώσεις-υποχρεωτική ενημέρωση διευθυντών και εκπαιδευτικών για τη φιλοσοφία του ΜΝΑΕ-πιο οργανωμένη διασύνδεση με τοπικούς φορείς και δομές.

Β. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΟ ΕΠΑΛ ΝΙΚΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-19

1. Εικόνα του σχολείου

Το ΕΠΑΛ Νικήτης είναι ένα σχετικά μικρό σχολείο με δυναμικό 80 περίπου μαθητών και 25 εκπαιδευτικών. Από τον μήνα Φεβρουάριο στο δυναμικό του σχολείου προστέθηκαν οχτώ προσφυγόπουλα από το Αφγανιστάν, τα οποία φιλοξενούνται σε μία δομή στον Πολύγυρο εδώ και έξι περίπου μήνες.

Το γενικότερο κλίμα του σχολείου είναι θετικό και οι σχέσεις μεταξύ μαθητών και καθηγητών χαρακτηρίζονται από συνεργατικότητα και δοτικότητα. Στο σχολείο υπάρχουν καθηγητές που προάγουν τη μάθηση μέσα από εναλλακτικές και βιωματικές διαδικασίες οργανώνοντας εξορμήσεις και εκδρομές, επισκέψεις και εκδηλώσεις εκτός σχολείου. Δεδομένου ότι από τους περισσότερους μαθητές λείπει η κινητοποίηση για μάθηση, τέτοιου είδους δραστηριότητες προάγουν τη συμμετοχή και αυξάνουν το ενδιαφέρον των μαθητών.

Σε αυτό το σχολείο ο διευθυντής παίζει έναν σημαντικό εξισορροπητικό ρόλο καθώς είναι υποστηρικτικός απέναντι τόσο στους μαθητές όσο και στους καθηγητές χωρίς να χάνει το μέτρο και θέτοντας πάντα τα απαιτούμενα όρια. Αυτό συμβάλει στη διαμόρφωση ενός υποστηρικτικού κλίματος. Ωστόσο δεν λείπουν οι διενέξεις και οι προστριβές μεταξύ των εκπαιδευτικών για διάφορα θέματα που προκύπτουν.

Σε γενικές γραμμές το ΕΠΑΛ Νικήτης είναι ένα σχολείο όπου δεν υπάρχουν συχνές εντάσεις και ακραία περιστατικά μεταξύ των μαθητών. Επικρατεί ηρεμία χωρίς να απουσιάζει η αδιαφορία των μαθητών για την εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι σχέσεις μεταξύ των γονέων και των καθηγητών είναι καλές, όσο μπορώ να γνωρίζω, καθώς οι γονείς επισκέπτονται το σχολείο σπάνια, κυρίως στην παράδοση βαθμολογίας και όταν κληθούν από τους καθηγητές. Οι περισσότεροι γονείς είναι απλοί άνθρωποι που παλεύουν για την καθημερινή επιβίωση και δείχνουν να μην έχουν χρόνο, διάθεση και γνώση για να ασχοληθούν περισσότερο με τα προβλήματα των παιδιών τους.

2. Ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή

Στο ΕΠΑΛ ΝΙΚΗΤΗΣ λειτουργησε από τον Δεκέμβριο ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή. Η όλη διαδικασία της ενημέρωσης και της εμπλοκής των καθηγητών δεν ήταν τόσο απλή και εύκολη από την αρχή. Στο πρώτο άκουσμα υπήρχαν αρνητικές αντιδράσεις από μια μερίδα εκπαιδευτικών. Κάποιοι άλλοι βέβαια ενθουσιάστηκαν και ενδιαφέρθηκαν να μάθουν περισσότερες πληροφορίες γι' αυτόν το θεσμό. Πιο συγκεκριμένα μετά από την τοποθέτησή μου στο κάθε σχολείο, ενημέρωσα τον διευθυντή για το ρόλο του ψυχολόγου, τις αρμοδιότητες και τις δράσεις του στα πλαίσια του ΜΝΑΕ. Κατόπιν συνεννόησης με τον διευθυντή οργάνωσα δύο δίωρες συναντήσεις με όλους τους καθηγητές του σχολείου. Οι συναντήσεις-ενημερώσεις είχαν ως στόχο την ενημέρωσή τους για τις δράσεις του ΜΝΑΕ και πιο συγκεκριμένα για το θεσμό του συμβούλου-καθηγητή. Προέκυψαν αντιδράσεις, ποικίλες, θετικές και αρνητικές. Τελικά προθυμοποιήθηκαν 10 καθηγητές άνδρες και γυναίκες οι οποίοι είτε το έκαναν αυτό ήδη άτυπα είτε θεώρησαν πρόκληση το νέο αυτό θεσμό. Έγινε κατανομή των μαθητών της Α' Λυκείου στους συμβούλους καθηγητές και κατόπιν ενημερώθηκαν οι μαθητές από εμένα και έναν καθηγητή τόσο για το θεσμό όσο και για το ποιος είναι ο σύμβουλος καθηγητής τους.

Έπειτα έκανα ομάδες με τους συμβούλους καθηγητές όπου τους παρουσίασα λεπτομερώς τη φιλοσοφία του θεσμού και οριοθέτησα το νέο τους ρόλο και τη σχέση τους με τους μαθητές. Επίσης αναφέρθηκα σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής καθώς και στην περιγραφή της πρώτης συνάντησης. Έτσι κάπως ξεκίνησε να λειτουργεί ο θεσμός στα σχολεία της ευθύνης μου. Αφότου ολοκλήρωσαν όλοι την

πρώτη συνάντηση με τους μαθητές, κάναμε μία ομάδα εποπτείας-ανατροφοδότησης όπου συζητήσαμε τα σημεία που τους δυσκόλεψαν.

Αυτό που διαπίστωσα είναι ότι υπήρχαν παιδιά που ενώ στην αρχή ήταν διστακτικά, τελικά ενεπλάκησαν με μεγάλη προθυμία. Βέβαια υπάρχουν ακόμη κάποιοι λίγοι μαθητές που αρνούνται να συμμετέχουν. Επίσης οι ίδιοι οι καθηγητές αν και κάπως φοβισμένοι στην αρχή, βρήκαν το τρόπο εύκολα και προσέγγισαν τους μαθητές. Κάποιες μάλιστα συναντήσεις μαθητών-καθηγητών είχαν απρόσμενα θετική έκβαση και λειτούργησαν θετικά και για τους καθηγητές.

Τι προέκυψε μέσα στη χρονιά ως καλή πρακτική στο ρόλο του Ψυχολόγου; (π.χ. ως δράση, θεματολογία, διαδικασία, χώρο, χρόνο, προσέγγιση, συνεργασίες κλπ)

- Η οργάνωση ομάδων και βιωματικών ασκήσεων με αντικείμενο συζήτησης την επίδραση των ψυχοτρόπων ουσιών.
- Η οργάνωση ομάδων και βιωματικών ασκήσεων με αντικείμενο συζήτησης τον σχολικό εκφοβισμό.
- Πρόσκληση της ψυχολόγου του Γενικού Νοσοκομείου Χαλκιδικής ώστε να γνωριστεί με τους μαθητές του ΕΠΑΛ και να κατανοηθεί σε βάθος ο ρόλος του/της ψυχολόγου και ο βαθμός στον οποίο μπορεί να συμβάλει στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.
- Προκειμένου να έχω μία καλύτερη επαφή και επικοινωνία με τους μαθητές της Α΄ Λυκείου, είχα προγραμματίσει τακτικές συναντήσεις μαζί τους με δική μου πρωτοβουλία. Ειδικότερα με τους μαθητές οι οποίοι δεν ήταν συνεπείς ως προς την παρακολούθηση των μαθημάτων και παρουσίαζαν ποικίλα προβλήματα αντιδραστικής συμπεριφοράς.
- Συστηματικές επισκέψεις στη δομή φιλοξενίας προσφύγων στον Πολύγυρο εν όψη της εγγραφής και φοίτησης των προσφυγόπουλων στο ΕΠΑΛ Νικήτης.

Τι διευκόλυνε το ρόλο και το έργο του Ψυχολόγου; Τι δυσκόλεψε;

- Πολύ καλή και αποτελεσματική συνεργασία με τον διευθυντή και το σύλλογο των εκπαιδευτικών
- Θετικό κλίμα στο σχολείο – κοινή πεποίθηση για υποστήριξη και καθοδήγηση των μαθητών και υιοθέτηση πρακτικών που στηρίζουν και νουθετούν τους μαθητές κατανοώντας τις ανάγκες τους.
- Η υποστήριξη που έλαβα από την επόπτριά μου. Τη φετινή χρονιά η παροχή εποπτείας είχε καταλυτικό ρόλο καθώς εμένα προσωπικά με βοήθησε πολύ στο να διεκπεραιώνω δύσκολες καταστάσεις που προέκυπταν.
- Λόγω του γεγονότος ότι κάθε χρονιά τοποθετούνται διαφορετικοί συνάδελφοι στα σχολεία, στην αρχή της χρονιάς χρειάστηκε κάποιος χρόνος για να εγκλιματιστώ στο σχολείο, να γνωρίσω τον διευθυντή, τους

εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Καθώς και να αφουγκραστώ τις ανάγκες τους.

- Η ενημέρωση και η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ως προς το θεσμό του συμβούλου –καθηγητή μόνο από έναν ψυχολόγο που τοποθετείται σε ένα σχολείο είναι δύσκολο και απαιτητικό έργο. Θεωρώ ότι χρειάζεται περαιτέρω ενημέρωση και επιμόρφωση τόσο των διευθυντών όσο και των εκπαιδευτικών των ΕΠΑΛ σχετικά με τον θεσμό σπουδών συμβούλου – καθηγητή και των βασικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής.
- Η τοποθέτησή μου στο ΕΠΑΛ ΝΙΚΗΤΗΣ ήταν για τρεις ημέρες την εβδομάδα, οι οποίες δεν επαρκούσαν για την παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης.

Ποιες δράσεις/δρόμοι βοηθητικοί για τη σχολική κοινότητα άνοιξαν και αξίζουν συνέχειας;

- Διασύνδεση-επαφή με τη δομή φιλοξενίας προσφύγων στον Πολύγυρο
- Διασύνδεση με τοπικούς φορείς ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (ΠΝΟΗ, Νοσοκομείο Πολυγύρου)
- Οι μαθητές άρχισαν να εξοικειώνονται με το ρόλο του ψυχολόγου στο σχολείο. Εμπιστεύτηκαν, μοιράστηκαν εμπειρίες και προβληματισμούς και κατανόησαν ότι ο ψυχολόγος είναι ένας ρόλος ουδέτερος στο χώρο του σχολείου που στοχεύει στη βελτίωση του ψυχολογικού κλίματος μέσα στην εκπαιδευτική κοινότητα.
- Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί ήρθαν σε επαφή με το ρόλο του ψυχολόγου. Μέσα από συζητήσεις, αλληλεπιδράσεις, ανταλλαγή απόψεων, μοίρασμα εμπειριών, διαφωνίες, ίσως και συγκρούσεις, μεταξύ των εκπαιδευτικών και της ψυχολόγου, κατανοήθηκε η ανάγκη του ρόλου του ψυχολόγου και η προϋπόθεση της συνεργασίας εκπαιδευτικών-ψυχολόγου για την βέλτιστη προσφορά υποστήριξης στους μαθητές.
- Συχνές συναντήσεις και επαφές με τους εκπαιδευτικούς έχουν ως αποτέλεσμα την καλύτερη συνεργασία
- Επαφή με τους μαθητές κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων όπου αισθάνονται πιο χαλαροί και λειτουργούν περισσότερο αυθόρμητα.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

Συντονισμός: Θ. Αστέρη, Α. Λαμπίδη

Συμμετέχουσες: τέσσερεις Ψυχολόγοι, τέσσερεις επόπτριες

Εισαγωγικά

Μετά από μια σύντομη εισήγηση της Θ. Αστέρη σχετικά με τη σκοπιμότητα και τις οργανωτικές ορίζουσες του εργαστηρίου και της Α. Λαμπίδη σχετικά με τις προκλήσεις του εγχειρήματος, κλήθηκαν οι συμμετέχουσες Ψυχολόγοι να παρουσιάσουν την εμπειρία τους στην πιλοτική φάση της ΜΝΑΕ.

Το έργο της/του Ψυχολόγου στη ΜΝΑΕ: Η καταγραφή της εμπειρίας από την πιλοτική εφαρμογή

Διαπιστώθηκε ότι το κοινωνικό περιβάλλον μάθησης και, συχνά, επαναπροσδιορισμού της κοινωνικής και επαγγελματικής ταυτότητας που διαμορφώνεται στο ΕΠΑΛ είναι εξαιρετικά σύνθετο. Οι ανάγκες είναι κοινωνικές και ψυχολογικές πρωτίστως και δευτερευόντως μαθησιακές. Η παρουσία Ψυχολόγου στο ΕΠΑΛ φάνηκε να είναι απολύτως αναγκαία και σε βαθμό που συχνά διατυπώθηκε η ανάγκη για πέραν του ενός ατόμου. Τα αιτήματα από την πλευρά των μαθητών και μαθητριών αφορούν σε ερωτήματα σχετικά με την σεξουαλική και συναισθηματική ζωή, ερωτήματα επαγγελματικής συμβουλευτικής, θέματα που αφορούν στην διαχείριση των συναισθημάτων και των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Τυπικό και «κρυφό» πρόγραμμα

Από τις αφηγήσεις αναστοχασμού προέκυψε ότι οι παρεμβάσεις των Ψυχολόγων μπορούν να κατανεμηθούν ανάμεσα στο τυπικό και κρυφό πρόγραμμα.

Στο τυπικό πρόγραμμα περιλαμβάνονται οι ομιλίες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης που κλήθηκαν να δώσουν, οι εισηγήσεις στο Σύλλογο Διδασκόντων και Διδασκουσών (Σ.Δ.) σχετικά με την παρακολούθηση ατομικών περιπτώσεων μαθητών και μαθητριών και ο διαμεσολαβητικός ρόλος που κλήθηκαν να λειτουργήσουν μεταξύ μαθητών, των οικογενειών τους και υπηρεσιών. Συχνά κλήθηκαν να προτείνουν μέτρα και να αναλάβουν πρωτοβουλίες επικοινωνίας για την πρόληψη της σχολικής διαρροής.

Στο κρυφό πρόγραμμα περιλαμβάνονται οι συζητήσεις με τους/τις εκπαιδευτικούς σχετικά με τους/τις προβληματισμούς τους, η αξιοποίηση τοπικών υπηρεσιών, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου και, «ελλείψει άλλων δυνατοτήτων», η καλλιέργεια κλίματος συμπερίληψης και αποδοχής για τα παιδιά που έχουν περιθωριοποιηθεί, μέσω τεχνικών εμπύχωσης, βιωματικών διαδικασιών και θεατρικών ομάδων (αν είναι διαθέσιμες).

Έντονη διαπιστώθηκε και η ανάγκη για τη διαχείριση προβλημάτων που προκύπτουν από την οικογενειακή παραμέληση, την χρήση ουσιών και τις διακρίσεις εις βάρος των διαφορετικών.

Ατομικές και Ομαδικές παρεμβάσεις

Μια άλλη κατανομή του σχολικού χρόνου σε καθήκοντα, που απασχολεί την ομάδα των Ψυχολόγων είναι η κατανομή μεταξύ ατομικών και ομαδικών παρεμβάσεων. Συχνότερα διαφαίνονταν μεγαλύτερη η ανάγκη για συνεργασία σε ατομικές συνεδρίες – κλινικού τύπου - παρότι η παρέμβαση στην ομάδα.

Αξιοσημείωτο είναι ότι διαπιστώνονται και διαμορφώνονται διαφορετικές ανάγκες και λειτουργίες του θεσμού της/του Ψυχολόγου στο ΕΠΑΛ ανά γεωγραφική περιοχή ή/και κοινωνικό υπόβαθρο της κοινότητας του ΕΠΑΛ.

Ο ρόλος της Διεύθυνσης και του Συλλόγου Διδασκόντων/-ουσών

Ο συντονισμός από τη Διεύθυνση του σχολείου διαπιστώθηκε ότι παίζει καταλυτικό ρόλο.

Χρειάζεται ωστόσο, ένας «οδηγός» για την υποδοχή, την εγκατάσταση σε χώρο και την κατανομή ρόλων ή και καθηκόντων. Καθώς ο χρόνος που χρειάζεται για θέματα οργανωτικά, για ανταλλαγή απόψεων, για το «χτίσιμο» των σχέσεων και για την παιδαγωγική σύσκεψη δεν υπάρχει μέσα στον συνολικό προγραμματισμό, πολύ συχνά αποδείχθηκε «σωτήρια» η άτυπη σύσκεψη στα διαλείμματα, στις εκδηλώσεις κλπ..

Επισημαίνεται συνεπώς η ανάγκη για θεσμοθέτηση του χρόνου προγραμματισμού και συντονισμού του/της Ψυχολόγου στο πλαίσιο λειτουργίας του Συλλόγου Διδασκόντων και Διδασκουσών (Σ.Δ.).

Οι Σ.Δ. συχνά είχαν, ενίοτε, υπερβολικές προσδοκίες από την λειτουργία θεσμού Ψυχολόγου στο σχολείο: διατυπώνουν την ανάγκη να ενημερωθούν διεξοδικά πριν αποκτήσουν εμπιστοσύνη, αναμένουν από την/τον Ψυχολόγο να διεξάγει ατομικά ραντεβού, να αναλάβει τις επαφές και τη συμβουλευτική με τους γονείς και κηδεμόνες των παιδιών που παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς και φοίτησης και τέλος να προβούν σε κλινικού τύπου παρεμβάσεις, που υπερβαίνουν τις αρμοδιότητες του ρόλου τους στο σχολικό πλαίσιο.

Πολύ απαιτητικός επίσης, αποδείχτηκε ο ρόλος του/της Ψυχολόγου να εμπνεύσει μέλη του Σ.Δ. ώστε να αναλάβουν το ρόλο του/της Συμβούλου Καθηγητή.

Διαπιστώνονται δύο «τύποι» διοίκησης και συντονισμού. Όταν η Διεύθυνση του σχολείου προσηλώνεται ανελαστικά στον καθιερωμένο προγραμματισμό, εμφανίζεται ως επιφυλακτική στο θεσμό του/της Ψυχολόγου, σε αντίθεση με τις περιπτώσεις Διευθυντών/τριών που χαρακτηρίζονταν από ευελιξία στην οργάνωση και διευκόλυνση της δουλειάς των Ψυχολόγων. Είναι όμως σημαντικό να τονιστεί ότι ο ρόλος της/του Διευθυντή είναι καταλυτικός για την εύρυθμη συλλειτουργία του θεσμού.

Οι υπηρεσιακές σχέσεις

Οι υπηρεσιακές σχέσεις αντιμετωπίστηκαν με τη δέουσα προσοχή. Κατά την πρόοδο της πιλοτικής εφαρμογής βάραινε και η επεξεργασία των σχέσεων και των ρόλων. Δυσκολίες ανέκυψαν στη σχέση Ψυχολόγων και Συμβούλων Καθηγητών καθώς και οι σχέσεις Ψυχολόγων και Συλλόγου Διδασκόντων.

Η συνεργασία και η κατανομή ρόλων στην πιλοτική φάση της Μ.Ν.Α.Ε. ανέδειξε την ανάγκη αποσαφήνισης ρόλων και διαδικασιών. Ως κυρίαρχουσα, λόγω συχνότητας, μελέτη περίπτωσης σε αυτόν τον τομέα αναφέρθηκε η λήψη απόφασης για την αποβολή μαθητή και η συμμετοχή ή όχι της/του Ψυχολόγου στην απόφαση.

Οι Ψυχολόγοι διατυπώνουν την άποψη ότι θα επιτελέσουν το καθήκον τους μόνο διατηρώντας την ανεξαρτησία τους από το Σύλλογο Διδασκόντων, ως ανεξάρτητες αρχές και όχι υπαλληλικά ενταγμένες στο Σύλλογο, γνωμοδοτώντας για ανάλογα ζητήματα, αλλά όχι συμμετέχοντας στην ψηφοφορία.

Η συνεργασία με τους/τις Συμβούλους Καθηγητές δεν ήταν πάντα αποδοτική, πιθανά διότι δεν είχαν διευκρινιστεί με σαφήνεια τα όρια των ρόλων. Οι καθηγητές/-τριες-Σύμβουλοι, διατυπώνοντας την άποψη ότι ο ρόλος τους είναι αμιγώς παιδαγωγικός και όχι υποστηρικτικός, εξέφραζαν επιφυλάξεις ως προς την επικάλυψη ρόλων καθώς και ως προς τα όρια του καθήκοντος.

Διαπιστώνεται, λοιπόν, η ανάγκη αποσαφήνισης κυρίως της συνθήκης «παραπομπής»:

Πότε σταματάει ο ρόλος Συμβούλου και πότε είναι αναγκαία η παρέμβαση ψυχολόγου. Κάποιες φορές διατυπώθηκε η επιφύλαξη της επικάλυψης: «αφού υπάρχει ψυχολόγος στο σχολείο, δεν αναγκαίος ο θεσμός του Συμβούλου Καθηγητή».

Η Διεύθυνση του Σχολείου σε κάποιες περιπτώσεις ήταν παρεμβατική, με την έννοια ότι ήθελε να έχει πρόσβαση στα δεδομένα και στο αρχείο της/ του Ψυχολόγου.

Η εποπτεία

Η εποπτεία αποδείχθηκε η σημαντικότερη σταθεροποιητική παράμετρος του προγράμματος.

Ακούστηκαν συγκλονιστικές ιστορίες και υπήρχε διαρκής η ανάγκη των Ψυχολόγων να μοιραστούν τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους διακίνησαν. Οι Ψυχολόγοι κλήθηκαν να διαχειριστούν χρονίζοντα προβλήματα που ξεπερνούσαν τις δυνατότητες μιας αναπληρώτριας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διαθεσιμότητα των εποπτριών αποδείχθηκε καταλυτική και αναγκαία.

Αυτό είναι ενδεικτικό της ανάγκης να δημιουργηθεί ένα καλά οργανωμένο πλαίσιο λειτουργίας για τη θέση της Ψυχολόγου στο ΕΠΑΛ.

Άλλοτε πάλι, το πρόβλημα που έφερναν στην εποπτεία ήταν ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή η αγνόησή της άποψής τους και η μη ισότιμη συμμετοχή τους στον Σ.Δ., όταν έπρεπε να ληφθούν «διοικητικά μέτρα» (π.χ. αποβολή). Πολύ συχνά υπήρξε η ανάγκη διαχείρισης του θυμού που συσσωρεύε η διαφορετική αντίληψη των εκπαιδευτικών ως προς την οριοθέτηση της συμπεριφοράς.

Προβλήματα που εντοπίστηκαν κατά την υλοποίηση του θεσμού του Ψυχολόγου

- Η εξασφάλιση ενός κατάλληλου χώρου εργασίας της/του Ψυχολόγου για τη διασφάλιση της ιδιωτικότητας στις ατομικές συναντήσεις.
- Η ισότιμη ή μη συμμετοχή στην παιδαγωγική σύσκεψη.
- Η έλλειψη πλαisiώσης του/της Ψυχολόγου με Κοινωνική/-κό Λειτουργό, για τα πολλά και σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που συχνά αντιμετωπίζουν τα παιδιά.
- Η ένταξη της/του Ψυχολόγου στο οργανόγραμμα και στο Εβδομαδιαίο Ωρολόγιο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Πρόγραμμα του σχολείου.

- Η δικτύωση με υπηρεσίες ψυχικής υγείας για ενήλικες.
- Η έλλειψη ενός κοινώς αποδεκτού από τη σχολική κοινότητα, κώδικα αντιμετώπισης των κρίσιμων καταστάσεων.

Σύνοψη και Προτάσεις

Συνοψίζοντας και αποκωδικοποιώντας τις εμπειρίες των ψυχολόγων προκύπτουν οι εξής επιστημάνσεις/προτάσεις:

Ως προς την επιμόρφωση

- Το περιεχόμενο μιας συστηματικής **επιμόρφωσης / προετοιμασίας** των Ψυχολόγων των Ε.Π.Α.Λ. χρειάζεται να περιλαμβάνει:

- A. μια αδρομερή ενημέρωση σε θέματα παιδαγωγικών συσκέψεων, σχολικής οργάνωσης και διοίκησης
- B. ενημέρωση και διασύνδεση με το Πρωτόκολλο για την Παρακολούθηση Κακοποίησης – Παραμέλησης Παιδιού και την "Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τη Διερεύνηση, Διάγνωση και Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης & Παραμέλησης Παιδιών του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού,
- Γ. ενημέρωση και διασύνδεση σε θέματα οικογενειακού προγραμματισμού, ισότητας φύλου και
- Δ. μελέτες σχετικά με την πρόσβαση στην εργασία και τις δράσεις ενίσχυσης νέων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Ως προς την θεσμοθέτηση

- Χρειάζεται αποσαφήνιση και διάκριση των ρόλων και των καθηκόντων όλων των συντελεστών της σχολικής κοινότητας, υπό το πρίσμα της καλύτερης δυνατής αξιοποίησης του θεσμού του Ψυχολόγου στο σχολείο.
- Περαιτέρω ενίσχυση χρειάζεται **ο θεσμός της εποπτείας** και η διεύρυνσή του σε όλα τα εκπαιδευτικά πλαίσια.
- Κατά την έναρξη του προγράμματος χρειάζεται ενημέρωση- ευαισθητοποίηση όλη η σχολική κοινότητα δια του/της Διευθυντή /ντριας της.
- Η τελική έκθεση, οι διατυπώσεις και η αρχειοθέτησή της χρειάζεται να τύχουν ιδιαίτερης μέριμνας.
- Τονίστηκε η ανάγκη να βρεθεί τρόπος οι Ψυχολόγοι να μένουν 2-3 χρόνια στο ίδιο σχολείο, γιατί η εμπιστοσύνη που χτίζεται βήμα-βήμα με παιδιά και εκπαιδευτικό προσωπικό, καθώς και δράσεις που ξεκινούν στον ψυχοκοινωνικό τομέα, δεν είναι δυνατόν να διακόπτονται κάθε σχολική χρονιά.
- Η έναρξη του προγράμματος να γίνεται έγκαιρα, με την έναρξη του σχολικού προγράμματος και η τριετής τουλάχιστον διάρκειά του ώστε να δημιουργηθούν σταθερές ορίζουσες.

Ως προς την ειδικότητα

- Οι Ψυχολόγοι που προσλαμβάνονται για τα Ε.Π.Α.Λ. και οι Ψυχολόγοι που προσλαμβάνονται για την «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση» καλό είναι να μην προέρχονται από τους ίδιους πίνακες καθώς το πεδίο εξειδίκευσης που απαιτείται είναι διακριτό. Ο ρόλος του Ψυχολόγου στα Ε.Π.Α.Λ. σχετίζεται περισσότερο με

εξειδίκευση στην οικογενειακή συμβουλευτική, τη συστημική προσέγγιση, στις πολυεπίπεδες διεργασίες της σχολικής κοινότητας και την εμπειρία σε ομαδικές και κοινοτικές παρεμβάσεις.

- Προγράμματα και τεχνικές της εμπύκωσης, της ομαδικής θεραπείας, η κατάρτιση σε θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων και κάθε τεχνική που ταιριάζει σε ενήλικες βοηθούν καταλυτικά στο έργο της/του Ψυχολόγου.

- Να γίνει ουσιαστική διασύνδεση με το οικείο Κέντρο Εκπαιδευτικής Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.) αλλά και τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας της κοινότητας.

- Τέλος συνοψίζοντας τις μελέτες περίπτωσης κάτω από το πρίσμα των προτεραιοτήτων και αναγκών των μαθητών και μαθητριών ξεχώρισαν:

(α) η δυσχερής επικοινωνία με την οικογένεια μαθητών/-τριών σε κίνδυνο,

(β) οι παρεμβάσεις για την άρση προκαταλήψεων και η ανάγκη για συστηματοποίησή τους

(γ) η ανάγκη για συστηματικές παρεμβάσεις για την εξάλειψη της σκληρής και βίαιης γλώσσας από τα πρότυπα επικοινωνίας των μαθητών/-τριών

(δ) η συχνότερη μεταξύ των αιτημάτων ανάγκη των μαθητών/-τριών για ατομικές συνεδρίες σε θέματα χρήσης ουσιών και εξαρτήσεων

(ε) η ανάγκη για εξασφάλιση της ιδιωτικότητας / εμπιστευτικότητας σε ατομικές συνεδρίες όπου εγείρονται θέματα ενδοοικογενειακής βίας και παραμέλησης οπότε και προκύπτει έναρξη διαδικασίας παραπομπής,

(στ) η ευαισθητοποίηση και τροποποίηση του σχολικού κλίματος ώστε να «θεραπεύονται» οι συνθήκες περιθωριοποίησης και να εξασφαλίζεται η συμπερίληψη των διαφορετικών μαθητών και μαθητριών

Αντί συμπεράσματος

Η ανασκόπηση, λοιπόν, δικαιώνει την αρχική ορμή και έμπνευση για την παρουσία και συλλειτουργία Ψυχολόγων στην αναβάθμιση των σπουδών στα ΕΠΑΛ. Καθώς ήταν αίτημα της εκπαιδευτικής κοινότητας, και μάλιστα από καιρό, από την πρώτη πιλοτική χρονιά, παρά την βραχεία διάρκειά της, αναδείχθηκαν όλες οι δυσκολίες, οι ανάγκες, τα εμπόδια, τα θετικά και δυνατά σημεία των διαδικασιών που χρειάζεται να καθιερωθούν. Προκύπτει, δηλαδή, ότι η θεσμοθέτηση του ρόλου της/του Ψυχολόγου είναι ιδιαίτερα θετική για το κοινωνικό πλαίσιο μάθησης των ΕΠΑΛ.

Ο θεσμός έχει όλη τη δυναμική μπροστά του. Καθώς γενικεύεται η υλοποίηση της ΜΝΑΕ, είναι ανάγκη να γίνουν περαιτέρω βήματα για την λειτουργία της Ψυχολόγου στο Επαγγελματικό Λύκειο, για την ενίσχυση της εποπτείας, για την συνεχή επιμόρφωση και την αξιολόγηση του θεσμού.

Το πρώτο βήμα έγινε, οι προσδοκίες για την αποτελεσματικότητα του θεσμού αυξήθηκαν μάλλον και η έμπνευση παραμένει αμείωτη.